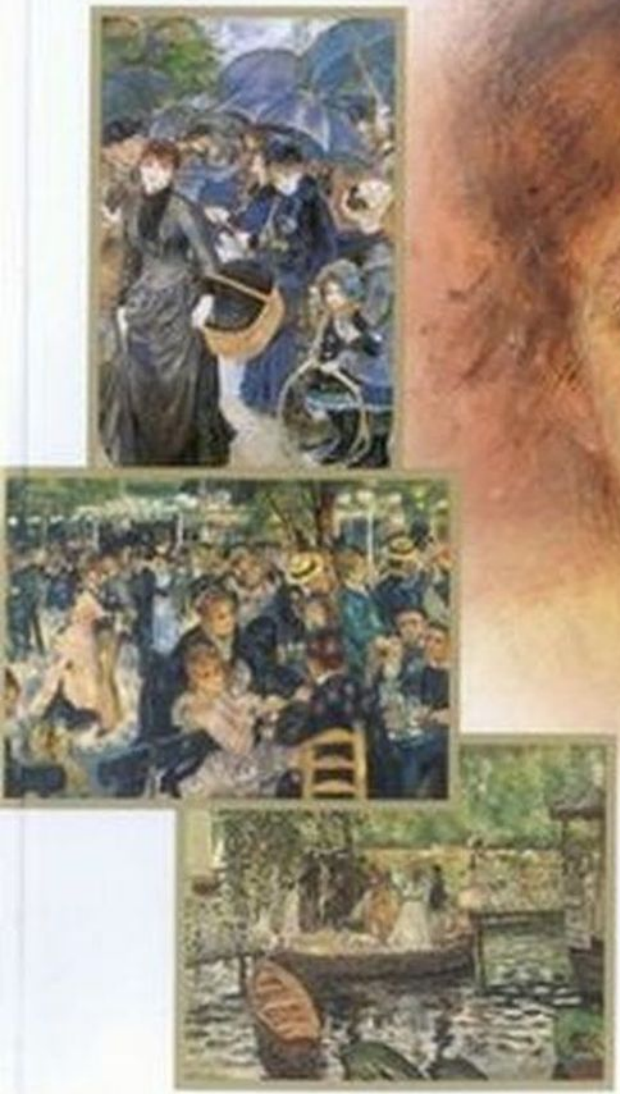
Art Book

Renoir

hayatı ve güzelliği yücelten Empresyonist

DOST kitabevi

ArtBook

Renoir

DOST
kitabevi

HAYATI VE YAPITLARI

YAŞADIĞI DÖNEM

BASYAPITLARI

Kitabın Kullanımı

Bu sanat kitapları dizisinde sanatçıların hayatı ve yapıtları yaşadıkları dönemin kültürel, sosyal ve siyasal çerçevesi içinde ele alınmıştır. Sayfaların kenarındaki renkli bantlar kitaptaki bilgilere ulaşmanızı kolaylaştırmak için üç gruba ayrılmıştır. Sarılar sanatçının hayatı ve yapıtlarına, maviler yaşadığı dönemin kültürel ve tarihi koşullarına, pembeler ise başyapıtlarının incelenmesine ayrılmıştır. Her sayfada açıklayıcı resimlerle birlikte belli bir konu ele alınmış, yine resimlerle hazırlanan dizin bölümünde kitapta adı geçen önemli kişiler ve sanatçının yapıtlarının bulunduğu yerler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

■ Sayfa 2: Renoir, *Kendi Portresi*, 1910, Özel Koleksiyon.

İçindekiler

Resim Eğitimi

8 ■ 1841-1861: Çocukluğu ve gençliği
10 ■ 1840'dan 1870'e Fransa
12 ■ 1862-1864: Sanat eğitimi
14 ■ Yelkenliyle Gezeden Dönüş
16 ■ 1865-1867: İlk deneyimler
18 ■ 'Mère' Antony'nin Hanı
20 ■ Barbizon Okulu
22 ■ 1868-1870: Salon'daki ilk deneyimler
24 ■ Fransa 1870-1871 Çok önemli iki yıl
26 ■ Frédéric Bazille Şövalesinin Önünde
28 ■ Frédéric Bazille
30 ■ Odalık
32 ■ Oryantalizm
34 ■ 1871-1873: Empresyonizm'e doğru
36 ■ Paris: Le Pont Neuf

Empresyonist dönem

40 ■ 1874: İlk Empresyonist sergi
42 ■ Loca
44 ■ Monet ve Manet
46 ■ 1875-1877: Eleştirmenlerin anlayışsızlığı
48 ■ Moulin de la Galette'de Bahı
50 ■ Pissarro'nun renk devrimi
52 ■ 1878-1880: İlk övgüler
54 ■ Bayan Charpentier ve Çocukları
56 ■ Sisley'in manzaraları
58 ■ Sandal Partisi
60 ■ 1881-1882: İtalya yolculuğu
62 ■ Napoli Körfezi
64 ■ Degas
66 ■ 1883-1884: Yeni arayışlar
68 ■ Kırda Dans
70 ■ Mary Cassatt
72 ■ 1885-1886: Empresyonistlerden Kopuş
74 ■ Annelik
76 ■ Dünyada Empresyonizm

Olgunluk

80 Empresyonizm'de kriz
82 1887-1889: Paris ve Essoyez arasında
84 Yıkananlar
86 1880'den 1900'e Fransa
88 1890-1892: İlk büyük sergi
90 Piyano Çalan İki Genç Kız
92 Federico Zandomeneghi
94 1893-1895: Jean ve Gabrielle
96 Martial Caillebotte'un Kızları
98 Berthe Morisot
100 1896-1898: Yeni zorluklar
102 Yvonne ve Christine Lerolle Piyanoda
104 Yüzyıl sonunda Côte d'Azur
106 1899-1902: Güneye doğru

Son yılları

110 1903-1906: Cagnes-sur-Mer
112 Yıkanan Kız
114 1907-1909: Resim yapma açlığı
116 Sırtı Dönük Uzanan Çıplak
118 Biçimlerin göz alıcılığı
120 1910-1914: Kendini adayış
122 I. Dünya Savaşı
124 1915-1919: Son ana kadar ressam
126 Pek çok hayranına karşın hiç öğrencisi olmadı
128 Yıkananlar
130 Bir Renoir ne kadar eder?

134 Yer Dizini
138 İsim Dizini
142 Kısa Biyografi

1841-1873

Renoir - *La Grenouillère*. 1869. Moskova, Puşkin Müzesi

Resim eğitimi

1841-1861: Çocukluğu ve gençliği

▲ Renoir 20 yaşında: Orta boylu, ince yapılı, saçları kestane, daha açık renkli gözlerinde sert ve delici bir bakış var; yüz hatları düzgün, elleri küçük ve duyarlı. Sadık ve uysal bir evlat, titiz bir emekçi ve öğrenmeye açık bir insan.

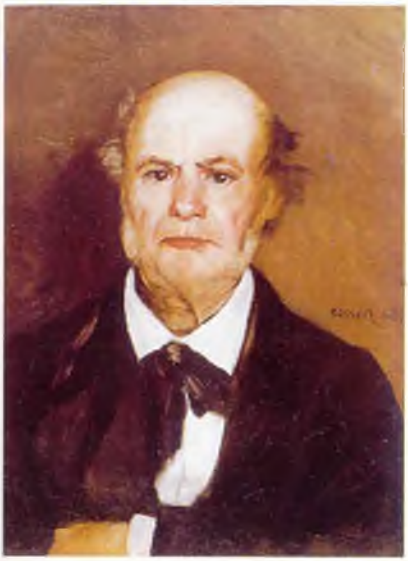
Pierre-Auguste Renoir, 25 Şubat 1841 tarihinde Fransa'nın merkezinde bulunan Limoges'da doğar. Terzi Léonard Renoir ile işçi Marguerite Merlet'nin yedi çocuğunun altıncısıdır, iki kardeşi küçük yaşta ölmüştür. 1844'te ailesi Boulevard Sainte-Catherine'de (şimdiki Boulevard Gambetta) bulunan evlerinden Paris'e, önce Rue de la Bibliothèque'e, sonra da Tuileries Sarayı yakınlarında bulunan Rue d'Argenteuil'e taşınır. Oturdukları mahalle Haussmann'ın şehircilik planı gereği yıkılınca, Marais semtinde, Sanat ve Zanaat Konservatuvarı yakınlarındaki Rue des Gravilliers'e taşınırlar. Renoir, 1848-1854 yılları arasında keşişlerin gözetimindeki Hıristiyan okullarında okurken, müziğe ve resme karşı kabiliyetli olduğu ortaya çıkar; bunun üzerine, babası onu, daha fazla para kazanacağı bir işe yönlendirmek ister ve Rue des Fossés-du-Temple, no. 76'da bulunan 'Lévy Frères' adlı seramik fabrikasında çırak olarak işe sokar. Renoir bu arada 1862'ye kadar öğrencisi olduğu heykeltıraş Callouette'in yönettiği Ecole de Dessin et d'Arts Décoratifs'deki kurslara devam eder. 1859'da Gilbert dökümcülük firmasına geçer, bu sırada yeteneğini fark eden iş arkadaşlarının teşvikiyle resimle uğraşmaya başlar.

▲ *Champlevé* kabartmalı bakır kutu, Limoges, 18. yüzyıl, Özel Koleksiyon. Vienne Nehri üzerinde bulunan Limoges, yüzyıllardan beri, başta desenli seramikleri olmak üzere, el sanatlarıyla ünlüdür.

◀ François Boucher, *Venüs'ün Uykusu*, 1754, Özel Koleksiyon. "Örnek aldığım ilk ressamlar Watteau, Lancret ve Boucher'di," Renoir, Boucher'nin kadın betimlemelerindeki başarısına hayrandı.

◀ Renoir, *Léonard Renoir'in Portresi*, 1869, Saint Louis, Sanat Müzesi. Pierre-Auguste'ün babası olan Léonard, 1799'da doğmuş, 1874'te ölmüştür. Annesi Marguerite Merlet 1807-1896 yılları arasında yaşamıştır. Sanatçı, az sayıda net ve kararlı çizgiyle yetinerek, dikkatini yetmiş yaşındaki babasının sert hatları ile canlı ve kararlı bakışları üzerinde toplamıştır.

▶ Louis Béroud, *La Place du Louvre*, 1902, Özel Koleksiyon. Renoir çocukluğunda, ailesiyle birlikte Louvre'u gezmiş ve hayran kalmıştı, sanatçı daha sonra da bu ziyaretleri sürdürmüştür.

▼ Jean Beraud, *Yağmur Altında Paris*, Özel Koleksiyon. 1844 yılında Paris'in nüfusu, henüz III. Napoléon'un istediği dönüşümleri gerçekleştirmemiş olsa da 1.200.000 kişiyi bulmuştu.

1840'tan 1870'e Fransa

▼ François Auguste Biard, *Kapanıyor!*, 1847, Özel Koleksiyon. Resimde, Louvre'un salonlarında düzenlenen Salon'un yıllık sergisini inceleyen bir grup eleştirmen, koleksiyoncu ve sanatçı görülüyor, bir taraftan da görevliler saat dörtteki kapanışı ilan ediyorlar.

Fransa'nın yeniden yapılanma yıllarına derin bir toplumsal ve politik istikrarsızlık egemendi: XVIII. Louis'nin yerine X. Charles geçti, o da 1830 devriminden sonra tahtı Louis Philippe'e bıraktı. 1848 olayları krallığı sona erdirdi ve Korsikalı generalin yeğeni olan Louis-Napoléon Bonaparte'ın başkanlığa seçilmesiyle İkinci Cumhuriyet başladı. Bonaparte, 2 Aralık 1852'de Senato kararıyla, III. Napoléon olarak imparatorluğunu ilan etti. İkinci İmparatorluk boyunca Fransa, tarım, ticaret ve sanayi alanında yaşadığı gelişmeler sayesinde maddi anlamda refaha kavuştu. Yatırımlar Fransa sınırlarını aşarak Avrupa'ya yayıldı; bu gelişmede denizaşırı ülkelerden gelen altın sayesinde özel girişime sağlanan elverişli koşulların da önemli bir etkisi oldu. Şehirler gelişti ve kamu-eserleriyle güzelleşti, bunların en önemlisi, Seine Valisi Haussmann'ın, birçok semti ortadan kaldırarak geniş bulvarlar ve anıtsal binalarla dış görünüşünü tamamen değiştirdiği Paris'tir. Dönemin önemli projelerinden biri de Süveyş Kanalı'dır. III. Napoléon'un kolonici yayılma politikası bazı başarılar kazanmışsa da, Meksika'da büyük bir yenilgiye uğramış ve Avrupa'da güçlü bir Prusya rekabeti, sonun başlangıcı olmuştur.

▶ Achille Jean Théodore Brail, *Atış Talimi*, Özel Koleksiyon. Fransız Ordusu 1860 yılına kadar gerek Avrupa'da gerekse kolonilerde sayısız zafer kazanır. Fakat daha sonra kendini yenileyemediğinden Prusya'ya karşı savaştığı von Moltke'nin birlikleri tarafından püskürtülür.

▲ Karl Maria Pertgen, bu tablosunda, *Boulevard du Temple*'ın yıkılmadan önceki, 1862 tarihli halini betimlemiştir.

▼ Joaquin Pallares y Allustante, *L'Opera*, 1901, Özel Koleksiyon. Paris Opera Tiyatrosu, Charles Garnier'nın çok yönlü zevkinin bir başyapıtıdır.

▲ Grandville'in karikatüründe dönemin önde gelen üç şahsiyeti betimlenmiştir. Gerçekçi romanın yaratıcısı Honoré de Balzac, tarihi romanların babası Alexandre Dumas ve Romantik akımın ileri gelen yazarlarından Victor Hugo.

▼ 1884 'Salon' kataloğunun kapak resmi, Ecole des Beaux-Arts profesörlerinin ana ilkelerini betimler: Antikitenin çalışılması doğanın gözlemlenmesinden önce gelir.

Sanat enstitüleri

18. yüzyılın ilk yarısında Fransa'da sanat, 1816 yılında yeniden düzenlenen Académie'nin ve 1819 yılında kurulan Ecole des Beaux-Arts'ın etkisi altındaydı. En başarılı öğrenciler çeşitli ödüllere layık görülürlerdi, bunlardan biri de, kazananların üç yıllığına Roma'ya gönderildiği *Prix de Rome*'du. Bir başka önemli etkinlik de, 1837 yılından itibaren dönemin en büyük uluslararası sanat pazarı haline gelen 'Salonlar', yani kamuya açık sergilerdi. Empresyonist sanatçılar bu etkinliği fazla tutucu ve duyarsız bularak kararlılıkla tavır almışlardır, onlara göre 'Salonlar' yalnızca iyi kopyacılar yaratır ve sanatçıların kendi kişiliğini yansıtmasına izin vermezdi.

1862-1864: Sanat eğitimi

▲ Charles Gleyre, *Kayıp Yanılsamalar*, Özel Koleksiyon. Yaşlı İsviçreli ressam, stüdyosunda, özellikle çıplak modellerle çalışmayı desteklerdi, yöntemi fazla tıtız ve gelenekçi olsa da, teknik açıdan büyük ölçüde başarılıydı.

Renoir, Emile Laporte adındaki ressam arkadaşının da yardımıyla, Ecole des Beaux-Arts'ın giriş sınavlarına hazırlanır ve kazanan seksen kişi içinde altmış sekizinci olur. Emile Signol'ün ve atölyesine de devam ettiği İsviçreli ressam Charles Gleyre'in sınıfına yazılır. Orada sanatsal gelişimi açısından önemli bir rol oynayacak olan Frédéric Bazille, Alfred Sisley ve Claude Monet ile tanışır. Edouard Manet, 1863 yılında Salon des Refusés'de skandala yol açan *Kırda Yemek* adını verdiği resmi sergilerken; Renoir, Salon'a *Peri ile Kız Tanrısı* adlı eserini sunar, ama reddedilir. Ertesi yıl ise, Victor Hugo'nun *Notre Dame de Paris* adlı yapıtından esinlendiği *La Esmeralda*'sı sergiye kabul edilir. Gleyre, Ocak 1864 tarihinde ekonomik nedenler ve sağlık sorunları yüzünden atölyesini kapatmak zorunda kalır; Renoir ve üç arkadaşı, Barbizon Okulu ressamlarının öğretileri doğrultusunda, Fontainebleau Ormanı yakınlarındaki Chailly-en-Bière'de 'en plein air' resim çalışmalarına başlarlar. Renoir, burada açık renkler kullanmasını ve resmini daha aydınlık kılmasını öneren Díaz de la Peña ile tanışır.

▲ Louis Béroud, *Louvre'da Bir Kopyacı*, 1898, Özel Koleksiyon. Renoir, Henri Fantin-Latour'la birlikte Louvre'da sık sık çalışır.

◀ Daumier, 'Salon'un mitolojik konularını alaya alır: "Bu yıl yine Venüsler var! Hâlâ Venüsler! Sanki böyle kadınlar gerçekten varmış gibi!"

◀ Renoir, *Natürmort*, 1864, Hamburg, Kunsthalle. Renoir, figüratif çalışmalarının yanı sıra, natürmortlar da yapmış ve aynı yıllarda daha doğal bir tarza yönelen Monet'nin çalışmalarına yaklaşmıştır.

▼ Renoir, *William Sisley'in Portresi*, 1864, Paris, Musée d'Orsay. Alfred Sisley'in babası William İngiliz, annesi ise Parisliydi. Gerçekçi özellikler taşıyan portre 1865 Salonu'na kabul edilmiştir.

◀ Renoir, *Romaine Lacaux'nun Portresi*, 1864, Cleveland, Sanat Müzesi. Seramik fabrikasının sahibinin kızı, verdiği pozla özellikle Velázquez'in eserleri gibi, 17. yüzyılın geleneksel portrelerinden izler taşır.

Yelkenliyle Geziden Dönüş

Renoir, *Yelkenliyle Geziden Dönüş*'ü (günümüzde özel bir koleksiyondadır) 1862 yılında, Charles Gleyre'in atölyesine devam ettiği sırada, 22 yaşındayken yapmıştır. Stilistik referans noktalarını Eugène Boudin ve Johann Barthold Jongkind'in 'en plein air' (açık hava) çalışmalarından almıştır. Sanatçı ilk önemli çalışması olan bu tabloda, gerek Ecole'de, gerekse düzenli olarak gittiği Louvre'da tanıdığı Klasik eserlerden elde ettiği izlenimlerin bir sentezini yaratmıştır.

▶ Kişilerin kompozisyonu biraz tiyatrovari de olsa, burada sanatçının sıradan duruşlardan kaçınma çabası fark edilir; saydamlık etkisi yaratacak kadar geniş ve kalın fırça darbeleriyle renklerin ve ışığın etkisini kontrol etmeye çalışmıştır.

▶ Bu figürler, dikkatle analiz ettiği Watteau ve Delacroix'nın figürlerini anımsatmakla birlikte, olgun ve özgün bir kişiliği de yansıtır.

◀ Renoir'ın sonraki birçok eserinde göreceğimiz olgulardan biri de gerilimlerin kaybolduğu ve her bireyin, yolculuk arkadaşlarının dostluğu ve güven veren varlığıyla dinginlik içinde bulunduğu, neredeyse düşsel bir hava yaratan sessiz bir atmosferdir.

1865-1867: İlk deneyimler

Renoir, 1865-1867 arasında kardeşi Edmond'la birlikte Fontainebleau Ormanı yakınlarındaki Marlotte'ta bulunan 'Mère' Antony'nin hanında konaklar; yanlarında Monet, Sisley ve Pissarro da vardır. Sanatçı, Mayıs'ta Salon'da *Yaz Akşamı* ve *William Sisley'in Portresi* adlı iki resmini sergiler (s. 13). Ekonomik zorluklar yüzünden Avenue d'Eylau'daki atölyesini kapatarak Seine Nehri boyunca, Rouen ve Le Havre'a kadar uzanan bir yolculuk yapacağı Sisley'in misafirperverliğini kabul etmek zorunda kalır. Marlotte'a geri döndüğünde Courbet ve sık sık misafiri olacağı ressamı Jules Le Cœur ile tanışır. Onun evinde 1872'ye kadar gözde modeli olacak olan Lise Tréhot ile tanışır. Ertesi yıl *İki Figürlü Manzara*'yı Salon'a yollar, ama resim Corot ve Daubigny'nin olumlu tavırlarına rağmen reddedilir. Yazı Marlotte'ta geçirir ve Sisley'in düğününden sonra Frédéric Bazille'in Rue Visconti'deki stüdyosuna konuk olur. Monet de onlara katılır. 1867 Salonu'na sunduğu *Diana* da reddedilir ve hayal kırıklığına uğrayan Renoir, Bazille, Sisley ve Pissarro'yla birlikte 'Salon des Refusés'nin düzenlenmesi için destek aramaya başlar.

▶ Renoir, *Güneşlikli Lise*, 1867, Essen, Folkwangmuseum. Eser, 1868 Salonu'nda sergilendiği zaman Gill, Oulevay ve Chassagnol'ün kaba karikatürleriyle de ifade edilen birçok eleştiriye konu olmasının yanı sıra, L'Evénement'ın 24 Mayıs sayısındaki sergiyle ilgili bir yazısında resme övgüler sıralayan Emile Zola'nın beğenisini kazanmıştır.

◀ Renoir, *Çiçek Buketi*, 1866, Cambridge (Mass.), Harvard University, Fogg Art Museum. Resim, Le Cœur tarafından ısmarlanan dizinin bir parçasıdır.

▲ Renoir, *Ormanda Ağaçlar*, 1866, Özel Koleksiyon. Renoir'ın, Barbizon Okulu ressamlarının, özellikle Courbet'nin ve Diaz'ın tarzına yaklaştığı resimlerinden birdir.

▼ Renoir, *Diana*, 1867, Washington, National Gallery of Art. Renoir, Lise Trehot'nun poz verdiği bu mitolojik temalı resimle Salon'un sempatisini kazanmaya çalışmışsa da, tarzı Ecole profesörlerinin dayattığı antik kurallardan çok uzaktır.

◀ Renoir, *Jules Le Cœur Fontainebleau Ormanı'nda*, 1866, Sao Paolo, Museu de Arte. Genel olarak Courbet'nin av sahnelerini anımsatsa da, Renoir, aydınlık tonları daha yoğun ve sıcak olan bu tabloya kişisel bir öğeyi, arkadaşı Jules Le Cœur'ü katmıştır.

'Mère' Antony'nin Hanı

Renoir, bu büyük boyutlu ilk tablosunda Courbet'nin *Ornans'da Bir Öğleden Sonra* adlı resminden esinlenmiştir. 1866 yazında yapılan bu resimde sanatçının yazlarını geçirdiği Marlotte'daki han konu alınmıştır (Stockholm, National Museum).

◀ Hancının kızı Nana'nın yanında, sigara sarmakta olan Monet görülür. Arka planda müşteriler tarafından yapılan 'graffitiler' fark edilir. Renoir, sol üst köşede, Marlotte'la *Bohem Yaşamdan Sahneler* adlı kitabı yazan Henri Mürger'in bir eskizini de yapmıştır.

▶ Arkası dönük kadın hanın sahibi Mère Antony'dir; yüzü dönük kişi Renoir'ın arkadaşı Jules Le Cœur, profilden görünen, beyaz şapkalı ve önünde L'Evénement bulunan kişiyse Sisley'dir. Bu gazetenin seçimi rastlantı değildir, çünkü 1866 Nisan ve Mayıs aylarında, Emile Zola, o sayfalarda Renoir, Manet ve Monet'nın eserleri ile Empresyonistleri savunan makaleler yazmıştır.

◀ Köpek Toto, sakin bir şekilde oturmuş, dikkatli ve canlı gözlerle resmi seyredene bakarken hana yeni gelen bir müşteriyi karşılar gibidir. Bu ayrıntı günlük yaşamdan bir sahneyi yeniden yaşatan sanatçının duyarlılığının doğal bir ifadesidir.

1841-1873

Barbizon Okulu

Barbizon, Fontainebleau Ormanında bulunan küçük bir köyken, 18. yüzyılın ortasından itibaren sanat merkezi olarak ün kazanır. 1930'larda, daha sonra Fontainebleau Okulu olarak adlandırılacak olan ve halen Barbizon Okulu olarak tanınan 30 yıl okulu doğmuştur. Kurucusu olan Théodore Rousseau'nun güçlü kişiliği çevresinde, Jean-François Millet, Constant Troyon, Narcisse Virgile Diaz de la Peña, Jules Dupré gibi sanatçılar ile manzara ve hayvan resmi üzerinde çalışan diğer ressamlar öne çıkmışlardır. Camille Corot da yaptığı birçok resim, stilistik özellikler, konuların seçimi ve esin kaynağı olarak eleştirmenler tarafından Barbizon Okulu'na yakın görülmüştür. İngiliz manzara ressamlarının etkisiyle Académie'nin öğretilerine karşı çıkarak romantik akımın tipik kuralları doğrultusunda doğaya dönmüşlerdir. Empresyonistler, ise Barbizon Okulu sanatçılarını izleyerek, onların 'en plein-air' resim yöntemini benimsemişlerdir. Manet'nin Empresyonist sanatın manifestolarından biri olan *Kırda Yemek* adlı resmi Barbizon yakınlarında yapmış olması bir rastlantı değildir.

▼ Jules Dupré, *Çiftliğe Dönerken*, 1895, Özel Koleksiyon. Dupre, 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında faal olan ikinci nesil manzara ressamlarının en önemlilerinden biridir. Jean François Millet'nin öğretileri doğrultusunda uzmanlaştığı kır yaşamı konularında belli bir ün kazanmıştır.

▲ Jean François Millet, *Uyuyakaları Terzi*, y. 1845, Özel Koleksiyon. Barbizon'a yerleştikten sonra yaptığı ünlü manzaralarıyla okulun başat figürlerinden biri olmuştur.

◀ Narcisse Virgile Diaz de la Pena, *Fontainebleau Ormanı*, 1870, Özel Koleksiyon. Bir İspanyol göçmen ailesinin üyesi olan sanatçı, Bordeaux'da doğmuştur, önceleri bir porselen fabrikasında çalışmış, daha sonra resime yönelmiştir; Rousseau ile yakın ilişki kurmuş, onun tarzını izleyerek manzara resmine önemli katkılarda bulunmuştur.

▼ Camille Corot, *Morvan Değirmeni*, 1840-45, Özel Koleksiyon. Sanatçının manzara resmine olan yaklaşımının güzel örneklerinden biridir. Çok yüksek olan ufuk çizgisi eğimli bir çizgi izleyerek resme belli bir genişlik kazandırır. Ressam sınırlı ve kendi içinde uyumlu bir palet kullanmıştır.

▼ Theodore Rousseau, *Barbizon Yakınındaki Orman*, 1866, Özel Koleksiyon. Sanatçı, gelişmiş tekniği ve sıradışı duyarlılığı sayesinde 17. yüzyıl Hollanda manzara resim geleneğini yorumlamış ve sürdürmüştür. Ayrıca Japon baskılarını inceleyip tuvallerinde onların titreşimli ve yoğun renklerini kullanmaya çalışan ilk ressamlardan biridir.

'En plein air' resim

Geçmişte manzara ressamları taslak halinde betimledikleri doğayı stüdyolarında tamamlarlardı. Daubigny, açık havada yaptığı resimlerin tamamlanmış olduğuna inanan ilk ressamlardan biridir. Güneş ve rüzgardan korunmak için çatı altlarına sığınarak resim yapardı ve 1857 yılında inşa ettiği yüzen stüdyo, Monet ve diğerleri tarafından taklit edilmişti. Taşınabilir şövaleler ve açık havada resim yapmaya uygun malzemeler kullanılmış. 1840 yılından sonra yağlıboyayı daha uzun süre saklamaya yarayan metal tüpler de kullanılmaya başlanmıştır.

1868-1870: Salon'daki ilk deneyimler

Renoir'ın mali olanakları hâlâ sınırlıdır ve yanında konuk olduğu Bazille ile Jules'ün kardeşi Charles Le Cœur gibi yakınları sayesinde kendi halinde bir yaşamı sürebilmektedir. Başarılı bir mimar olan Le Cœur, sanatçıya, Rumen Prens Bibesco'nun sarayı için iki dekoratif pano ısmarlar (1911'de tahrip olmuştur). Renoir, Daubigny'nin girişimleri sonucunda resimlerini 1868, 1869 ve 1870 Salonları'na kabul ettirmeyi başarır: Övgülerle yergiler aynı orandadır ve bazı koleksiyoncular sanatçıya portre siparişi verirler. Ebeveynlerinin konuğu olarak, Lise Trehot ile birlikte bir süreliğine Ville-d'Avray'de kalır ve Saint-Michel'de küçük bir evi olan Monet'yi sık sık ziyaret ederek, Seine Nehri boyunca, özellikle Croissy Adası gibi manzaralı yerlerde birlikte çalışırlar. Onlarınki, her birinin kendi kişisel tarzını belirlediği ve anlatım gücünün bilincine vardığı önemli bir işbirliği olur; öyle ki, Grenouillère (s. 6-7) yüzer kabaresinde olduğu gibi kimi zaman aynı konuyu işlerler. Renoir, 1869'sonunda Bazille'in La Condamine Sokağı'ndaki yeni atölyesinde (s. 29) çalışır ama Fransa-Polonya savaşının patlamasıyla orduya alınır; önce zırhlı birliklere, daha sonra da süvari birliğine katılacağı Bordeaux yakınlarındaki Tarbes'a gönderilir.

▶ Renoir, *Yıkanan Kadın ve Köpek*, 1870, Sao Paolo, Museu de Arte. Courbet'nin etkisinin açıkça görüldüğü bu tabloda, ayaklarının dibindeki köpek ve sol tarafındaki ikinci bir figürün yer aldığı, mitolojik resmin tipik bir konusu natüralist bir açılımla yeniden ele alınmıştır. 1870 Salonu'nda sergilenen bu eser, resimle klasik Latin ve Yunan sanatı arasında pek çok benzerlik kuran eleştirmenler tarafından beğenilmiştir.

▲ Renoir, *Gezinti*, 1870, Malibu, Paul Getty Müzesi. Sanatçı, ağaçlardan süzülüp, kadının beyaz giysisinin üzerine düşen ışığı başarıyla yansıtmıştır.

▼ Renoir, *Seine Üzerindeki Mavnalar*, y. 1869, Paris, Musée d'Orsay. Sudaki hava ve bulut yansımalarıyla resmi zenginleştirmesine olanak sağlayan nehir manzaraları Renoir'ın sevdiği konuların başında geliyordu.

▼ Renoir, *Kedili Çocuk*, 1868-69, Paris, Musée d'Orsay. Bu onun bilinen tek erkek çıplağıdır. Bakışındaki hüzün hemen fark edilir ve tenının beyazlığı çiçekli dokumanın desenleriyle kontrast yaratır.

▲ Renoir, *Ressam Sisley ve Karısı*, 1868, Köln, Wallraf-Richartz Museum. Sisley kolunu karısı Marie Lescouezec'e değil de, Renoir'ın modeli Lise Trèhot'ya uzatmıştır.

▶ Renoir, *Sirkte Palyaço*, 1868, Otterlo, Rijksmuseum Kröller Müller. İzleyicinin bakışı palyaço ve arkadaki seyirciler arasında eşit olarak dağılır.

Fransa 1870-1871: Çok önemli iki yıl

Louis-Napoléon Prusya'yı yenebileceğini ve böyle bir zaferle giderek azalan saygınlığını kazanabileceğini behrten danışmanlarının da etkisiyle savaşa yöneldi. Ancak, von Moltke komutasında gelişen Alman saldırısı son derece başarılı oldu. Almanlar kısa sürede, Bazaine komutasındaki bir Fransız birliğini Metz Kalesi'nde kuşattı. Napoléon'un da eşlik ettiği Mac-Mahon komutasındaki asıl Fransız ordusu Bazaine'i kurtarmaya çalıştıysa da, 31 Ağustos'ta Sedan'da Almanların tuzağına düşerek kuşatıldı. Kuşatmayı yarmaya yönelik harekâtın başarısızlığa uğraması üzerine 83.000 Fransız askeri, başlarında Napoléon ve Mac-Mahon olduğu halde teslim oldu. Yenilginin haberi üzerine Paris'te Cumhuriyet ilan edilerek Almanlara karşı koyma kararı alan geçici bir hükümet kuruldu. Ancak Almanlar başkenti kuşattılar ve 28 Ocak 1871'de Paris düştü. Metz'le birlikte Lorraine'in büyük bölümü ve Alsace Almanya'nın eline geçti. Hükümetin yaptığı anlaşmaya karşı çıkan Paris halkının direnişi kanlı bir şekilde bastırıldı ve tarihe Kanlı Hafta olarak geçen Paris Komünü sırasında 20.000 komünücü öldürüldü. Daha sonra binlercesi sürgün edildi.

▶ Kuşatma boyunca Paris'te açlık başgösterdi. Halk önce kedilerle köpekleri yedi, daha sonra, Victor Hugo'nun da yazdığı gibi "fareden yemek yapıldı," en sonunda sıra hayvanat bahçesindeki hayvanlara geldi.

▲ III. Napoléon, Prusya askeri gücünün bilincinde olmasına rağmen ülkedeki sovenist hareketleri gögüslemekten korkmuştur.

▼ B. Bellecour, *Malmaison Savaşında Seine Mevzileri*, Versailles, Musée National. Fransız-Prusya savaşında Fransa, Bismarck'ın 450.000 askerine karşı 300.000 asker çıkarabildi.

◀ Komünün en ünlü olaylarından biri de burada bir fotoğrafta görülen Vendôme sütununun yıkılmasıdır. Komüne "kültür bakanı" olarak katılan Gustave Courbet, olanlardan sorumlu tutulmuş ve sütunun inşa bedelini ödeyip, 1877'de öldüğü İsviçre'ye sürgüne gönderilmiştir.

▼ Prusya birliklerine karşı III. Cumhuriyeti savunanlar arasında Fransa'ya gelen İtalyan gönüllüler de vardır. Onların başındaki kişi, Mentana çarpışmasını unutup, Ocak 1871 tarihinde Dijon'da anlamlı bir zafer kazanan Giuseppe Garibaldi'dir.

◀ Adolphe Thiers Versailles Sarayı'na sığındığı sırada ayaklanarılar şehri yağmalamaya başlarlar. Baskının simgesi sayılan birçok önemli anıt yıkılmış, aralarında Hôtel de Ville'in de bulunduğu bazı yapılar ateşe verilmiştir. Burada, hükümet birliklerinin varışından az önce, 21 Mayıs 1871 tarihinde gerçekleşen Tuileries yangını resmedilmiştir.

1841-1873

Frédéric Bazille Şövalenin Önünde

Paris, Musée d'Orsay'da bulunan 1867 tarihli bu resim, Empresyonizm'in beşiği sayılan ve Batignolles grubu olarak da anılan, Renoir, Bazille, Sisley ve Monet arasındaki arkadaşlığın bir simgesi olarak görülebilir.

◀ Geçmişte de buna benzer davranışlar görülse de ressamların birbirini resmetmesinin, arkadaşlıklarını pekiştirmek isteyen genç sanatçılar arasında bir alışkanlık haline gelmesi ancak yüzyıl sonuna doğru yaygınlık kazanacaktır. Arka planda görülen tablo, Monet'nin *Karlı Yol* adlı eseridir (Özel Koleksiyon).

▼ Gri ve bej tonların egemen olduğu resimde, Bazille'ın elindeki küçük paletin ve kompozisyona yumuşak bir huzur havası veren terlik bağcıklarının temsil ettiği küçük renk lekeleri görülmektedir.

▶ Renoir tablo içinde bir başka tabloyla, bize Frédéric Bazille'i, *Alakarga ve Balıkçılı Natürmort* adlı eserini yaparken gösterir. Aynı yıl Sisley de *Kanatlarını Açmış Balıkçıl* adlı, buna çok benzer bir resim yapmıştır. Her iki resim de Montpellier'deki Musée Fabre'dadır.

1841-1873

Frédéric Bazille

▲ Bazille, *Fontainebleau Manzarası*, y. 1865, Özel Koleksiyon. Teknik olarak sanatçı, deseni ve mekân derinliğini ikinci plana iten, heyecanlı ve düzensiz fırça darbelerinden yararlanır, gerçekten de resimlerinde rengin ve ışığın kendi gücünü kullanmaya çalışır ki, bu olgu Empresyonistler için yararlanacakları önemli bir ders olmuştur.

Frédéric Bazille, Empresyonizm'in başat figürlerinden biridir. 1841 yılında doğmuştur ve ailesi Montpellier'nin ünlü şarap üreticilerindendir. Bir aile dostu olan Alfred Bruyas, bir Courbet koleksiyoncusudur ve ona resmi, özellikle Delacroix ve Courbet'nin resimlerini tanıtır. 1862 baharında sanatçı tıp öğrenimi nedeniyle Paris'e taşınır ama Lepic, Monet, Renoir ve Sisley'yi tanıdığı Charles Gleyre'in stüdyosuna daha istekli devam eder. Monet ile birlikte Chailly'de resim yapar ve Rue Furstenberg'deki stüdyosunu onunla paylaşır; daha sonra Honfleur'de Boudin ve Jongkind'le tanışır; 1 Ocak 1868 ile 15 Mayıs 1870 arası, Renoir'la önce Ecole des Beaux-Arts yakınlarındaki Rue Visconti'ye, sonra da Batignolles'e yerleşir. İyi halli bir aileden geldiği için kaldıkları yerin masraflarının çoğunu üstlenerek, gereksinimi olan arkadaşlarına yardım eder. 1867 yılında ailesine yazdığı bir mektupta kendi sanat hareketini kurma isteğini ifade eder. Rue La Condamine'de ressam, müzisyen ve edebiyatçıların fikirlerini tartışabildiği gerçek bir kültür merkezi haline gelen atölyesini kurar. Fransız-Prusya savaşının patlamasıyla gönüllü olarak askere yazılır; 18 Kasım 1870 tarihinde, daha 29 yaşındayken Beaune-la Rolande yakınlarında bir keskin nişancı tarafından vurulur.

▲ Bazille, *Köy Sokağı*, Özel Koleksiyon. Tablo yaklaşık 1865'te, sanatçının deneyimlerini derinleştirme olanağı bulduğu Chailly'de yapılmıştır.

▶ Bazille, Haziran 1867'de Montpellier yakınlarında, Aigues Mortes'da bulunan Hôtel St. Louis'de kalır. *Kraliçe Kapıları* da denilen *Aigues Kapıları*'nı betimlediği bu tabloyu yapar (Özel Koleksiyon).

▶ Bazille, *Rue La Condamine'deki Stüdyo*, 1870, Paris, Musée d'Orsay. Sağda, piyanoda müzisyen Edmond Maître vardır; Emile Zola merdivenin üzerindeki Renoir ile konuşmaktadır. *Bazille Köy Manzarası*'nı Manet (şapkalı) ile Monet'ye gösterir. Elinde paletiyle görülen Bazille figürünün Manet tarafından resmedildiği fark edilir.

◀ Bazille, *Saint Sauveur*, 1865, Özel Koleksiyon. Saint Sauveur'ün bu manzarası, babası Gaston Bazille'in arazisinin yakınlarında yapılmıştır. Resim, sanatçının amcasına ait olan aynı boyuttaki iki resminden biridir.

Odalık

Renoir, 1870 tarihli bu resmini Salon'a sunmuştur; günümüzde Washington, National Gallery of Art'da bulunmaktadır. L'Artiste dergisindeki bir eleştirisinde eleştirmen Houssaye, bu resmi Delacroix'nın da yapmış olabileceğini yazmıştır.

▼ Bu ayrıntıda görülen testi, Renoir'ın 1866'dan sonra Le Cœur ailesi için yaptığı çiçekli vazo dizisini hatırlatır, fakat burada fırça darbeleri daha serbesttir; ışık daha homojen bir şekilde yayılarak daha fazla derinlik vermektedir

▶ Ramon Amado y Bernadet, *Odalık*, 1873, Özel Koleksiyon. 1800'lü yıllarda birçok İspanyol sanatçı, İslam egemenliğinden kaynaklanan oryantalist konulara eğilmiştir. İspanyol akademileri eski bir geleneğin devamı olarak gördüğü bu konuların işlenmesini cesaretlendirmiştir

▼ Lise Trehot, Renoir için, çok süslü bir doğulu kıyafeti içinde poz verir. Beyaz yüzü saçlarının siyahlığı ve başlığının kırmızı saçağı tarafından ortaya çıkarılmıştır; bu, aynı zamanda çekici dudaklarının rengini de çağrıştırır. Resim doğulu bir kompozisyona yerleştirilmiş ve renksel çeşitlilikle zenginleştirilmiştir.

▶ Eugène Delacroix, *Cezayirli Kadınlar*, 1834, Paris, Louvre. 1832'de Fas'a yaptığı yolculuk Delacroix'ya üstün bir anlatım diliyle tablolarında canlandıracağı Arap dünyasının manzaralarını ve geleneklerini tanıma olanağı verir. Renoir, Delacroix'ya duyduğu hayranlığı pek çok kez ifade etme fırsatı bulmuştur.

Oryantalizm

Avrupalı sanatçı ve entelektüeller, 19. yüzyıl boyunca, Afrika'nın kuzeyi ile Asya'nın batısı arasında uzanan egzotik ve kendilerine yabancı Doğu'ya yönelmişlerdir. Bu dönemde Güney Akdeniz'in antik uygarlıkları ile başta İslam olmak üzere çağdaş kültürlerle ilgili araştırmalar derinleştirilmiştir: Edebiyatçılar eserlerini söz konusu ülkelerin şiir ve öyküleriyle karşılaştırmış, egzotizmin peşinde koşan maceracıların ilgi çekici bölgelere yaptıkları bilimsel ve iş amaçlı gezilerin sayısı büyük bir hızla artmıştır. Birçok ressam, çalışmalarını sürekli yayılan ve başarı kazanan bu yeni alana yöneltmiştir. Delacroix'dan Ingres'e, Gérôme'dan Lear'a, Renoir'dan Matisse'e kadar pek çok ressam Doğu'nun büyüsüne kapılmaktan kendini alamamıştır: Bazı ressamlar salt gördüklerini kullanarak renkli ve gösterişli giysilerle, çöl ve Nil Nehri boyunca yer alan harabelerin resmini yapmakla yetinirken, bir kısmı da görünenin ardına ulaşmayı bilmiş ve Doğu'nun ruhunu yansıtan gerçekçi eserler vermeyi başarmıştır.

▶ Joaquin Sorolla y Batista, *Odalık*, Özel Koleksiyon. 1884'te Valencia'da yapmıştır, İspanyol sanatçı aynı yıl Madrid Ulusal Sergi ödülünü ve Roma'da bir burs kazanmıştır.

▼ Giulio Rosati, Doğu'ya hiç seyahat yapmamış, ama resimlerini -aşağıda görülen *Pazarlık* adlı eseri gibi (Özel Koleksiyon)– fotoğraf, baskı ve meslektaşlarının anlatımlarına dayandırarak gerçekleştirmiştir.

▲ Rudolph Ernst, *Çiçekçi*, Özel Koleksiyon. Avusturyalı sanatçı çiçekler gibi Batılı öğeleri, giysiler ve Anadolu halısı gibi Doğulu unsurlarla bir arada kullanmıştır.

◀ Franz Kaspar Huibrecht Vinck, *Piramitlerin Dibinde Yemek*, Özel Koleksiyon. Az sayıdaki zengin Avrupalı ve Kuzey Amerikalı turist için, ilginç yerler ve çok farklı geleneklerle iç içe yaşamak unutulmaz bir deneyim anlamına gelmiştir. Yolculuk anıları geniş bir okuyucu kitlesi tarafından beğenilmiştir.

▼ Jean Discart, *Dama Oynayanlar*, Özel Koleksiyon. İki oyuncu dama oyununun Batı kurallarından farklı olan Doğu versiyonuna kendisini kaptırmıştır. On altı pul değişik bir şekilde yerleştirilerek, çapraz yerine dik ve yatay hareket eder; ayrıca oyun genel taktik olarak daha saldırgandır.

◀ Carl Werner, *Türk Kâtipler*, 1876, Özel Koleksiyon. Alman sanatçı, Mısır'a ve Filistin'e yaptığı sayısız yolculukta birçok suluboya yapmıştır. Öğrencilerin eski yazıları kopya etmesi, gözden geçirmesi ve yorumlaması çok önemli bir olgudur ve İslam kültürünün Batı'da da değerlendirilmesine katkıda bulunmuştur.

1871-1873: Empresyonizm'e doğru

Renoir, 15 Mart 1871 tarihinde Paris'e döndüğünde, İç Savaş nedeniyle altüst olmuş bir şehir buldu. Rue du Dragon'da bir oda kiralamasına rağmen, Charles Le Cœur'le birlikte Louveciennes'e ailesinin yanına, Bougival'e, Argenteuil'e, Celle-Saint-Cloud'a ve Marlotte'a sayısız yolculuk yaptı. Sonbaharda Paris'e, Rue des Petits-Champs'da bulunan yeni bir stüdyoya döndü. Café Guerbois'ya gitmeye ve Bazille'in öksüz bıraktığı ama hâlâ şevk ve yeni fikirlerle dolu olan Batignolles grubunun sanatçılarını görmeye devam ediyordu. 1872 yılı pek şanslı başlamadı: Salon resimlerini reddetti, âşık olduğu modeli Lise bir mimarla evlendi ve ona modellik yapmayı bıraktı. En sonunda kirayı ödeyemediği için stüdyosundan çıkarıldı. İçinde bulunduğu sefillikten onu kurtaran, Monet ve Degas'nın arkadaşı, zengin bir koleksiyoncu olan Théodore Duret'nin 1.600 franka iki resmini satın alması oldu. Butte de Montmartre yakınlarında gerçek bir atölye tuttu ve Emile Zola, fotoğrafçı Félix Nadar ve koleksiyoncu Durand-Ruel'le görüştüğü Place Pigalle'de bulunan Café de la Nouvelle Athènes'e devam etmeye başladı.

▲ *Argenteuil'de Seine Nehri*, y. 1873, Paris, Musée d'Orsay. Renoir, Corot'nun yaptığı gibi ışığı büyük ölçüde yayarak, tonları vurgular.

▼ Renoir, *Monet Okurken*, 1872, Paris, Musée Marmottan. Sanatçı, ressam arkadaşını bütün doğallığıyla resmeder. Fırça darbeleri pipo dumanının kıvrımlarının hızını yakalayacak kadar ustadır.

◀ Renoir, *Yüzbaşı Darras*, 1871, Dresden, Gemäldegalerie. Bu portrenin bir benzerini Bayan Derras (New York, Metropolitan Museum of Art) için de yapan Renoir, renkleri büyük bir ustalıkla kullanmıştır.

▶ Renoir, *Bois de Boulogne'da Ata Binenler*, 1873, Hamburg, Kunsthalle. Soldaki genç Joseph Le Cœur, yanındakiyse Yüzbaşı Darras'ın karısıdır.

▼ Renoir, *Montmartre'da Bir Harem*, 1872, Tokyo, Ulusal Batı Sanatı Müzesi. Lise'in verdiği son pozlardan biri olan bu resmin diğer adı da *Cezayir Giysili Parisli Kadınlar*'dır.

▼ Renoir, *Uzanan Genç Kız*, y. 1872, Paris, Musée d'Orsay. Küçük boyutlu bu resim için *Montmartre'da Bir Harem* adlı eserde de görülen Fanny Robert modellik yapmıştır.

Paris: Le Pont Neuf

Le Pont Neuf (1872, Washington, National Gallery of Art) günışığında yapılmış şehir manzaralarının en güzellerinden biridir. 24 Mart 1875'te Paris'teki Hôtel Drouot için 300.000 frank karşılığında satın alınmıştır; Aralık 1919'da, o zaman için önemli bir miktar olan 100.000 frank karşılığında el değiştirmiştir. Monet de aynı konuyu yağmurlu bir günde işlemiş. Pissarro ise 1900'den sonra köprüyü karşı taraftan çalışmıştır. Paris'in en eski köprüsü olan Pont Neuf'ün yapımına 1578'de III. Henri'nin emriyle başlanmış, 1607'de IV. Henri döneminde tamamlanmıştır. 275 m. uzunluğundaki köprünün 12 kemeri vardır ve İle de la Cité'yi Seine Nehri'nin iki yakasına bağlar.

◀ Köprünün ortasında, masif kaidesi üzerinde IV. Henri'nin heykeli yükselir. İle de la Cite'nin ortaçağ kimliği Haussmann'ın müdahaleleri sonucu neredeyse silinip köklü biçimde değiştirilmiştir. Buradaki masif binalar, sanatçının ilgisini üzerinde yoğunlaştırdığı yürüyen insanların trafiği için adeta bir arka plan oluşturmuştur.

▶ John Rewald'ın anlattığına göre, Renoir sahneyi, iki kahvenin bedeli olan 10 santim ödeyerek oturabildiği bir kafenin ikinci kat penceresinden resmetmiştir. Bu sırada kardeşi Edmond, taslaklarını çizebilmesi için gelip geçenleri çeşitli bahanelerle durdurmaktaydı. Güzel bir ilkbahar günüdür ve güneş renkleri daha yoğun ve parlak kılarak yolu aydınlatmaktadır.

◀ Daha sonra Empresyonist eserlerde derinleştirilecek olan bir teknik kullanan Renoir, figürleri yalın ve hızlı fırça darbeleriyle şekillendirir, yüzleri hareketli ışık ve renk lekelerine dönüştürür. Arka planda sayısız yapı görülür.

1874-1886

Renoir. *Uzun Otlar Arasındaki Patika*, y. 1874-1877. Paris, Musée d'Orsay.

Empresyonist dönem

1874: İlk Empresyonist sergi

Batignolles ve Montmartre grubu ressamları, 27 Aralık 1873 tarihinde 'Société Anonyme des artistes, peintres, sculpteurs, graveurs, etc.' adı altında birleşirler. İlk sergileri, Rue des Batignolles no.11'de bulunan Café Guerbois'ya devam ederken onları tanıyıp, sanatlarını takdir eden fotoğrafçı Nadar'ın Boulevard des Capucines no.35 adresindeki stüdyosunda gerçekleşir. Sergi, 1874 yılında, 15 Nisan'dan 15 Mayıs'a kadar sürer. Aralarında İtalyan Giuseppe De Nittis de olmak üzere farklı uluslardan 30 sanatçının toplam 160 eseri sergilenir. Charivari'nin 25 Nisan tarihli sayısında, Louis Leroy, bir makalesinde Monet'nin bir eserini hedef alarak, grubu küçümseyici biçimde 'Empresyonistler' sözcüğüyle tanımlar. Söz konusu sanatçılar, durumu fazla basitleştiren bu terimi kullanmak istemeseler de, sözcük bir yıl içinde silinemez bir etiket haline gelir. Eleştirmenler tek vücut halinde onlara yüklenirler: halkın tepkisi alaycı ve şiddetli olur, öyle ki, sergi tam bir mali iflasla biter ve bunun üzerine 17 Kasım'da, Renoir'ın evinde yapılan bir toplantıda borçları yüzünden birliğe son vermeye karar verirler.

▲ Nadar'ın fotoğraf stüdyosu (Gaspard Félix Tournachon, 1820-1910), ilk Empresyonist sergının düzenlendiği yerdir.

▶ Renoir arkadaşı *Charles Le Cœur*'u, 1874'te Fontenay-aux-Roses'un bahçesinde resmetmiştir ve sağ üst tarafa şu ithaf yazısını koymuştur: Ey ulu bahçıvan. Resim, günümüzde Musée d'Orsay'da bulunmaktadır.

PHOTOGRAPH OF NADAR'S STUDIO
35 BD. DES CAPUCINES

CATALOGUE OF THE FIRST IMPRESSIONIST EXHIBITION 1874

EXPOSITION

CATALOGUE

▲ Gruba ad verme konusunda çok tartışmalar olmuştur; sergi kataloğunun kapağında da görüldüğü gibi, Empresyonistler adı konmadan once 'Société Anonyme' denmesine karar verilmiştir.

◀ Renoir, *Balerin*, 1874, Washington, National Gallery of Art. Nadar tarafından sergilenen bu resim de Louis Leroy'nın alaycı ve acımasız eleştirilerine konu olmuştur: "Daha iyi çizememesi ne kadar yazık, balerinin bacakları eteğinin jüponu gibi floş."

▲ Renoir, *Parisli Kadın*, 1874, Cardiff, National Museum of Wales. Tablo, 1874'te Nadar tarafından düzenlenen sergiye katılan altı resimden biridir. Bu zarif ve narin figür, Renoir'ın arkadaşı aktris Henriette Henriot'ya aittir.

◀ Renoir, *Kitap Okuyan Genç Kız*, 1874-76, Paris, Musee d'Orsay. Sanatçı, az sayıda fırça darbesiyle kitap okuyan bir genç kız portresi yaratmıştır. Özellikle iki basit siyah hat fark edilmektedir; bunlar aşağıya bakan gözleri biçimlendirir, saçının sarı tonları arka planla karışır gibidir.

Loca

Renoir, gitmekten pek hoşlanmasa da, tiyatroya hayrandı ve başyapıtlarından birini ona adamıştı. 1874 yılında Nadar tarafından sergilenen bu resim, günümüzde Londra, Courtauld Institutes'ta bulunmaktadır.

◀ Seyircileri "izleyen" kavalyesinin aksine, genç kadın (bu figür için model Nini poz vermiştir) dürbününü indirmiştir ve biraz cilveli bir tavırla, çekiciliğinden emin bir halde, kendisini başkalarının bakışlarına sunmaktadır. Güzel ve zarif Parisli hanımlar, localarında gösteri içinde gösteri sunarlardı ve bu en güzel çağa 'Belle Epoque' denmiştir. Degas dikkatini sahnede olup bitene, yani balerinlere ve opera şarkıcılarına yöneltmişken, böyle yerlere pek gitmeyen Renoir halkı resmetmeyi yeğlemiştir.

▼ Çiçekler genellikle eşlikçilerin veya hayranların nazik armağanlarıydı ve hanımefendilerin zaten zengin ve zarif olan gece giysilerini biraz daha renklendiren, vazgeçilmez unsurlardan biriydi. Renoir'ın, giysinin çizgilerinin monotonluğunu soyut, hatta varla yok arası dokunuşlarla yeşil ve pembeden oluşan harika bir 'natürmort' ayrıntısıyla bölen olağanüstü yeteneği dikkate değerdir.

▲ Bu ayrıntıda ona poz vererek genç bir Parisliyi canlandıran kardeşi Edmond görülmektedir. Locada olup bitenle ilgilenmeyerek, tanıdık bir yüz veya temsil sonrasını canlandırmak için 'ilginç bir ayrıntı' bulmak umuduyla, dürbününü seyircilerin üzerinde dolaştırmaktadır.

Monet ve Manet

▲ Monet'nin yirmi yaşındaki fotoğrafı. Académie Suisse'e girdiğinde ilk olarak Pissarro'yu tanıdı, sonra Gleyre'ın atölyesinde Sisley, Renoir ve Bazille'le birlikte resim yaptı.

Edouard Manet, 25 Ocak 1832 tarihinde Paris'te doğdu ve sanatsal formasyonunu 1850'den 1856'ya kadar devam ettiği Thomas Couture'den edindi; ondan iyi bir çizim ve resim tekniği öğrendi. Antik resim üzerinde Louvre'da çalıştı; İtalya, Hollanda, Almanya, Avusturya ve İspanya'ya sayısız yolculuk yaptı. 1863 Salonu'na, Giorgione'nin *Kırda Konser* resminden esinlendiği *Kırda Yemek* adlı eserini sundu. Reddedilmesine rağmen Salon des Refusés'de sergilenerek hararetli polemiklere yol açtı; aynı şey iki yıl sonra *Olympia* ile de tekrarlandı. Sekiz Empresyonist serginin hiçbirine katılmasa da 30 Nisan 1883 tarihindeki ölümüne kadar grup içindeki rolü ve etkisi önemli olmuştur. Oscar Claude Monet, 14 Kasım 1840 tarihinde Paris'te doğdu ve 5 Aralık 1926'da öldü. Fransız-Prusya savaşı boyunca Londra'da, 1878 yılına kadar Argenteuil'de yaşadı ve 1883 yılından itibaren Giverny'ye yerleşerek 40 yıldan fazla yoğun bir şekilde resim yaptı. Empresyonistlerin ilk dört sergisine katıldıysa da, yeni teknik çözümler deneme gerekliliğine inandığı için 1880, 1881 ve 1886 yıllarındakilere katılmadı. Fotoğraf sanatına hayrandı. Özellikle *Rouen Katedrali* ve *Su Perileri* gibi ünlü eserlerinde ışığın etkileri üzerine çalıştı. Fovist ve Ekspresyonist resmin temel kurallarını belirledi.

▲ Manet'nin Nadar tarafından çekilmiş fotoğrafı. 1883 yılındaki ölümünden sonra Empresyonist grup yeni ilhamlar bulamaz ve krize girerek dağılır.

▲ 1875'te Renoir tarafından yapılan *Monet'nin Portresi* (Paris, Musée d'Orsay) adlı eserde ressam 'resmi' bir pozdadır ve gururla paletini ve fırçalarını gösterir

▼ Manet, *Emile Zola'nın Portresi*, 1868, Paris, Musée d'Orsay. Elinde Blanc'ın *Resim Tarihi* kitabını tutan yazarın yakınında, resmini öven bir yazı vardır. Arkada, *Olympia*'nın yanında Velázquez imzalı *İçki İçenler* ve Utagawa Kuniyaki imzalı *Güreşçi Onaruto Nadaemon* görülüyor.

▶ Monet, *La Rue Montorgueil, 30 Haziran* 1878, Paris, Musée d'Orsay. Bayraklarla bezenmiş, renk zengini şehir manzaraları Monet ve Manet'ye olduğu kadar Fovistlere de ilham vermiştir. Bu resmi geçit 1878 yılındaki Uluslararası Sergi'nin resmi açılışını müjdelemektedir.

▼ Monet, *İzlenim: Gündoğumu*, 1872. Louis Leroy, 'Le Charivari' dergisindeki aşağılayıcı eleştirisini yaparken bu resmi hedef almıştır. Empresyonizm terimi kısa sürede bütün hareketi tanımlamak için kullanılmaya başlanır.

◀ Manet, *Olympia*, 1863, Paris, Musée d'Orsay. 1865 Salonu'nda sergilendiği zaman sert polemiklere yol açmıştı. Kamuoyu stilistik yeniliği anlayamamış ve görünmeyen müşterisine cesaret veren bakışlar yollayan bir fahişe olarak tanımlanan kızın fütursuz pozu karşısında hayrete düşmüştü.

1875-1877: Eleştirmenlerin anlayışsızlığı

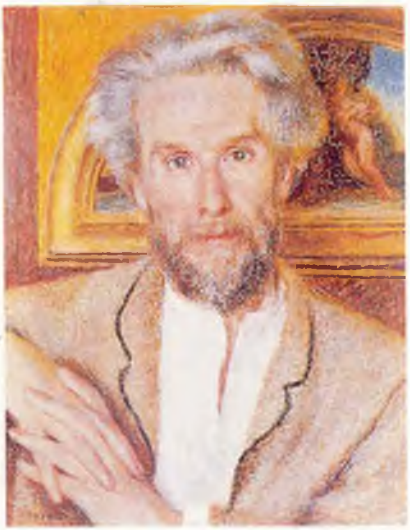

▲ 1875 tarihli bir fotoğrafında görülen Renoir, portre ressamı olarak beğenilmeye başlamıştır. Finansör Cernuschi'yi, koleksiyoncu Charles Ephrussi ve Charles Deudon'u ve yeteneğini fark edip onu koruması altına alarak birkaç resim sipariş eden yayıncı Georges Charpentier'yi tanımıştır.

Renoir'ın durumu 1875 yılının başlarında pek iyi değildi; babası ölmüştü ve resimlerinin satışı çok iyi gitmiyordu. Bunun üzerine, Sisley, Monet ve kısa bir süre önce Manet'nin kardeşiyle evlenmiş olan Berthe Morisot ile birlikte Hôtel Drouot'da halka açık satış düzenlediler. 24 Mart'ta sergilenen 73 resmin içinde, 20 resim yalnızca 2.251 frank gibi düşük bir miktara alıcı buldu. Bu sergiinin tek avantajı, kendisi ve karısı için birer portre ısmarlayan, gümrük görevlisi Victor Chocquet gibi bazı koleksiyoncuları tanımış olmasıydı. Renoir, Nisan 1876 tarihinde Durand-Ruel'deki Empresyonistlerin sergisinde 15 tablo sergiledi ama sonuç yine pek parlak değildi. Albert Wolff, Le Figaro gazetesinde çıplakları "çürümekte olan et yığınları" olarak tanımladı ve kamuoyu da bundan farklı düşünmüyordu. Portreler ve özellikle Chatou ve Sènart Ormanı yakınındaki Champrosay'de manzara resimleri yapan sanatçı, 1877 yılındaki üçüncü Empresyonist sergide ve Hôtel Drouot'da yapılan açık artırmada alçakgönüllü sonuçlar elde etti.

▲ 1831'de doğan ve bir sanat tüccarının oğlu olan Durand-Ruel burada Renoir'ın 1910 tarihli resminde (Durand-Ruel Koleksiyonu) görülmektedir. Ruel, Empresyonistleri ilk destekleyenlerden biridir.

◀ *Victor Chocquet*, 1875-76'da Renoir tarafından portresi yapılan Chocquet (Cambrige, Fogg Art Museums), Delacroix, Courbet ve Corot'ya hayrandı. Empresyonist sanatı anlayan ve düzenli olarak resimlerini toplayan ilk koleksiyonculardan biridir. Öldüğü zaman 32 Cézanne, 11 Renoir, 11 Monet, 5 Manet, 1 Sisley, 1 Pissarro ve 1 Morisot resmi vardı.

▼ Renoir, *Çardak Altında*, 1876, Moskova, Puşkin Müzesi. İlk olarak *Moulin de la Galette'de Balo* adlı ünlü eserde görülen ve diğer figürler arasında Monet, Sisley ve Goeneutte'u betimlediği bir tablodur.

▲ Renoir, *Sulama Kovasıyla Çocuk*, 1876, Washington, National Gallery of Art. Sık ve duru boya dokusu, sanatçıya, çocukla bahçenin doğal ortamının tatlılığı arasında bir birlik sağlama olanağı vermiştir.

◀ Renoir, *Siyahlı Kadın*, 1876, Petersburg, Ermitaj. Portrenin duruşu klasikse de tarzı tamamıyla moderndir. Yüz ifadesi olağanüstü bir şekilde etkileyicidir. Kadifemsi sıcak bir ışık yüzü aydınlatır ve giysinin geri kalan kısmını az çalışılmış arka plan üzerinde gölgede bırakır.

Moulin de la Galette'de Balo

Aylarca süren çalışmalardan sonra 1876'da yapılan bu eser, aynı konunun iki versiyonundan biridir ve Paris, Musée d'Orsay'da bulunmaktadır. Renoir'ın sanatının bir başyapıtı olan bu eser, Empresyonist resmin bir manifestosu niteliğini de taşır.

◀ Dans edenler Renoir'ın en gözde temalarından biridir ve diğer başarılı kompozisyonlarında da bu tema tekrarlanmıştır. Renoir, tanıdıklarını kendisine modellik yapmaları için ikna ederek bütün bir yaz boyunca çalışmıştır. Pembeli kadın gözde modellerinden biri olan, Margot lakaplı Marguerite Legrand'dır. Kavalyesi ise Kuba'dan gelen İspanyol asıllı Don Pedro Vedel de Solares y Cardenes'tir.

◀ Burada ressam Pierre Franc Lamy ve ressam Goeneutte görülmektedir. Moulin de la Galette, Montmartre tepesinde bulunmaktadır ve 'Le Blute Fin' (ince elek) adındaki bir değirmene olan yakınlığından dolayı bu adla anılır; Galettes *(galetalar)* tatlı şarapla sunulan kuru ve ince bisküvilerdi. Lokale sanatçı olsun olmasın birçok genç gelip, dans eder veya etrafı seyrederek gevezelik ederdi. İlkbahar geldiğinde asma dallarının, güllerin ve ağaç gölgelerinin altında oturulurdu.

▶ Renoir, Estelle'i ve Jeanne'ın kız kardeşini poz vermeleri için ikna etti. Lokale diğer sanatçılarla birlikte giderdi, aralarında kendisine öğütler veren ve bu resmini "tarihten bir yaprak, Paris yaşamının değerli bir belgesi" olarak nitelendiren eleştirmen Georges Riviere de vardı. Renoir bu resim üzerinde rahatsız edilmeden çalışabilmek için Rue Cortot no.12'de lokale yakın bir stüdyo kiralamıştı.

Pissarro'nun renk devrimi

Jacob Abraham Camille Pissarro, 10 Temmuz 1830 tarihinde Antiller'deki St. Thomas'da Portekizli bir Musevi baba ile Orta Amerikalı ama Avrupa kökenli bir anneden doğmuştur. 1855 yılında Paris, Ecole des Beaux-Arts'a devam etmiş, daha sonra da Académie Suisse'e geçmiş ve orada Monet ile tanışmıştır.1859-1869 arasında Salon'a düzenli olarak kabul edilmişse de, Akademilerde öğretilen kurallara karşı çıkmış ve Manet, Cézanne ve Renoir ile birlikte Café Guerbois'ya devam etmiştir. 1870 savaşında Prusyalılar evini işgal edip, yaptığı bütün resimleri imha ederken, Londra'ya kaçmıştır. Orada Norwood ve Crystal Palace yakınlarında, Güney Londra manzaraları yapmaya devam etmiş, sonra da bunları Durand-Ruel'in Londra'daki galerisinde sergilemiştir. Fransa'ya döndükten sonra, Louveciennes ve Pontoise'da yaşamaya başlamış, kısa süre sonra Cézanne da ona katılmıştır. 1874'te ilk Empresyonist sergiye katılmış ve ondan sonraki sergilerin hepsine katılan tek ressam olmuştur. 1884'te Eragny'ye taşınmış, bir yıl sonra Seurat'nın etkisiyle Divizyonist tekniği denemiş ama 1892 yılından itibaren Empresyonizm'e geri dönmüş, 13 Kasım 1903 tarihindeki ölümüne kadar da sadık kalmıştır.

▼ Pissarro, *Voisins Yolculuğu*, 1896, Paris, Musée d'Orsay. Tarlaların arasından geçen ağaçlıklı bir yol sanatçının çok sevdiği, farklı mevsimlerde ve günün farklı zamanlarında betimlediği temalardan biridir.

▲ Pissarro, *Pontoise'da Genç Köylüler*, 1881, Özel Koleksiyon. Sanatçı, Parisli burjuvalarla ilgilenmemiş, kırları ve köylüleri betimlemeyi tercih etmiştir.

◀ *Pontoise Barajı* (1869, Özel Koleksiyon) adlı eserinde Pissarro'nun Corot'dan esinlenmiş olduğu belirgindir. Işık, yoğun olduğu kadar ince, gerçek olduğu kadar düşsel bir atmosfer yaratır. Aynı yıllarda Cézanne'ın yaptığı resimlerin bir benzeri olarak, ağaçların ve bulutların yansımaları gibi ışığın suyun üzerinde yarattığı etki de derinleşmiştir.

▼ Pissarro, *Tarlada Kadın, Eragny Kırlarında İlkbahar Güneşi*, Paris, Musee d'Orsay. 1887'de Eragny-sur-Epte'de yapılan bu resim Divizyonizm dönemine aittir. Kendisinin de resimlerinin satıcısı Durand-Ruel'e açıkladığı gibi, "elde edilen etki geleneksel tekniğinkine benzer ama optik karışım pigmentlerin karışımlarından daha yoğun bir aydınlık sağlar."

▼ Pissarro, *Rouen Limanı, Saint-Sever*, 1896, Paris, Musee d'Orsay. Seine Nehri'nın bu manzarası, sanatçının pek çok kez kaldığı Rouen Oteli'nden yapılmıştır. Bir yıl önce harika bir *Katedraller* dizisi çalışan Monet'den farklı olarak, Pissarro, Saint-Sever'in yeni sanayi mahallelerini tercih etmiştir. Oğluna yazdığı 1896 tarihli mektupta bu sahneden duyduğu heyecanı anlatır: "Venedik gibi güzel, sevgili oğlum, olağanüstü ve gerçekten güzel! Bu, gerçek sanat ve benim algılayışıma uygun."

1878-1880: İlk övgüler

Renoir için 1878 de zor bir yıl olur: Satışlar hâlâ zayıftır ve Hôtel Drouot'daki üç eseri ancak 157 franka satılır. Fakat öte yandan, *Le Café* adını verdiği resmi Salon'a kabul edilir ve yayıncı Charpentier, ona büyük bir aile portresi (s. 54-55) ısmarlayarak sanatçının faaliyetlerini desteklemeye başlar. Renoir, ertesi yıl ilk üç serginin sonuçlarından hayal kırıklığına uğradığı için, Sisley ve Cézanne'la birlikte Empresyonistlerin dördüncü sergisi ile 1880 ve 1881 yıllarında düzenlenen sergilere katılmaz. Eleştirmenlerin, satıcıların ve koleksiyoncuların sempatisini kazanmak için Salon'da dört eserini sergiler. bunun üzerine hakkındaki yorumlar övücü olmaya başlar. Yaz mevsiminde Normandiya'daki Wargemont Şatosu'nda diplomat Paul Bérard'ın konuğu olur. Burada Bérard ailesinin ve bölgenin soylularının çeşitli portrelerini yapar; ev sahibinin yemek odasını ve Emile Blanche'ın konutunun odalarını çiçekli natürmortlarla süsler. 1880 yılında geçirdiği bir kazada sağ kolu kırılır ve bunun üzerine sol eliyle resim yapmaya çalışır. Yeniden Salon'da dört eserini sergiler, bu arada Wargemont ve Chatou'da çalışmaya devam eder. Sonbaharda, 39 yaşındayken, daha 19 yaşında olan Aline Charigot'ya âşık olur.

▲ Renoir, *Küçük Margot Bérard*, 1879, New York, Metropolitan Museum of Art. Olağanüstü güzellikteki ünlü çocuk tablolarından biridir.

▶ Renoir, *Nehir Kıyısında Yemek*, y. 1879, Chicago, Art Institute. Büyük bir ihtimalle Chatou'da yapılan bu resim, renklerin yerleştirilmesinde hızı ve dikkate değer bir kendine güveni sergiler. Renkler daha açık, fırça darbeleri daha hafif bir hale gelmiştir. Sanatçı, bir grup kürekçiyi masada gösterirken, arka planda gökyüzü ve su, aydınlık ve hafif renklerle birbirine karışır gibidir; bu, Empresyonistlerin tipik çalışma tarzını yansıtır.

▼ Renoir, *Chatou'daki Kayıkçılar*, 1879, Washington, Gallery of Art. Sanatçının gelecekteki eşi Aline, beyaz elbisesiyle Edmond Renoir'ın ve kayık meraklısı Gustave Caillebotte'un eşliğinde ilk kez bu resimde görülür. Eser, Aline'in giysisindeki kırmızı ve mavide yansıtılan soğuk ve sıcak renklerin kontrastı üzerine kurulmuştur.

◀ Renoir, *M.elle Samary*, 1878, Petersburg, Ermitaj. 1879 Salonu'nda sergilenen resimde ünlü aktrist tiyatro fuayesinde betimlenmiştir. Işık ve gölge tekniği başarılı bulunmuştur.

▼ Renoir, *Yemeğin Sonu*, 1879, Frankfurt, Städelsches Kunstinstitut. Montmartre'da, Olivier adında birine ait, duvarlarına manzaralar resmettiği bahçede yapılmıştır.

Bayan Charpentier ve Çocukları

Günümüzde New York Metropolitan Museum'da bulunan 1878 tarihli resim, 1879 Salonu'na kabul edilmiştir. Resim karşısında çok heyecanlanan Bayan Charpentier ve yayıncı olan kocası, Salon'un katı jürisinin resmi kabul etmesi ve onun göze çarpan bir yerde sergilenmesi için bütün bağlantılarını kullanmışlardır. Eleştirmenler ve kamuoyu ressama, tekniğinden, renklerin canlılığından, anne ve çocuklara güzellik ve sevgi dolu bir görünüm vermedeki duyarlılığından dolayı övgüler yağdırmışlardır.

1874-1886

▼ Marguerite Lemonnier 1848'de doğar. 1872 yılında yayıncı Georges Charpentier ile evlenmesi onun sanata olan ilgisini güçlendirir. Sanatçılar ve politikacılarla yakın ilişkiler kurar. Hayran kaldığı Empresyonistleri 'La vie moderne' dergisinde destekler.

▶ 1878 tarihli bu fotoğrafta Charpentier'lerin çocukları görülmektedir. Resimde St. Bernard köpeğin üzerine oturan 1872 doğumlu Georgette'tir. Divanda ise, 1875 doğumlu Paul oturmaktadır. Uzun sarı lüleleri ve kız kardeşiyle aynı olan giysisi nedeniyle daha çok kız çocuğuna benzemektedir.

▼ Bu natürmortta, hafifçe belirlenmiş dış hatların üzerindeki canlı renkler öne çıkar. Marcel Proust, resmi 'Kayıp Zamanın Peşinde' adlı eserinin birinci bölümünde anlatır. Bir yandan "gülünç küçük burjuva" olarak nitelediği Madam Charpentier'ye karşı acımasızken, öte yandan, "Tiziano'nun en güzel eserleriyle karşılaştırılabilen bu güzel resmi" beğendiğini ifade eder.

Sisley'in manzaraları

▲ Sisley, Paris'in kalabalık caddelerinden ve burjuva salonlarından pek hoşlanmaz, dingin *Köy Yolu* adlı eserinde de (y. 1874, Özel Koleksiyon) görüldüğü gibi, kırların sessizliğini tercih eder.

Alfred Sisley, 30 Ekim 1839 tarihinde Paris'te doğdu. Varlıklı bir İngiliz ailenin oğluydu. Ailesi ticarete atılmasını istiyordu, ama o amatör olarak resimle ilgilenmeye başladı. 1860 yılında Paris'e döndükten sonra Gleyre'in öğrencisi olan Sisley, Bazille, Monet ve Renoir'ı tanıdı ve onlarla önce Corot ve Daubigny'nin tarzına, sonra da 'en plein air' resme yöneldi. 1870-71 Fransız-Alman savaşı, ailesinin iflasına yol açtı ve bunun üzerine yoksul bir yaşam sürmeye başladı. Empresyonistlerin ilk üç sergisine ve 1882'deki sergiye katıldı; diğer sanatçılar tarafından da beğenilmesine rağmen içine kapalı ve alçakgönüllü kişiliği nedeniyle gruptan ayrı kaldı. Eleştirmenler neredeyse ona kayıtsız kaldılar ve diğer meslektaşlarının ekonomik başarısını asla yakalayamadı. Başta Argenteuil ve Seine Nehri üzerindeki köyler olmak üzere kendisini manzara resimlerine adadı. Resimlerinde açık ve aydınlık renklere sahip geleneksel İngiliz resminden ilham almıştır. Geniş ve kesin fırça darbeleri onu Manet ve Pissarro'ya yaklaştırır. 1889 yılından itibaren daimi olarak Moret-sur-Loing'a yerleşmiş ve 29 Ocak 1899'da orada ölmüştür.

▲ Sisley, *Kışın Köy Yolu*, 1893, Özel Koleksiyon. Bu resmin Pissarro ve Renoir'ın da konakladığı Louveciennes'de yapılmış olma ihtimali yüksektir.

▼ Sisley, *Günbatımında Moret Köprüsü*, Özel Koleksiyon. Serbest ve düzensiz fırça darbeleri gökyüzünü şekillendirirken resme derinlik kazandırır. Nehir ise evlerin ve ağaçların yansımalarını belirleyen küçük kare fırça darbeleriyle oluşturulmuştur.

▼ Sisley, *Akşamüstü - Saint-Mammès*, 1885, Özel Koleksiyon. Toprak, su ve hava arasındaki ilişki, yaklaşık altmış versiyonda bu temayı işleyen sanatçıyı büyülüyordu. Birbirinin üzerine binen fırça darbeleriyle derinlik, devinim ve ritim yaratıyordu.

▼ *Saint-Mammes* (1885, Özel Koleksiyon), Seine ve Loing nehrinin birleştiği noktada, Veneux-Nadon yakınlarında yer alır. 1881'de Monet'ye yazdığı mektupta köyü ve civarını "çikolata kutuları için manzaralar" olarak tanımlamıştır. Sisley seksenli yıllarda yoğun olarak bu bölgede çalışmış ve Empresyonizm'in sadık ve özgün yorumcularından biri olarak tarzını değiştirmeden manzara resimleri yapmaya devam etmiştir.

Sandal Partisi

1880-1881 yılları arasına tarihlenen bu eser (Washington, Phillips Koleksiyonu) Chatou yakınlarındaki Fournaise restoranında yapılmıştır. Boyutu ve insan sayısı itibarıyla *Moulin de la Galette'de Balo*'nun bir devamı olduğu düşünülebilir.

◀ Portresi yapılan kişi, lokalin sahibinin oğlu Alphonse Fournaise'dir. Ortada, arkası dönük oturan kişi Baron Barbier, silindir şapkalı figür Gazette des Beaux-Arts'ın yöneticisi olan Charles Ephrussi'dir. Bu kompozisyon fikri, Empresyonistlerin kompleks ve iddialı eserleri gerçekleştiremediğini söyleyen Emile Zola'nın meydan okumasından doğmuştur.

▲ Resmin merkezindeki bardak tutan kadın için poz veren model Angèle, ayakta duran gazeteci Maggiolo ve oturan Gustave Caillebotte ile beraberdir. Arkalarında, solda melon şapkasıyla Lestringuez, gazeteci Lhote ve aktrist Jeanne Samary'nin yanındadır.

▶ Elinde köpekle profilden görünen kız Aline'dir. *Moulin de la Galette'de Balo*'dan dört yıl sonra, bu süre zarfında birçok portre çalışan Renoir biraz daha kendinden emindir, kişilerin ruh durumları daha kesin ve daha iyi belirlenmiştir.

1881-1882: İtalya yolculuğu

Renoir, 14 Mart 1881 tarihinde arkadaşları Cordey, Lestringuez ve Lhote ile Cezayir'e doğru hareket etti: Orada Delacroix'nın betimlediği atmosferi bulmaya çalıştı: *Arap Bayramı* ve *Muz Tarlası* gibi değerli eserler yarattı. Eşzamanlı olarak Ephrussi'nin de yardımıyla Salon'a iki portresini daha kabul ettirmeyi başardı: Durand-Ruel'e yazdığı bir mektupta, Empresyonist sergiye bir kez daha katılmamaya karar verdiğini çünkü, "Paris'te, Salon'da sergilenmemiş bir eseri beğenecek on beşten fazla koleksiyoncu bulunamayacağını," yazıyordu. Ekim ayının sonunda, "Raffaello'yu görme arzusuyla" İtalya'ya gitti. Kasım'da Venedik, Padova, Floransa'yı gezdi ve nihayet Roma'da Vatikan müzelerini ziyaret etti. Yolculuğu Napoli, Pompei, Sorrento ile Aline'le buluştuğu Capri ve Calabria'ya doğru devam etti. Ocak 1882 tarihinde Palermo'ya gitti ve Monreale'den çok etkilendi; 17 Ocak'ta Napoli'ye döndü, buradan bir gemiyle 22 Ocak'ta Marsilya'ya ulaştı. Cezanne'ı Estaque'da ziyaret etti ama orada zatürree oldu. Empresyonistlerle sergi açmayı bir kez daha reddetti ama Durand-Ruel'in kendisine ait 25 resmini sergilemesine engel olamadı. İyileştikten sonra Cezayir'e ikinci bir yolculuk daha yaptı, yeni portreler resmetti: Wargemont ve Dieppe'de bir yaz geçirdi.

▶ Renoir, *Pembe ve Mavi*'yi 1881 Şubat ayının sonunda, Cezayir'e gitmeden az önce yapar. Bir yıl önce (1876 doğumlu) Alice'in ablası Irene'in ve (1874 doğumlu) Elisabetta'nın portresini yapmıştı, resmedilen çocuklar resmi pek beğenmeyip hizmetçi odasına koyan ve 1900'de de Bernheim'a satan, banker Cahen d'Anvers'in kızlarıdır. Halen Brezilya, Sao Paola'daki Museu de Arte'de bulunmaktadır.

◀ Venedik, *Büyük Kanal*, 1881, Washington, Kreeger Koleksiyonu. Renoir Venedik'te kilise ve müzeleri gezerek Louvre'da tanıdığı ve kopya ettiği sanatçıları yeniden bulur. Büyük hayranlık duyduğu Vittore Carpaccio'nun resmini keşfeder. Sanatçı bu tabloda, ışığın lagünü ve birkaç fırça darbesiyle resmettiği gondollar üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaşabilmek için Büyük Kanal üzerindeki binaları göz ardı etmiştir.

▼ Renoir, 1879'da Doktor Blanche'ın yemek odasında bulunan iki resmin konuları için Wagner'ın *Tannhauser*'inden esinlenir. *Richard Wagner'in Portresi* (Paris, Musée d'Orsay) Alman bestecinin hayranı olan Jules de Brayer tarafından ısmarlanmıştır. Tablo 1882'de Palermo'da besteciyle kısa bir görüşmeden sonra yapılmıştır.

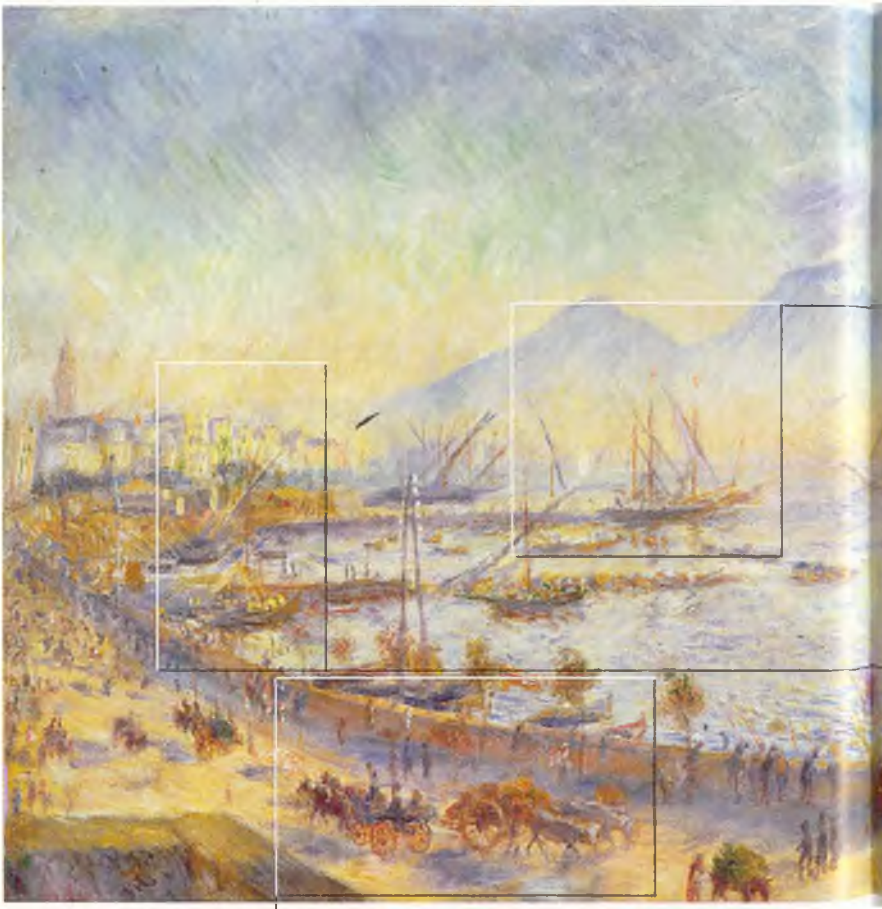
▲ Venedik, *San Marco Meydanı*, 1881, Minneapolis, Institute of Art. Renoir, 18. yüzyılın önemli manzaralarını yansıtan ruhu kusursuzca kavramayı bilmiştir.

▶ Sanatçı, 1881'de Capri'de *Yıkanan Sarışın* adını verdiği resimde Aline'ın bu anıtsal çıplak resmini yapar. (Williamstown, Sterling ve Francine Clark Sanat Enstitüsü)

Napoli Körfezi

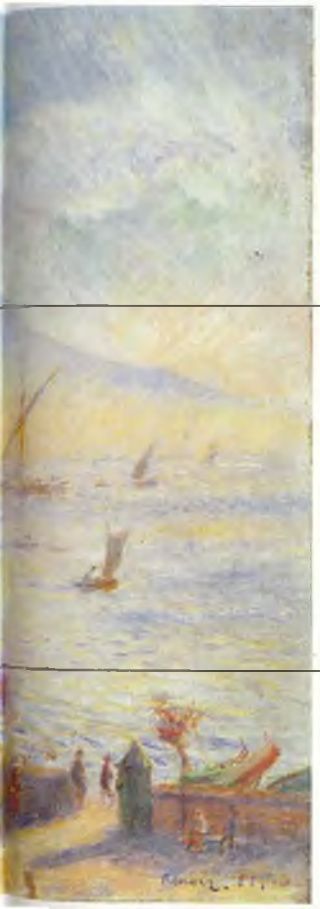
Günümüzde New York, Metropolitan Museum of Art'da bulunan 1881 tarihli eser, İtalya'ya yaptığı uzun yolculuğun önemini gösterir; antik sanatla olan doğrudan temas onun sonraki eserlerini köklü olarak etkilemiştir.

◀ Renoir, genel olarak portrelere ağırlık verse de manzaraları ihmal etmez. Bu resim onu çok duygulandıran bir manzaraya ithaf edilmiştir, aynı

▼ Renoir, daha parlak, saydam ve aydınlık etkiler yaratmak için renkleri sulandırırdı. Akıcı ve hafif fırça darbeleriyle genellikle ıslak üzerine ıslak tarzında çalışırdı: Daha fazla değişkenlik ve ayrıntı yoğunluğu sağlamak için ikinci renk katmanını alttaki tabaka kurumadan önce uygulardı.

zamanda Napoli'de kaldığı süre boyunca incelediği 18. ve 19. yüzyıla ait, aynı temanın guvaşlarına bağlı kalarak yaptığı bir çalışmadır.

◀ İtalya yolculuğu sırasında yaptığı resimler sanatçının nihai olgunlaşmasını işaret eder. 25 Kasım 1881'de Durand-Ruel'e şöyle yazar: "Hâlâ araştırıyorum. Hâlâ tatmin olmadım ve bozmaya devam ediyorum. Bu yolculuktan yanımda fazla bir şey getirebileceğimi sanmıyorum. Ama gelişme gösterdiğime de inanıyorum ki, bu hep araştırma yaptıktan sonra olur." Etkilerini çoğaltmak için ışığın yoğunluğunu güçlendirmeye ve renkleri açmaya karar verdiğinde porselen desinatörlüğü deneyiminden yararlanır.

Degas

▲ Burada 28 yaşındayken görülen Degas fotoğrafa da ilgi duymuştu. Onun bakışı ile fotoğraf makinesinin yakaladığı görüntü arasında oldukça yakınlık vardır.

Hilaire Germain Edgar Degas, 19 Temmuz 1834 tarihinde Paris'te doğdu. 1855 yılında hukuk eğitimini bırakarak Ecole des Beaux-Arts'a yazıldı; 1856-1861 yılları arasında İtalya'ya yaptığı uzun bir seyahatte Napoli, Floransa ve Roma'da büyük Rönesans sanatçılarının eserlerini inceledi. 1862 yılında onu Café Guerbois'daki diğer sanatçılarla tanıştıran Manet ile tanıştı. Paris yaşamını, işçileri, kafe sahnelerini betimlemeye ilgi duyduğundan özellikle tiyatroya ve birçok değerli eser adadığı balerinlere ağırlık verdi. Sevdiği bir başka konuysa, gerek tribünlerin dünyevi atmosferi gerekse dolu dizgin giden atların dinamik güçüyle hipodromlar oldu. Üstün bir biçimsel inceliğe ulaştığı resim ve heykelde Japon sanatı ve fotoğrafın etkisi görülür. 1882 yılında düzenlenen sergi dışında tüm Empresyonist sergilerde daima başroldeydi. Degas'nın gözleri son yıllarında iyice bozuldu ve 27 Aralık 1917 tarihindeki ölümüne kadar sanat üretimini etkiledi. Öldüğünde ardında, çağdaşı ressamların eserlerinden oluşan önemli bir resim koleksiyonu ve çoğu sone biçimindeki şiirlerinin yer aldığı bir not defteri bıraktı.

▼ Degas, *Bellelli Ailesi*, 1858-60, Paris, Musée d'Orsay .Degas'nın teyzesi Laure burada iki kızı –Giovanna, Giulia– ve kocası, Borbonlara karşı isyan girişiminden sonra Floransa'da sürgünde olan Napolili soylu Gennaro Bellelli ile birlikte görülmektedir.

▲ Degas, *Apsent*, 1876, Paris, Musée d'Orsay. Café Nouvelle Athènes'de Desboutin ve aktrist Ellen Andree görülmektedir.

◀ Degas, *Balerin*, y. 1882, Özel Koleksiyon. Pastel resimlerinin yarısından fazlasını, sahne arkası ve provalar sırasında, doğal halleriyle resmettiği balerinlere adamıştır.

▼ Degas, *Café Concert'de Şarkıcı*, y. 1878, Özel Koleksiyon. Sanatçı baskı tekniğiyle de ilgilenmiştir: Pastel boyanın alt deseni için bir monotip kullanmıştır.

▼ Degas, *Tribün Önünde Yarış Atları*, y. 1879, Paris, Musée d'Orsay. Saydam aydınlık, sıradan yağlıboyalar kullanmak yerine özel bir yağlıboyayla yapılmıştır. Degas, 1860 yılından itibaren atları, binicileri ve Longchamp yarış alanındaki şık izleyicileri betimlemiştir.

1883-1884: Yeni arayışlar

Renoir, Nisan 1883 tarihinde, Paris'te Durand-Ruel'in galerisinde sergi açtı. Durand-Ruel daha sonraki aylarda Londra ve Boston'da onun bazı resimlerini tanıtmak üzere çalışmalar yaptı. Bu arada Renoir, esinlendirici bulduğu İtalya seyahatinden sonra yeni arayışlar içine girmişti. Özellikle Sienalı Cennino Cennini'nin 1437 yılında yazdığı ve 1858 yılında Fransızca'ya çevrilen, ilk İtalyan resim tekniği kitabı olan *Ustanın Elkitabı*, onun için şiirsel ve stilistik anlamda belirleyici bir esin kaynağı oldu. Aralık ayında Monet ile birlikte yeni esinler bulmak amacıyla Akdeniz kıyısı boyunca uzun bir seyahate çıktı. Fakat bu onların son ortak çalışmaları oldu; artık yolları ayrılmıştı. 1884 yılı sanatçı için öncelikle geçiş ve arayış dönemi oldu: Salon'a katılmak yerine, başta estetik model olarak düzensizliği öneren 'Societé des irrégularistes' adında yeni bir ressamlar birliği kurmayı amaçlayan programsal bir metin olmak üzere, kendini kuramsal yazılara adadı. Bütün bir yıl boyunca Louveciennes, Chatou ve La Rochelle'e çeşitli yolculuklar yaptı.

▲ Renoir, *Otururak Yıkanan Çıplak*, 1883, Paris, Musée de l'Orangerie. Modelin duruşu Rubens'ın Rebecca'yı, Rembrandt'ın Susanna'yı betimlediği geleneksel pozu anımsatır.

▼ Renoir, *Wargemont'da Öğleden Sonra*, 1884, Berlin, Nationalgalerie. Tabloda, önemli bir diplomat ve banker olan Paul Berard'ın üç kızı betimlenmiştir. Sanatçı 1879'dan sonra Dieppe yakınlarındaki Wargemont'da onun için çalışmıştır. On dört yaşındaki Marta sağdadır; on yaşındaki Margherita solda durur, dört yaşındaki Lucia ise ortadadır.

▲ Renoir, *Şemsiyeler*, y. 1881-1885, Londra, National Gallery. Radyografik araştırmalar bu resim için birden fazla yapım safhası belirlemiştir. İlk aşamada sağdaki kadın ve iki çocuk vardır, soldaki çift ve arka plandaki şemsiyeler resme daha sonra eklenmiştir.

▼ *Yport Sahilinde Bir Genç*, 1883, Merion, Barnes Vakfı. Pissarro'nun kuzeni Alfred Nunès, Renoir'a çocukları için iki portre ısmarlar; biri Aline, diğeriyse Robert içindir. Van Dyck ve Velázquez'in resimleriyle aralarındaki benzerlik çok belirgindir.

◀ Renoir, *Charles ve Georges Durand-Ruel*, 1882, Durand-Ruel Koleksiyonu. Burada Durand-Ruel'in beş çocuğundan ikisi görülüyor; 1865 doğumlu Charles ve ondan bir yaş küçük olan Georges ki, daha sonra Jean Renoir'ın vaftiz babası olacaktır. Sahne, Dieppe'teki aile malikânelerinin bahçesidir. Bu resimde, giysilerin ışıklı kıvrımlarından arkadaki çiçeklerin seri fırça darbeleriyle verilmiş renklerine kadar sanatçının ustalığı kendini gösterir.

Kırda Dans

Kırda Dans 1882-1883 yılları arasında *Kasabada Dans* adlı eserе koşut olarak gerçekleştirilmiştir (yandaki sayfaya bakınız); her ikisi de Durand-Ruel Koleksiyonu'nun parçasıyken, bugün Paris, Musée d'Orsay'da bulunmaktadır.

▲ *Dans*'ın her üç tablosunda da erkek figür hep arkadaşı Paul Lothe'dir; ama bu tabloda Renoir, kadın figürü değiştirerek, genç eşi Aline Charigot'yu resmetmiştir. Dans edenlerin duruşları neredeyse aynıdır ama ressam bakış açısını değiştirmekte ve bize, şehirdeki zarif ve seçkin, kırdaki basit ve yalın dünya olmak üzere tamamıyla ayrı iki dünyayı betimlemektedir.

▶ *Bougival'de Dans* (Boston, Museum of Fine Arts) diğer iki resmin tamamlanmasından kısa süre önce bitmiştir. Her üçü de büyük boyutlu, neredeyse doğal ölçülerdedir, fakat Renoir, diğer ikisinde yalnızca iki dansçı üzerinde yoğunlaşırken, burada, arka plandaki diğer dansçılar için de yer bırakarak, kompozisyona derinlik ve hareket kazandırmıştır.

▲ Renoir, *Kasabada Dans*, 1882-1883. Paris, Musée d'Orsay. Dans eden kadın, Degas ve Puvis de Chavannes'a da modellik yapan Suzanne Valadon'dur. O da değerli bir manzara ve natürmort ressamıdır ve Maurice Utrillo'nun annesidir.

▶ Kolombiyalı Fernando Botero'nun eşinlendiği *Dans* dizisi Empresyonist resmin en iyi örneklerinden biri olarak kabul edilmekle kalmaz, aynı zamanda 1800'lerin sonunda, Fransa'daki yaşamın eğlenceli bir betimi olarak da görülür.

Mary Cassatt

Mary Cassatt, 22 Mayıs 1844 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri, Pittsburgh'da doğan zengin bir bankerin kızıdır. Çocukluğundan beri resme büyük ilgi duydu ama ailesinin önyargılarıyla savaşmak zorunda kaldı. Philadelphia Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğrenim gördü. 1865-1870 yılları arasında Avrupa'yı dolaşarak antik sanat müzelerini gezdi. Paris'e yerleştikten sonra akademik ressam Chaplin'in stüdyosuna devam etti ve 1874 yılında bir resmini Salon'a kabul ettirerek, Degas'nın dikkatini çekti. Degas onu Empresyonistlerin sergisine katılmaya ikna etti. Ustası olarak kabul ettiği Degas'dan, Manet'den ve Renoir'dan etkilendi ve Renoir gibi kadın ve çocuk figürlerini sıcak renklerle betimledi. Durand-Ruel'i Birleşik Devletler'de Empresyonist sergiler düzenlemesi için cesaretlendirdi ve büyük koleksiyoncu Henry Osborne Havemeyer'in resim almasına rehberlik ederek, bu akımın Amerika'da yayılmasını sağladı. 14 Haziran 1926 tarihinde Château de Beaufresne'de öldü.

▲ Mary Cassatt, Nisan 1891'de Durand-Ruel'in galerisinde on baskının 25 dizisini sergiler. Bunlardan birinde *ukiyo-e* Japon baskılarından esinlenmiştir. Yukarıdakinin adı *Banyo*'dur.

▼ Cassatt, *Jules Ile Annesi*, y. 1901, Özel Koleksiyon. Annelik teması sanatçının birçok resminde görülür ve duygusallığını en iyi şekilde dışavurur. Beden hatları taslak düzeyindeyken, yüz hatlarının kesinliği kolayca fark edilebilir.

◀ Cassatt, *Dikiş Diken Kadın*, y. 1880-82. Paris, Musée d'Orsay. Renoir'in *Kitap Okuyan Kız*'ını (s. 41) anımsatan resim, 1886'daki son Empresyonist sergiye sunulmuştur. Antonin Personnaz'ın koleksiyonuna girdikten sonra Louvre'a bağışlanmıştır.

▼ *Dorothy'nin Portresi*, (y. 1904, Özel Koleksiyon), Mary Cassatt'ın 1900'dan sonra çocuklara adadığı bir dizi pastel resimden biridir, sanatçı, Beaufresne yakınlarındaki Mesnil-Theribus köyünün küçük sakinlerini model almıştır.

▲ Özel bir koleksiyonda bulunan ve 80'lerin başında yapıları bu tabloda, Mary Cassatt, öğretmeni Mathilde Vallet'nin kuzeni Susan'ı resmetmiştir. Bakışlardaki doğallık Degas'nın etkisini ortaya koyar.

▶ *Banjolu Genç Kız* (Özel Koleksiyon) adlı bu pastel resimde Renoir'in tarzıyla arasındaki benzerlikler belirgindir (s. 101). İki sanatçı da basit hatların zarafetini ve atmosfer zenginliğini vurgulamıştır.

1885-1886: Empresyonistlerden kopuş

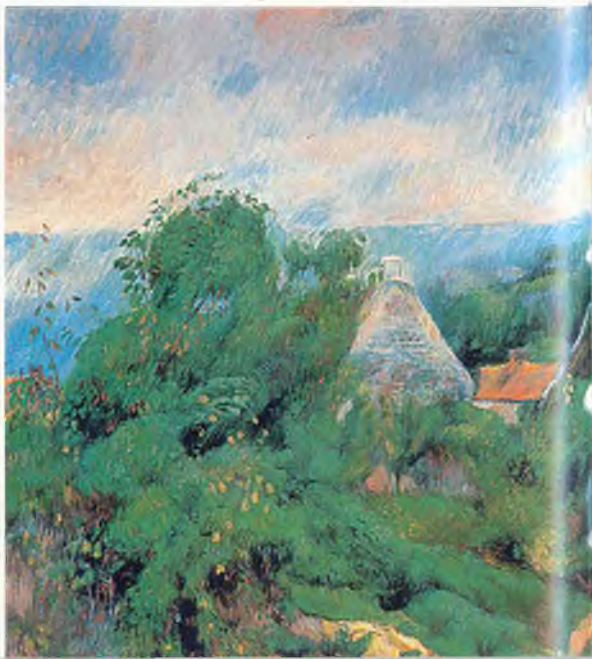
Aline ile Renoir'ın ilk çocuğu Pierre 21 Mart 1885'te doğar. Aile yazın Seine kıyısındaki La Roche Guyon'a taşınır; orada Cézanne, karısı Hortense Fiquet ile 1872'de doğan oğulları Paul'ü konuk ederler. Monet, birkaç kilometre ötede, Giverny'de oturmaktadır; açık havada birlikte resim yapsalar da, aralarındaki farklılıkların ortak noktalarından daha fazla olduğunu anlarlar. Özellikle yeni bir ifade tarzı arayışı içinde olan Renoir, Empresyonizm'den kuşku duymaya başlamıştı. Renoir'ın yaptığı resimler öylesine farklıydı ki, sanat tarihçileri bunları, Ingres'in tekniğiyle benzerliklerini belirtmek için, 'Ingres dönemi' yapıtları olarak adlandırmışlardır. Böylece, bu değişime karşı koyan Durand-Ruel'in yakınmaları ve 1886 sergisine katılması için ısrarları sonuç vermez. Sergiye yalnızca on yedi sanatçı katılır; 1874'te Nadar'ın sergisine katılan otuz sanatçıdan geriye sadece Degas, Guillaumin, Morisot, Pissarro ve Renart kalır.

▲ Renoir, Şubat 1886'da Brüksel'deki '20. yüzyıl sergisine' 7 resimle katılır; aynı yaz, Durand-Ruel, New York'ta 38 yağlıboya ve pastel resmini sergiler, Temmuz'da Paris, Galerie Petit'de 5 yağlıboya sergiler.

▶ Renoir, *Çemberli Kız*, Washington, National Gallery of Art. Nisan 1885 tarihli resimde Etienne Goujon'un kızı Marie görülmektedir. Renoir, Marie'nin erkek kardeşi Stefano'nun da resmini yapmıştır.

▲ Paris, Musee d'Orsay'da bulunan bu resim gibi çiçek teması koleksiyoncular tarafından iyi para karşılığı ısmarlanırdı.

▼ *Aline'in Portresi*, Philadelphia, Museum of Art'ta bulunan bu eser, 1885 sonbaharında, Aline'in doğduğu Essoyez'de yapılmıştır. Önden görünüş modelin toplu, basit ve 'köylü' hatlarını öne çıkarır. Renoir bu resmi ölümüne kadar saklamıştır.

◀ *La Roche Guyon'da Evler*, y. 1885, Aberdeen, Sanat Galerisi ve Müzeleri. Çaprazlama fırça darbeleri resmin büyük bir kısmını kaplar ve Rouen ile Paris arasında, Seine Nehri üzerindeki kasabada konuğu olan Cezanne'ın etkisini hissettirir.

▶ Bu *Kamçılı Çocuk* (1885, Petersburg) senatör Goujon'un küçük oğlu Stefano'dur. Resim daha sonra galerici Vollard'a satılmıştır. 1913'te Morosov'un koleksiyonuna katılmıştır.

Annelik

1886 tarihli *Annelik*, Renoir'ın stilistik gelişiminde bir dönüm noktası oluşturur ve onun, gerek çizgi gerekse ışık açısından diğer Empresyonistlerden nasıl ayrıldığını gösterir.

◀ Renoir, Vollard'a yazdığı bir mektupta Floransa'daki Palazzo Pitti'de bulunan Raffaello imzalı *İskemledeki Madonna*'yı gördüğünde duyduğu heyecanı tarif eder: "Anneliğin o şefkatli yüz ifadesiyle... en özgür, en sağlam, en sade ve canlı resim."

▼ Tuval üzerine üç ayrı versiyon halinde resmedilen annelik teması, aşağıdaki kâğıt üzerine boya ve kara kalem (1886, New York, Harry A. Woodruff koleksiyonu) gibi sayısız eskize konu olmuştur.

▲ Bu taşbaskı *Annelik* için üç çalışmayı gösterir. Tablo Galerie Petit'de sergilendiği zaman, Mirabeau şöyle yazmıştır: "Kendi orijinallığı içinde ilkellerin cazibesini, Japonların sadeliğini ve Ingres'in ustalığını çağrıştıran bu çocuklu anneyi görün."

▶ Gino Severini 1916 tarihli bu *Annelik*'te (Cortona, Museo dell'Accademia etrusca), karısını ve yeni doğmuş oğlunu resmederek anneliği evrensel bir değer olarak sunmuştur. Basit ama aynı zamanda görkemli resmin ustaları eski Toscanalı sanatçılardan esinlenmiştir.

Dünyada Empresyonizm

Empresyonizm'den bahsedilince, ister istemez, 1874-1886 yılları arasında Paris'te ortaya çıkan Fransız sanatçılardan oluşan o grup akla gelir. De Nittis veya Zandomeneghi gibi resimlerini bu sergilerde sergilemeyi başaran, grupla ilişki kuran veya onlardan etkilenen diğer yabancı ressamlar da bu akıma yaklaşır. Durand-Ruel, Londra'da ve Birleşik Devletler'de Empresyonist sergiler düzenlediği zaman bu eserleri çok daha geniş bir halk kitlesine tanıttı ve akımın Fransa sınırları dışında da yayılmasını sağladı. Zamanla bütün dünyada Empresyonizm'e yakın okullar oluştu. Birleşik Devletler'de James Whistler, John Singer Sargent ve Theodore Robinson; İngiltere'de Walter Richard Sickert, Laura Knight ve Philip Wilson Steer; Almanya'da 'Alman Empresyonist üçlüsü' olarak da anılan Max Liebermann, Lovis Corinth ve Max Slevogt; İsveç'te Karl Fredrik Hill ve Nils Kreuger, Finlandiya'da Akseli Gallén-Kallela, Norveç'te Harriet Backar ve Christian Krogh, Belçika'da Alfred Stevens, Hollanda'da Georg Hendrik Breitner ve nihayet Avustralya'da Arthur Streeton bu akımın anılmaya değer sanatçıları arasında sayılabilirler.

▼ Philip Wilson Steer, *Walberswick*, 1891. Özel Koleksiyon. İngiltere'de çeşitli Empresyonist sergiler düzenleyen New English Art Club'ın tanınmasını sağlamıştır.

◀ John Singer Sargent, *Kaşmir*, 1908, (ayrıntı), Özel Koleksiyon. Paris'te Empresyonistleri tanımış ve İngiltere'de, yerel sanatçıları etkileyerek, uzun süre çalışmıştır. Hem yetenekli bir manzara ressamı, hem de kusursuz bir portrecidir.

▶ Giovanni Fattori, *Maremma'da Hasat*, y. 1870, Özel Koleksiyon. Arı ve anlık gerçekçiliği lekeci tarzı en iyi şekilde temsil eder; 1875'te Paris'te Manet ile tanışmıştır.

◀ Max Liebermann *Tiergarten'de Gezi* (1918) –Berlin'in merkezindeki ünlü bir park– resmini Empresyonizm öğretisine göre açık havada çalışmıştır.

▼ Georg Hendrik Breitner, *Uzanmış Çıplak*, Özel Koleksiyon. 1884'te Paris'te resim çalışmış, Caillebotte'un gerçekçiliğinden etkilenmiş ve Empresyonizm'i Hollanda'ya taşımıştır.

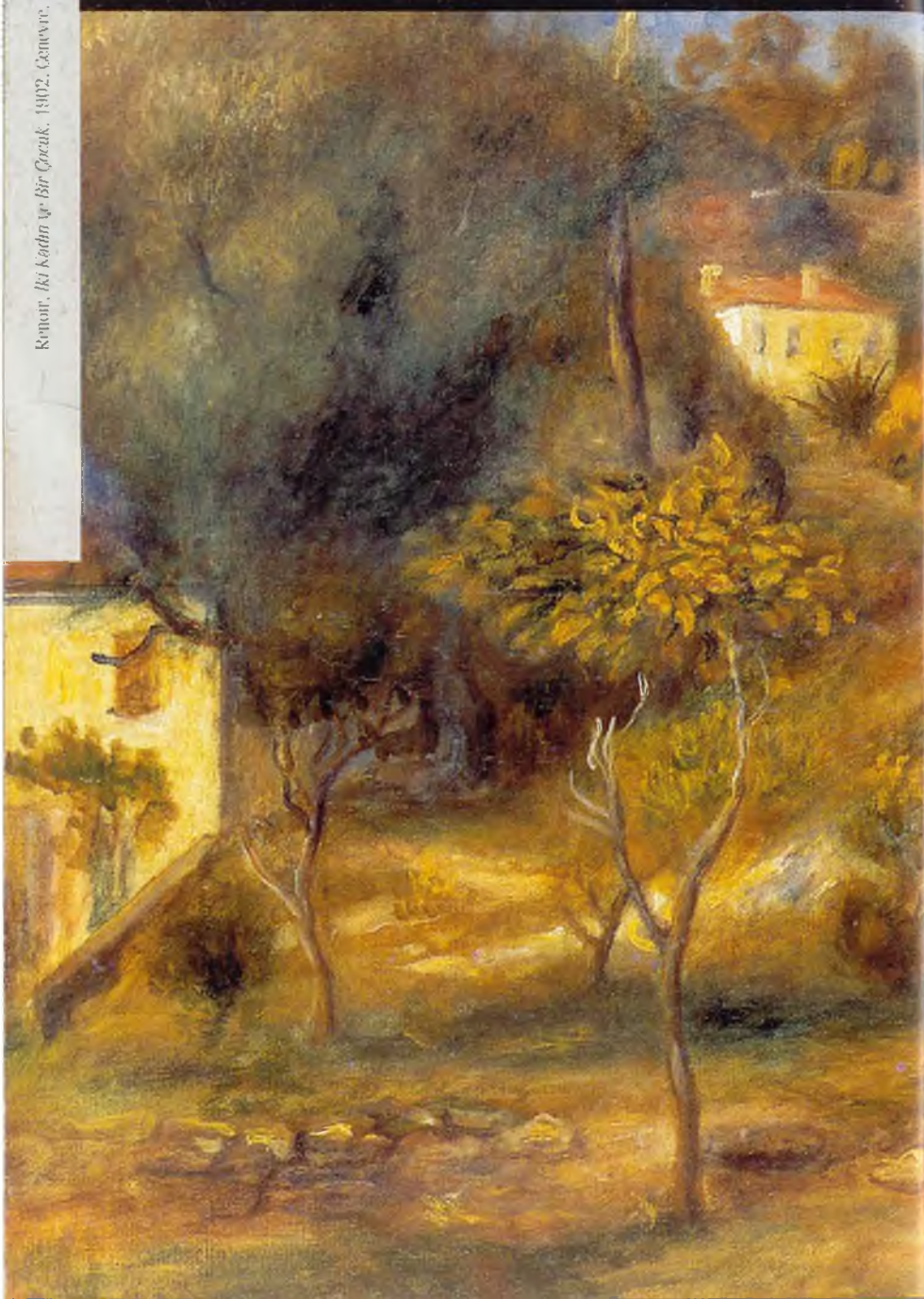

Lekeciler

Lekecilerin tarzı genel olarak Empresyonizm'e yakındır. Onlar da, aşağılayıcı olması istenilen bir terimle tanımlanmışlardı, eserleri aceleci bir tavırla bitirilmiş taslaklar, yani 'lekeler' olarak değerlendirilmişti. Her şeyden önce bir Toscanalı olan Giovanni ve ateşli vatanseverlerle dolu diğer bölgelerden sanatçılar 'lekeleme' yapmayı severlerdi. Doğayı bölümler halinde 'renk kütleleri' içinde tanımlayarak, açık havada, tarlalarda ve kırlarda resim yapmışlardır.

1887-1902

Renoir, *İki Kadın ve Bir Çocuk*, 1902, Cenevre, Özel koleksiyon.

Olgunluk

Empresyonizm'de kriz

Empresyonistlerin 1886 yılındaki sekizinci ve sonuncu sergilerini düzenlemelerinden sonra sanat eleştirmeni Félix Fénéon, Empresyonistlerin yaşamsal güdülerini ve yaratıcı güçlerini tükettiklerini ve bu serginin 'Neo-Empresyonizm' olarak düşünülmesi gerektiğini belirtir. Gerçekten de, başka arayışların peşindeki Caillebotte, Monet, Renoir ve Sisley'in yarattığı boşluk, yetmişli yıllarda yarattıkları ruhtan çok farklı eserlerle doldurulmuştur. Sekiz sergiye sekizine de katılan Pissarro bile, oğlu Lucien, Georges Seurat ve Paul Signac'la birlikte yeni Noktacı (Puantilist) tekniğini benimseyen eserler sergilemiştir. Özellikle Seurat *Puantilizm*'in manifestosu olmaya aday, yenilikçi eseri *Grande Jatte Adası'nda Bir Pazar Günü Öğleden Sonra* ile büyük bir etki yaratır. Sanatçı, yüzeyi, resmi seyredenin bakışına göre titreşen küçük ve ark renk noktalarıyla oluşturur. Noktacılıktan Sembolistler, Fovistler ve yeni yüzyılın diğer avangard akımları doğacaktır.

▼ Toulouse-Lautrec, *Maskeli Balo*da, 1892, Özel Koleksiyon. Japon baskılardan etkilenmiş olan sanatçı, daha sonra Art Nouveau'nun temsilcilerince de benimsenecek olan yalın ve çizgisel yaklaşımı kullanan ilk ressamdır.

▲ Seurat, *Sirk*, 1891, Paris, Musée d'Orsay Sanatçının son eseridir ve Artistes Indépendants'ın 7. sergisinde bitmemiş olduğu halde sergilenmiştir.

◀ Signac, *Bertrard'da Çam Ağacı*, 1909, Moskova, Puşkin Müzesi. Chevreul ve Rood'un optik araştırmalarına bağlı olan sanatçı, Puantilizm'in kuramcılarından biridir. Seurat ile birlikte, Gauguin, Cézanne ve diğer Post-Empresyonistlerin katıldığı 9 sergi düzenleyen Société des Artistes Indépendants'ı kurmuştur.

▶ Paul Cézanne, *Jas de Bouffan*, 1885-1887, Özel Koleksiyon. Cézanne, Empresyonizm'in kademeli olarak aşılmasının ve avangard ideolojik yaklaşımın en önemli kişilerinden biri olarak kabul edilir. Ona göre, sanatçı çevresindeki gerçekliği pasif olarak kopya etmekle yetinmemeli ve yeni bir gerçeklik yaratmalıdır. Bu işlem dış koşullandırmalardan bağımsız olarak gerçekleşmeli ve sanatçının kişiliğine ve iç dünyasına yer vermelidir.

◀ Paul Gauguin, *Dolaşmak*, 1887, Madrid, Thyssen-Bornemisza. Gaugin Empresyonistlerin son 5 sergisine katılmıştır. 1887'de Charles Laval ile birlikte Atlantik Okyanusu'nun ötesine, önce Tobago'ya, sonra da Martiniklere gitmiştir. İlkel sanatı keşfetmek onda yeni ufuklar açmış ve Empresyonizm'i aşmasını sağlamıştır.

1887-1889: Paris ve Essoyez arasında

Renoir, 1887 yılının başlarında 'İngres dönemi' olarak adlandırılan yeni yaklaşıma götüren yolu neredeyse tamamlar: İtalya'da takdir ettiği eski ustaların resimleri ona 'çizmeyi öğrenmek gerektiğini' göstermiştir ve resimlerindeki biçimler hep daha net, hatta üç boyutlu hale gelmeye başlar. Renoir, Empresyonizm'den uzaklaşsa da ressamlar, eleştirmenler, şairler ve yazarlarla tanıştığı Berthe Morisot'nun evine gitmeye devam eder. Stéphane Mallarmé'nin kişiliğinden etkilenir: birlikte resimli şiir kitapları yayımlamayı düşünürler, ama bu tasarıyı hayata geçiremezler. Yılın başında, Aix-en-Provence yakınlarındaki Jas de Bouffan'da, Cézanne'ın konuğu olur, ama pek fazla ortak noktaları yoktur. Bu arada, Durand-Ruel'in düzenlediği sergiler ilk meyvelerini vermeye başlar ve satılan tabloları Renoir'a mali bir rahatlık sağlar. Bütün bir yılı Martigues, hasta annesinin bulunduğu Louveciennes, Paris, Argenteuil, Bougival, arkadaşı Caillebotte'la birlikte gittiği Petit-Gennevilliers ve Essoyez arasında yolculuk ederek geçirir. Aralık ayının sonlarına doğru romatizma ağrılarından şikâyet etmeye başlar.

▶ Renoir, *Julie Manet'nin Portresi*, Paris, Rouart Koleksiyonu. 1874'te Berthe Morisot, Edouard'ın kardeşi Eugène Manet ile evlenir. Julie adında bir kızları olur ve 1892'de babanın, 1895'te annenin ölümünden sonra Renoir'ın ve Mallarmé'nin vesayeti altına verilir. Julie Manet 'Empresyonistlerle büyürken' adını verdiği bir anı kitabı yazmıştır.

◀ Renoir, *Yıkanan Genç Kız*, 1888, Özel Koleksiyon. Tablo Washington'da David Lloyd Kreeger Koleksiyonu'nda bulunurken, 14 Mayıs 1997'de Christie's, New York'ta 11.300.000 dolara satılmıştır.

▶ *Yıkanan Genç Kız* resmindeki poz, bugün Roma, Capitolino Müzesi'nde bulunan ve Helenistik bir heykelin 2. yüzyıl Roma kopyası olan *Capitolino Venüsü*'nü anımsatır.

▲ Stilistik arayışları sırasında ve Durand-Ruel'in ısrarlı talepleri üzerine Renoir, bu tatlı ve *Çiçek Tutan Çocuk* (1888, Sao Paolo, Museu de Arte) gibi bazı Empresyonist dönem konularına geri döner.

◀ *Yıkanan Genç Kız* tablosunun bir ilham kaynağı da Botticelli'nin 1479 tarihli *Venüs'ün Doğuşu* adlı eseridir, o da *Medici Venüsü*'nden etkilenmiştir. Renoir, Floransa'daki Uffizi Galerisi'ni gezerken her ikisine de hayran kalmıştır. Kendi sanatıyla Rönesans sanatı arasında kurduğu ilişki de böylelikle ortaya çıkar.

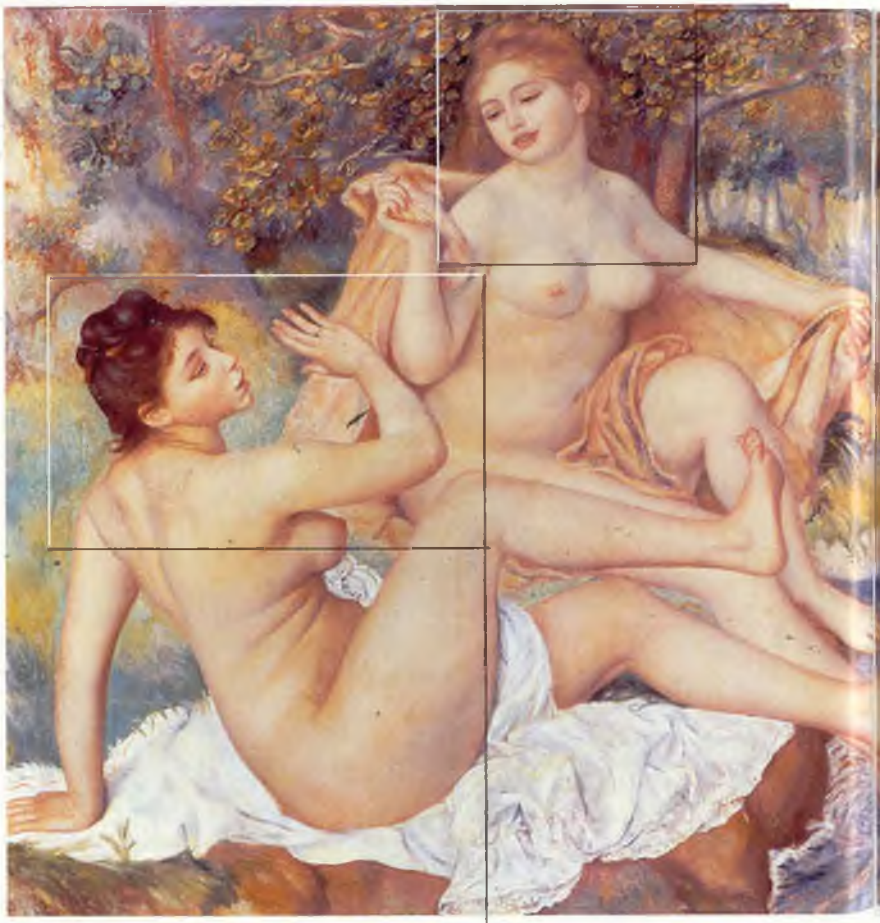
Renoir ve antik resim

Renoir, Louvre'da resim kopya ettiği ve porselen bezemesi yaptığı uzun eğitim döneminden beri Klasik, Yunan, İtalyan Rönesans ve 18. yüzyıl Fransız sanatından etkilenmiştir. Bu referans noktaları İtalya yolculuğundan sonra artarak, sonraki resim üretiminde belirleyici olmuştur. Günlük yaşamdan alınan basit sahneleri ve konuları geçmişin ünlü başyapıtlarının belli noktalarıyla özdeşleştirerek soylulaştırma tercihi, Renoir'in 'güncel sonsuzluk' dediği şeyi gerçekleştirmesine olanak tanımıştır. Söz konusu olan, sıradan bir sanat eserinin ötesinde, 'gözlem anında, çalışmakta olan sıradan bir hizmetçiyi Olympos'un Juno'suna' dönüştürebilen, bilinçli bir estetik seçimdir.

1887-1902

Yıkananlar

1884 yılında yapılmaya başlanan ve günümüzde Philadephia Museum of Art'ta bulunan eser, 1887 ilkbaharında tamamlanmıştır. Renoir, François Girardon'un Versailles'ın bir çeşmesinde kullandığı 'Su Perileri' rölyefinden esinlenmiştir.

◀ Renoir, bu çıplaklar için Fragonard, Boucher ve 1700'lerin diğer Fransız ressamlarını örnek almıştır. Renoir'ı onları incelemeye yönelten, ona Madame Charpentier'nın tanıştırdığı Edmond de

▲ Resmin yeniliği çokluk soğuk tonlarla boyanması ve dış hatların belirgin kılınmasıdır. Pissarro bundan pek ikna olmaz ve onu, "uyumu göz önünde bulundurmadan" çizgiye fazla yer vermekle suçlar. Buna rağmen modeller yoğun bir cinsellik, şiirsel bir sakınlık ve yaşama mutluluğu yayarlar.

▼ Resim için yapılan sayısız hazırlık desenlerinden biri olan aşağıdaki resim Chicago Art Institute'da bulunmaktadır. Renoir bir başyapıt yarattığından emindi ve eser Mayıs 1887'de Georges Petit tarafından sergilenince olumsuz değerlendirmeler ve eleştirmenlerin anlayışsızlığı karşısında büyük bir düş kırıklığına uğradı.

Goncourt'dur. 1885'te Durand-Ruel'e şöyle yazar: "Kendimi 18. yüzyıl ustalarıyla karşılaştırmak değil ama hali hazırda ne yönde gitmekte olduğunu bilmek istiyorum."

1880'den 1900'e Fransa

Paris Komünü'nün acımasızca bastırılması Fransız toplumunda cumhuriyet eğiliminin güçlenmesi sonucunu doğurdu ve Mayıs 1873'te Mac-Mahon hükümeti başa geldi. Senato'da üstünlük sağlayan Cumhuriyetçiler Mac-Mahon'u istifaya zorladılar ve yerine Cumhuriyetçi Jules Grévy geldi. Fransa'da sonraki yirmi yıl boyunca büyük Evrensel sergilerle de kutlanan büyük bir gelişme ve refah dönemi yaşandı. Bilimsel buluşlar önemli bir teknolojik gelişmeye olanak sağladı, güçlü bir ticaret ağıyla desteklenen endüstrilerin üretimi büyük ölçüde arttı. Ticaret ağıysa, sömürgeci yayılma politikasının bir sonucu olarak Afrika ve Asya'da geniş topraklarından sağlanan hammadde bolluğu sayesinde güçlendi. Dönem, ilerici reformlar dönemiydi ve sosyalist parti tarafından yönlendirilen işçi protestolarına, din karşıtlarıyla Katolikler arasındaki sorunlu ilişkilere, tutucuların özlemlerine ve 1892-93 yıllarındaki Panama Kanalı finansmanı gibi bazı politik skandallara rağmen kurumlar gittikçe güçlendi. Georges Boulanger'nin hükümet darbesi girişimi ve 1894'te casuslukla suçlanan yüzbaşı Alfred Dreyfus'ün haksızlığa uğradığının anlaşılmasıyla açılan kampanya, siyasal ve toplumsal güçlerin yeniden saflaşmasına yol açtı. Bu bunalımların etkisiyle toplumda geleneksel kurumlara karşı güçlenen tepki Cumhuriyetçilerin istikrarlı bir yönetim kurmasını da sağladı.

▼ Süveyş Kanalı için fener olarak düşünülen *Özgürlük Heykeli*, daha sonra Birleşik Devletler'e armağan edildi. Projesini, Fransız heykeltıraş Auguste Bartholdi'nin 1871-1874 yılları arasında yaptığı heykel, 28 Ekim 1886'da açılmıştır.

▶ Marc Chagall'ın bir resminde (Özel Koleksiyon) görülen ve 1889 yılı Evrensel Sergisi için Mars Meydanı'nda inşa edilen Eiffel Kulesi Paris'in simgesidir.

▲ Devrimin 100. yıldönümünü kutlamak için 6 Mayıs'ta açılan, 1889 Paris Evrensel Sergisi altı ay sürmüştür. Fransızlar, devasa pavyonlarda, dünyanın çeşitli sanat eserlerinin yanında bilimin ve teknolojinin son keşiflerini de sergileyerek tüm dünyayı şaşırttılar.

▼ Jean Beraud, *Cafe Tortoni Önündeki Bulvar*, Özel Koleksiyon. Boulevard des Italiens üzerinde bulunan Cafe Tortoni, 1792 yılında Fransa'ya gelen ilk Napolili dondurmacı tarafından kurulmuştur.

▲ Ludovico Marchetti, *Evrensel Sergide*, Özel Koleksiyon. Ana pavyonun üstünde Fransa'yı temsil eden büyük bir heykel vardı.

▶ *Büyük Loca*, 1897, Toulouse-Lautrec, Paris yaşamının dikkatli ve acımasız bir gözlemcisidir. Eserlerinde Belle Epoque'un göstenşli yanlarını olduğu kadar sefaletini de yansıtır.

1890-1892: İlk büyük sergi

▲ Renoir, 1890 yılından bu yana oturduğu ve o dönem Montmartre'ın kırsal bölgesinde kalan 13 Rue Girardon, diğer adıyla "Château des Brouillards" semtindeki evinin girişinde görülüyor.

Renoir, 4 Nisan 1890 tarihinde Paris belediyesinde Aline Charigot'yla evlenir; şahitleri Franc-Lamy, Lhote, Lestringuez ve Zandomeneghi'dir. Elli yaşına geldiğinde artık Renoir'ın başarılı bir ressam olduğu ve ilk yılların ekonomik belirsizliklerini, korkularını ve sıkıntılarını geride bıraktığı söylenebilir. Sanatçı, Mallarmé'nin arkadaşıdır. Berthe Morisot'un davetlerine gitmektedir ve portre yaptırmak için sıraya giren Paris yüksek sosyetesiyle ilişkileri iyidir. Mayıs-Haziran arası son kez Salon'da resimlerini sergiler; artık koleksiyoncular tarafından kabul edilmek için o sergiye gereksinimi kalmamıştır. Mayıs 1892 tarihinde Durand-Ruel, Paris'te, aralarında *Loca* (s. 42), *Moulin de la Galette'de Balo* (s. 48), *Sandal Partisi* (s. 58), *Yıkananlar* (s. 84) adlı eserleri gibi en güzel tablolarının da bulunduğu 110 tablolık bir retrospektif düzenler. Eleştirmen Arsène Alexandre serginin kataloğunu tarif ederken "bir çocuk kadar temiz ve bir o kadar da karmaşık" ifadesini kullanmıştır. Renoir bu yıllarda, tabloları için yeni ilham ve konu bulmak için, başta Essoyes ve Manet ailesini ziyaret ettiği Mézy olmak üzere, tek başına, ailesiyle veya diğer ressamlarla birçok yolculuk yapar.

◀ Renoir, *Pembe, Siyah Şapkalı Genç Kız*, y. 1890, New York, Metropolitan Museum of Art. Küçük tuval üzerine (40,6×32,3 cm), açık ve aydınlık renklerle çalışılmıştır.

▲ Renoir, *Çiçek Toplayarak*, y. 1890, New York, Metropolitan Museum of Art. Solgun renkler ve akıllıca vurulmuş fırça darbeleriyle yaratılan manzara öne çıkar.

◀ Renoir, *Trinité Meydanı*, y. 1892. Özel Koleksiyon. Paris'teki yeni stüdyosu Montmartre'a çok yakın 7 Rue Tourlaque'da bulunuyordu ve burada daha önce Suzanne Valadon oturmuştu. Aynı binanın son katında Toulouse-Lautrec'in stüdyosu, birinci katta ise, uzun ve zevkli konuşmalar yaptığı Federico Zandomeneghi'nin stüdyosu vardı.

▶ Renoir, *Kırda*, y. 1890, Boston, Museum of Fine Arts. Porselen fabrikasındaki deneyimi, Fragonard ve Boucher'nin kırsal kompozisyonlarından hiç de geri kalmayan bu sahneye hafif bir güzellik ve incelik katar. Bu tablonun farklılığı geri plandaki manzaranın derinlikten yoksun bir şekilde, iki boyutlu bir sahne perdesi gibi görünmesidir.

◀ *İki Kızın Portresi*, 1890-92, Paris, Musée de l'Orangerie. Renoir 1890 ve 1892 yılları arasında bu konunun çeşitli versiyonlarını yapar. İki genç kız çiçek toplarken, piyano çalarken (sonraki sayfalara bakınız) veya bu resimde olduğu gibi günlük yaşamdan bir kesit içinde görülür.

Piyano Çalan İki Genç Kız

Piyano çalarken resmedilen iki genç kız, Renoir'in sevdiği bir temadır ve koleksiyoncular tarafından o kadar çok beğenilmiştir ki günümüzde New York, Metropolitan Museum of Art'ta bulunan 1892 tarihli bu tablo gibi pek çok resmine konu olmuştur.

◀ 1891 yılı sonunda Henri Roujon, Renoir'a Musée du Luxembourg için bir tablo sipariş eder. Sanatçı önceki yıl işlemiş olduğu bir konuyu tekrarlayarak, piyano çalan iki genç kızı resmeden, birbirine benzer dört resim yapar. Biri devlet tarafından 4000 franka satın alınır, biri Gustave Caillebotte'a ithaf olunur, bitmemiş olanını kendine saklar ve sonuncusu Durand-Ruel tarafından satın alınır.

▶ Renoir, 1889 yılında Durand-Ruel'ın isteği üzerine meyveli ve buna çok benzeyen çiçek vazolu natürmortu yapar. Sanatçının ustalığı, renkli taç yapraklarının yumuşaklığıyla büyük bir karşıtlık oluşturan porselenin plastik sertliğini az sayıda fırça darbesiyle vermeyi başarmasında açıkça görülür.

◀ Bu resmin dört versiyonu kendi aralarında yalnızca birkaç ayrıntıyla farklılaşır ve bu da bize Renoir'ın en ufak bir ayrıntıyı bile göz ardı etmediğini gösterir. Fırça darbeleri, ışığı yakalamak ve kompozisyonun tümüne huzurlu bir ev atmosferi verebilmek için dikkatle çalışılmış bir yol izler.

Federico Zandomeneghi

▲ Zandomeneghi stüdyosunda. Vittorio Pica'ya yazdığı bir mektupta şöyle der: "Bakarak, dinleyerek, tartışarak değişime uğradım; Pissarro, Degas, Manet, Renoir ve diğerleri gibi benim de sanat hayatım sonsuz bir gelişimler dizisidir."

Federico Zandomeneghi, 1841 yılında Venedik'te, Neo-Klasik tarzda çalışan heykeltıraşlardan oluşan bir ailede doğdu. Ateşli bir vatanseverdi ve Garibaldi ile Binler seferine katıldı. 1862-1866 yılları arasında Floransa'da Lekeciler grubuna katıldı ve toplumsal gerçekliğin en önemli temsilcilerinden biri oldu. 1874 yılında Paris'e taşınarak, Empresyonistlerin dört sergisine katıldı. Yakın bir dostluk kurduğu Degas onu koruması altına alarak birçok yağlıboya ve pastel boya tablosunu galerisinde sergileyen ve böylece 1917'deki ölümüne kadar sanatçıya sürekli satış yapabilme olanağı veren Durand-Ruel'le tanıştırdı. Modelleri kışkırtıcı bir cinsellik taşıyan Boldini'nin ve Parisli güzel hanımefendilere hayranlık duyan De Nittis'nin tersine, Zandomeneghi, genellikle gündelik yaşamlarının basitliğinde ve doğallığında yakaladığı sıradan genç kızları seçerek Renoir'ın tarzına yaklaşır. 1890 yılından sonra başta Seurat olmak üzere, Divizyonistlerin deneyimlerini dikkatle gözlemler. Zandomeneghi, Gauguin ve Van Gogh'daki yenilikçi gücün farkına varan ilk ressamlardan biridir.

◀ Zandomeneghi, *İki Buket*, Özel Koleksiyon. Resmin odak noktası iki genç kızın hazırlamakta oldukları iki çiçek demetidir. Pembe ve mavi renkli giysileri kendileri arasında ve resmin diğer öğeleriyle –kırmızı şemsiye, yeşil bank ve çalı, kahverengi köpek– kontrast yaratır.

▼ Zandomeneghi, *Gala Gecesi*, Özel Koleksiyon. Genç kızın doğal hareketleri Toulouse-Lautrec'in de beğeniyle kullanacağı bazı ayrıntılar içerir.

▶ Zandomeneghi, *Küçük Köpek*, Özel Koleksiyon. Arka planda görülen paravan ve perde Puantilisi bir vurguyla zemin ve duvarla karışır.

▼ Zandomeneghi, *Sohbet*, 1890-95, Özel Koleksiyon. Yağlıboya renklerini, pastel boyanın yumuşaklığını anımsatan ince sürülüşü ve kompozisyonun kendine has yapısı, samimi bir şekilde sohbet eden kızlara ayrı bir güzellik katar.

▶ Zandomeneghi, *Pencerede*, Özel Koleksiyon. Yüzeyi okşayan hafif fırça darbeleri ve ışık dokunuşları resme dinginlik ve huzur katar. Ayrıntıları öne çıkarmak için arka plan hafifçe vurgulanmış, neredeyse buğulu bir hava verilmiştir.

1893-1895: Jean ve Gabrielle

▲ Jean Renoir, II. Dünya Savaşı'nın verdiği esinle, 1937'de *Büyük Aldanış* adlı filmi yönetir; Marcel Dario, Jean Gabin ve Pierre Fresnay Fransız subayları, Erich von Stroheim ise Alman yüzbaşıyı canlandırır.

Renoir, 1893 ilkbaharında romatizma ağrılarından kurtulmak için önce Güney Fransa'da bulunan Nice'e, sonra Normandiya'ya, oradan yine Essoyez ve Pont-Aven'e gider. Durand-Ruel'in sergisinde Tahiti'den yeni dönmüş olan Gauguin'in resimlerini görür, ama onları anlamaz ve eleştirileri olumsuz olur. Ertesi yılın Mart ayında Gustave Caillebotte ölür; Renoir, ressamın kardeşi Martial Caillebotte ile birlikte mirasının yönetimini üstlenir ve 1876 yılından bu yana Fransız Devleti'ne ait olan 65 tablodan oluşan bağışın önce Musée du Luxembourg, daha sonra Louvre'da bölünmeden muhafaza edilmesini kabul ettirmeye çalışırken bir sürü sorunla karşılaşırlar. Aralarında Gérôme'un da bulunduğu Académie'nin temsilcileri bütün ısrarlara karşın dargörüşlülükleri nedeniyle 60 resimden yalnızca 38'ini kabul edip diğerlerini reddederler. 1894 yılının sonları ile 1895 yılının başları arasında romatizma ağrıları giderek şiddetlenen Renoir, resim yapmayı ısrarla sürdürür.

◀ Jean Renoir'la birlikte görülen Gabrielle Renard (1895, Paris, Musée de l'Orangerie) Aline'in akrabasıdır, 1894'te onlarda kalmaya başlar. Yirmi yıl boyunca Renoir'a modellik yapar.

▲ Renoir, *Sanatçının Ailesi*, 1896, Merion, Barnes Vakfı. Aline, oğulları Pierre'i kucaklar, Gabriel ise Jean'la birliktedir. Diğer çocuk, yazar Paul Alexis'in kızıdır.

Yönetmen Jean Renoir

Jean Renoir, 1924'ten sonra sinemayla ilgilenmeye başlar. İlk eserleri babasının resim atmosferini ve Emile Zola'nın yazınsal natüralizmini uyarlama denemeleri olur. 1931 tarihli ilk sesli filmi *Dişi Köpek* başarılı anlatım yeteneğini de kanıtlar. 1934'te *Madame Bovary* ile kendi tarzını bulduğu *Toni*'yi yönetir. Komünist partiye girer ve sonunda başyapıtını doğuracak olan *Büyük Aldanış*'a kendisini adar. Zola'dan başarılı bir serbest uyarlama olan *Hayvanlaşan İnsan* (1938) ile *Oyunun Kuralı* (1939) da önemli yapıtları arasında sayılabilir. Filmlerinin yanı sıra 1955'te sahnelenen *Ötret* adında bir oyun ve babası üzerine anı kitabı olan *Renoir*'ı (1962) yazar. Şubat 1979 yılında Los Angeles'te ölür.

▶ Renoir, *Gabrielle, Jean ve Küçük Kız*, 1895-96, Los Angeles, Norton Simon Koleksiyonu. Günlük yaşamdan bir kesiti yansıtsa da, resim neredeyse dinsel bir havaya sahiptir; ayrıca Rubens'in *Hélène Fourment ile Çocukları* ve Correggio'nun yaklaşık 1526 tarihli *Santa Caterina'nın Evliliği* adlı eserlerindeki duruşu ve atmosferi anımsatır (her ikisi de Paris, Louvre Müzesi'ndedir).

◀ Renoir, *Jean Resim Yaparken*, 1901, Richmond, Virginia Museum of Fine Arts. Sanatçının ikinci çocuğu olan Jean Renoir, 15 Eylül 1894 tarihinde, Paris, 13 Rue Girardon'daki evde doğar. 1896 yılında Saint Pierre-de-Montmartre'da vaftiz edilir; vaftiz babası Georges Durand-Ruel, vaftiz annesiyse Renoir'ın modeli ve öğrencisi olan Jeanne Baudot'dur.

Martial Caillebotte'un Kızları

Renoir bu muhteşem ikili portreyi, çok eski ve samimi arkadaşı, Empresyonist ressam Gustave Caillebotte'un kardeşi Martial Caillebotte'un çocukları Geneviève ve Jean'a ithaf etmiştir (1895, Özel Koleksiyon).

◀ *Yıkananlar* adlı eserini takip eden eleştiriler sanatçıyı hatların desen üzerindeki belirginliğini hafifletmeye ikna eder. Böylece, renklerin soyut bir saydamlık

◀ Resim, Gustave Caillebotte'un tartışmalı bağışıyla ilgili polemiklerin en yoğun olduğu aylarda yapılmıştır. Renoir ve Martial Caillebotte arkadaşlıklarını daha da pekiştirir ve 1896 yazında Beyrut ve Dresden'e bir çalışma gezisine çıkarlar.

▼ Renoir, resme bakanın ilgisini iki çocuğun yüzünde toplamak istemiştir. Bu nedenle onları çok yakından resmetmiş, gerideki vazoya az yer bırakmış ve çocuğun kucağındaki kitapları az sayıdaki fırça darbesiyle şekillendirmiştir. Renk yelpazesi basit, hatta nötr zeminden ayrılan renklerle sınırlıdır.

kazanacak kadar birbirinin içinde kaybolduğu küçük fırça darbeleri kullanarak geliştirdiği teknik, Jean'ın kahverengi saçlarındaki kırmızı kurdelede öne çıkar.

Berthe Morisot

▲ 1894 tarihli fotoğrafta görülen Julie Manet 1878'de doğdu. Annesi ve Renoir gibi (s. 83) ressamlar için poz verdi. Ailesinin ölümünden sonra Ernest Rouart'la evlendi.

Berthe Morisot, 14 Ocak 1841 tarihinde Bourges'da doğdu. Erken yaşta üstün bir yeteneğe sahipti ve kadın olduğu için Ecole des Beaux-Arts'a giremediğinden daha sonra Corot'nun stüdyosuna girmesini sağlayan, akademik ressam Joseph Guichard'dan özel dersler aldı. 1859'da onu Edouard Manet ile tanıştıran Fantin-Latour ile tanıştı; Manet'nin bazı ünlü tabloları için poz verdi ve onu 'en plein air' çalışması için cesaretlendirdi. 1864 yılında Salon'a kabul edildi ve 1873 yılına kadar düzenli olarak sergilere katıldı. 12 Aralık 1874 tarihinde Edouard'ın kardeşi Eugène Manet ile evlendi ve ondan Julie adında bir kızı oldu. Aynı yıl ilk Empresyonist sergiye katıldı ve 1879 yılındaki hariç bütün sergilerinde hazır bulundu. Empresyonist grubun sivrilmiş kişiliklerinden biriydi ve perşembeleri evi Mallarmé, Duret, Zola gibi müzisyenler, ressamlar, edebiyatçılarla canlanırdı. 1885 kışından itibaren Renoir da bu toplantılara katılmaya başladı ve en iyi arkadaşlarından biri oldu; belli ölçüde onun tarzını da etkiledi. Son yıllarında resimlerini Boussod ve Valadon'da sergiledi ve 2 Mart 1895 tarihindeki ölümüne değin resim yapmaya devam etti.

▲ Berthe Morisot, *Jaluzinin Arkasında* (1879, Özel Koleksiyon) adlı bu resimde, âdeti olduğu üzere, beyazı ana renk olarak kullanmıştır.

▼ Berthe Morisot, 1875'te evlendikten sonra, yazı Wight Adası'nda geçirdi ve aşağıdaki *İngiltere'de Donanma* (Özel Koleksiyon) gibi manzara resimleri yaptı. Basit yatay çizgilerle yaratılan suyun dalgalı dokusu dikkate değerdir.

◀ Renoir, *Berthe Morisot ve Kızı*, 1886, Paris, Musée du Petit Palais. 1877 yılında eleştirmen Paul Mantz, Morisot'yu Empresyonistler arasındaki tek devrimci ressam olarak tanımlar. Morisot, buna rağmen, ressamlığın kadınlara göre olmadığını düşünenlerin önyargılarıyla savaşmak zorunda kaldı.

▼ Berthe Morisot, Paris'teki evinin bahçesinde yaptığı *Bahçede* (y. 1885, Özel Koleksiyon) adlı bu tabloda olduğu gibi günlük yaşamdan sahneleri tercih ediyordu.

◀ Berthe Morisot, *İki Kız*, 1892, Özel Koleksiyon. Renoir'ın sanatsal etkisini yansıtan bu resim, Seine Vadisi'nde bulunan küçük bir şehir olan Mezy'de yapılmıştır.

1896-1898: Yeni zorluklar

▲ Renoir, sağ kolu kırıldığı zaman çok endişelenmez çünkü sol eliyle de resim yapmayı öğrenmiştir; fakat kısa süre sonra eklem ağrıları yeniden başlar.

Renoir, Mayıs 1896 tarihinde Rouen'de Eugène Murer'e 30 tablo ve Paris'te Durand-Ruel'e 42 tablo sunar: Birçok eleştiri olumlu yöndedir, ama katı yargılar ve karmaşık ve belirsiz bir tarz kullanmakla suçlayanların açık yergileri sanatçının huzurunu kaçırır. Aynı yıl, 11 Kasım'da, Louveciennes'de annesi Marguerite Merlet ölür. 1897 yılı başlarında Montmartre tepesindeki evini, sağlığı için fazla nemli olmasından dolayı terk eder ve ailesiyle birlikte Place Pigalle yakınlarındaki Rue de la Rochefoucauld'ya taşınır. Yazı Essoyes'de geçirir: Bir bisiklet gezisinde düşer ve ikinci kez sağ kolunu kırar. 9 Eylül'de, Fontainebleau yakınlarındaki Valvins'de arkadaşı Mallarmé ölür. O yıllarda National Gallery'yi gezmek için Londra'da, Vermeer ve Rembrandt karşısında hayran kalmış Hollanda'da, Wagner kutlamaları için Beyrut'ta ve daima yeni esin kaynakları için Dresden'de bulunur. Noel yaklaşırken yeniden romatizma ağrıları başlar.

▲ Renoir, *Anemonlar*, 1898, New York, James W. Johnson Koleksiyonu. Parlak renkleri azami ölçüde kullanmış olsa da, sanatçının son natürmortlarında derin bir melankoli hissedilir.

◀ Renoir'ın natürmortları seksenli yıllardan beri, yandaki *Vazoda Çiçekler* (1898, Paris, Musée de l'Orangerie) gibi, özellikle Amerikalı koleksiyoncular tarafından beğenilmiştir.

▲ Renoir, *Uyuyan Kız*, 1897, Winterthur, Oskar Reinhart Koleksiyonu. Burada model, poz vermekten çok uykudayken ressama yakalanmış gibi durur.

▼ Renoir, *Gitarıyla İspanyol Kostümlü Genç Kız*, 1898, Washington, National Gallery of Art. Sevdiği ve egzotik bir hava verdiği bir temanın varyasyonlarından biridir.

▼ Renoir, *Gitarlı Kadın* (1896-97, Lyon, Musée des Beaux-Arts) temasının bu versiyonunda serbestçe Folies Bergère'in tiplemelerinden, o zamanlar 'İspanyol cazibesinin' bir sembolü olan ünlü balerin Belle Otero'dan esinlenmiştir.

Yvonne ve Christine Lerolle Piyanoda

Günümüzde Paris, Musée de l'Orangerie'de bulunan 1897 tarihli bu resmide Renoir, Morisot ve Degas'nın arkadaşı, koleksiyoncu, müziksever ve ressam Henri Lerolle'ün kızları Christine (sağda) ve Yvonne'u betimlemiştir.

◀ Renoir, bu tabloda piyanonun başındaki iki kızın arkasına Henri Lerolle'ün koleksiyonunda bulunan iki eseri katarak hem arkadaşı Degas'ya bir armağan vermek hem de onun önüne geçmek istemiştir. Sağda ünlü balerinler, solda ise binicilerden bir ayrıntı görülmektedir.

▲ Renoir burada piyano başındaki iki kızı resmettiği diğer tablolarından farklı olarak (s. 90-91) profesyonel model kullanmamış, bir arkadaşının kızlarına poz verdirmiştir. Ayrıca dikey kesit yerine yatay bir kompozisyon denemiştir.

▼ Sanatçı bu resimde güçlü kontrastlar kullanmıştır: Kız kardeşlerin beyaz ve kırmızı giysisi ve bu ayrıntıda görüldüğü gibi tuşların beyazlığıyla piyanonun siyahlığı ve Christine'in kurdelesiyle Yvonne'un üzerinde hafif beyaz ışık yansımaları görülen iki eli gibi.

Yüzyıl sonunda Côte d'Azur

▼ Paul Signac, *Saint Tropez'de Çan Kulesi*, 1896, Özel Koleksiyon. Signac, Côte d'Azur'ü ilk kez 1892'de karısıyla beraber 'Olympia' adlı teknesiyle ziyaret etti ve birçok defalar oraya yeniden gitti.

Côte d'Azur, 1800'lerin ikinci yarısında ünlü ve kalabalık bir sayfiye mekânıydı; her mevsimde ılıman olan iklimi, zengin bitki örtüsü, güzel kumsalları ve denize dik inen kayalıklarıyla dayanılmaz bir çekiciliğe sahipti. Ayrıca muhteşem manzaraları ve büyüleyici kasabalarıyla Provence'a olan yakınlığı onu ilginç kılan başka bir özellikti. 1860 yılında III. Napoléon ve II. Vittorio Emanuele arasında imzalanan Torino Antlaşması'ndan sonra Nice, Savoie kontlarından Fransa'ya geçti. O andan itibaren gerek Nice ve Cannes gibi en önemli şehirleri gerekse Saint-Tropez, Saint-Raphaël, Antibes ve Cagnes-sur-Mer gibi ufak yerleşim merkezleri Avrupa ve Birleşik Devletler'den gelen çok sayıdaki turisti ağırlamak için gerekli altyapıyla donandılar. Antik Yunan ve Roma döneminden kalan önemli anıtlara devasa yapılar, büyük oteller, kumarhaneler, tiyatrolar, kafeler, en iyi mimarlarca yapılan ve en iyi dekoratörlerce süslenen villalar eklendi. Belle Epoque'un altın yıllarında dünya basını, buradaki kutlama ve resepsiyonlarla, kısa bir süre içinde büyük servetlerin kazanıldığı veya kaybedildiği hipodromlardaki yarışlar ve Casino'lardaki uzun gecelerle ilgili haberleri özel bir ilgi ve abartıyla anlatmaktaydı. Nice'deki Promenade des Anglais veya Cannes'daki Croisette'deki yürüyüşlerde hanımefendiler en gösterişli ve zarif elbiselerini sergilerken, erkekler de iş görüşmeleri yaparlardı.

◀ *Paillon'da Çamaşırcılar* adlı bu fotoğrafta, eski Nice'den bir sahne görülmektedir.

▶ Matisse, *Nice'de Fırtına* (Nice, Musée Matisse). Sanatçı, Renoir'a adadığı bu resmi 1919 sonu 1920 başı arasında yapmıştı.

▼ Dufy, *Nice*, 1926. Cenevre, Özel Koleksiyon. Adı Yunanca'daki Nike (zafer) sözcüğünden gelen Nice, eşsiz güzellikteki Melekler Körfezi üzerinde kuruludur. Kumsal boyunca yedi kilometreden daha uzun harika bir cadde olan 'Promenade des Anglais' bulunur.

Sanatçılar diyarı

Côte d'Azur birçok sanatçı, müzisyen, edebiyatçı, filozof ve daha sonraları oyuncu ve sinema yönetmenin tercih ettiği bir bölge olmuştur. Burayı ikinci ikametgâhları olarak seçen önemli ressamların adları saymakla bitmez. Bu bölgeden esinlenen ve son iki yüzyıl sanatı için olağanüstü bir kanıt olan birçok başyapıt, halen yaklaşık on beş şehirde bulunan otuzdan fazla vakıf ve müze tarafından korunup sergilenmektedir.

▶ *Cannes'da çiçek pazarı.*

▼ Cannes'ın Casino Municipal'i önünde görülen bu tramvay, parfümüyle ünlü Grasse'a kadar gidiyordu.

1899-1902: Güneye doğru

Renoir, doktorların önerisi üzerine 12 Şubat 1899 tarihinde ailesiyle birlikte Nice ile Antibes arasında bulunan Cagnes-sur-Mer'e taşınır. Côte d'Azur'ün yumuşak iklimi ağrılarını hafifletir ve bunun üzerine yeni bir şevkle resim yapmaya başlar. Ağustos ayında Aix-les-Bains'de kaplıca tedavisi gördükten sonra Essoyez'ye döner. Kış geldiğinde Güney Fransa'ya gider, önce Grasse'da bulunan Hôtel Muraour'da, sonra Magagnosc'dan fazla uzak olmayan bir villada kalır. Neuilly'deki okula giden oğlu Pierre dışında, beraberinde Aline, Jean, Gabrielle ve sanatçı onu Montmartre'da bir fırında tezgâhtar olarak çalışırken tanıdığı için takma adı 'La Boulangère' (ekmekçi) olan yeni modeli Marie Dupuis vardır. Renoir, Mayıs ayında Evrensel Sergi nedeniyle Fransız sanatını tanıtmayı amaçlayan büyük sergiye davet edilir ve orada on tablosunu sergiler. 16 Ağustos'ta Légion d'honneur 'chevalier' payesiyle onurlandırılır; artık ününün doruğundadır ve koleksiyonerların taleplerini karşılamakta güçlük çekmektedir. Kış boyunca hep daha güçsüzleşen ellerinin kontrolünü kaybetmemek için tedavilere devam eder. Ertesi yazı Essoyez'da geçirir. 4 Ağustos 1901 tarihinde üçüncü çocuğu Claude doğar.

▶ Renoir, *Kendi Portresi*, y. 1899, Williamstown (Mass.), Sterling ve Francine Clarc Sanat Enstitüsü. 1900'deki Evrensel Sergi'ye katılışı, daha önce bildik polemiklere konu olmuştu, ama sonunda sanatının resmen onaylanmasında hazır bulundu.

▼ Renoir, *Kaynak*, y. 1902, New York, Museum of Modern Art. Sanatçı bir kere daha klasik bir konuyu naturalist bir bakış açısıyla yorumlar; yaşamın 'kaynağı' gibi görülen kadın, doğanın yaşamsal güçlerinin vücut bulmuş halidir.

◀ *Madame Gaston Bernheim de Villers*, Paris, Musée d'Orsay. Eylül 1900'de sanat tüccarı Bernheim, Renoir'ı, iki oğlunun eşlerinin portrelerini yapması için Fontainebleau'ya davet eder.

▶ *Top Oynayan Kızlar*, 1900, Paris, Bibliothèque Nationale de France. Renoir, renkli taş baskılarına güzellik ve hafiflik katmak için pastel renkler kullanmıştır.

▶ Renoir, *Manzara*, y. 1900, Reims, Musée Saint-Denis. Kendini neredeyse tamamıyla figüratif resme adadığı yıllarda yaptığı az sayıdaki manzaralardan biridir.

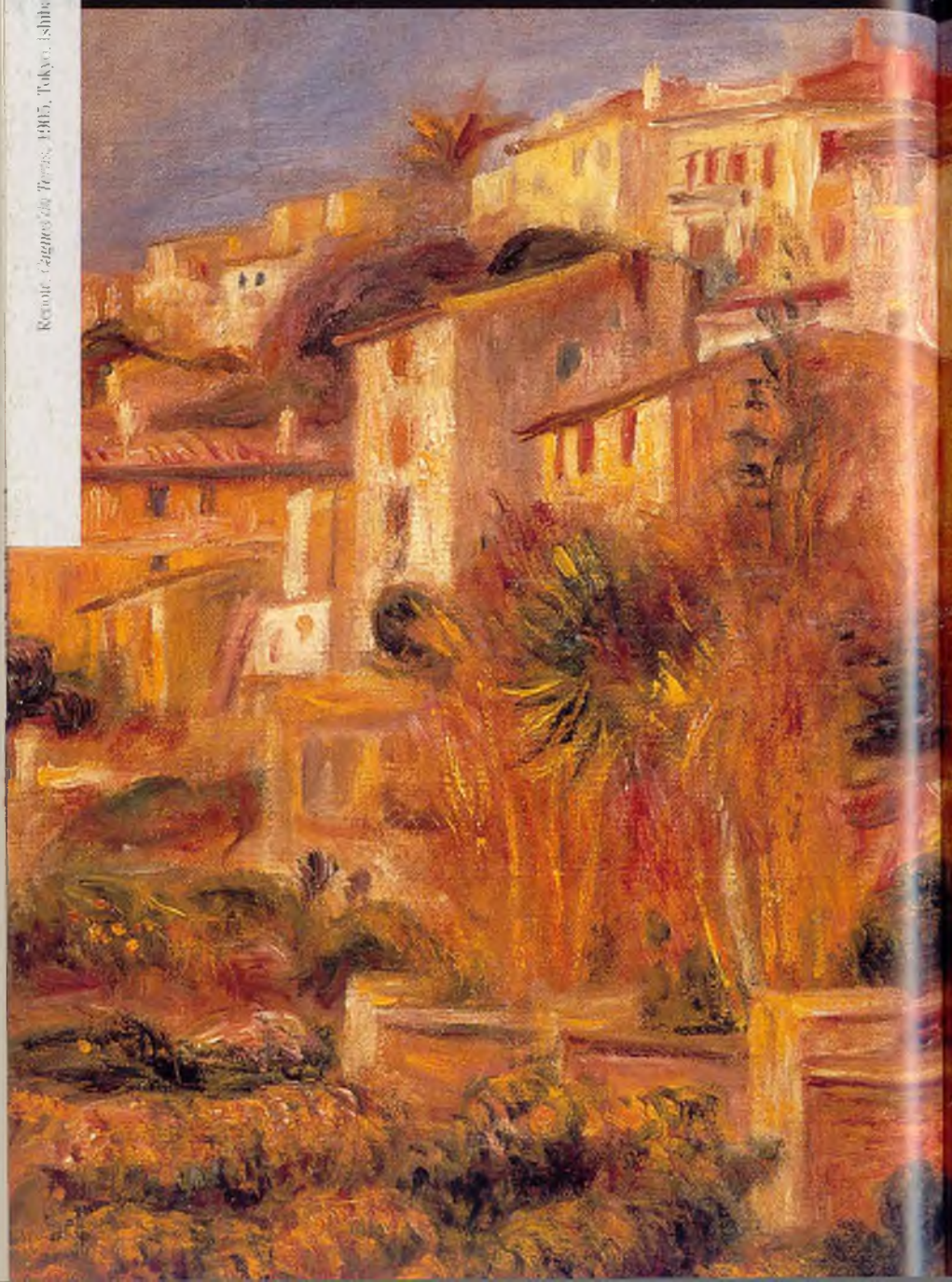
▶ *Tabaktaki Şeftaliler*, y. 1902, Washington, National Gallery of Art. Renoir ışık ve sadece renk kullanarak mekâna derinlik vermeye çalışır.

Baskı ustası Renoir

Empresyonist ressamların birçoğu gibi, Renoir da baskıya fazla önem vermemiştir. 1923'te Loys Delteil tarafından kataloğu yapılan eserleri içinde baskılar 50 parçayı geçmez. Eskilerin grafik tekniğini incelemesine ve Rembrandt'ın başyapıtlarına hayranlık duymasına rağmen, baskıya ancak boş zamanlarını ayıracak kadar kendini yağlıboya resme adamıştır. Bu nedenle, konularını neredeyse hep yağlıboya tablolarından alan, az sayıda aside yedirme baskı ve yüzyılın en önemli yayıncılarından biri olan Vollard'ı memnun etmek için yaşamının son yıllarında birkaç renkli taşbaskı yapmıştır.

1903-1919

Renoir, *Gagnay'da Teras*, 1907, Tokyo, Ishibashi Koleksiyonu.

Son yılları

1903-1906: Cagnes-sur-Mer

▲ Renoir, *Uzanan Çıplak*, 1903, Paris, Musée de l'Orangerie. Bu tablo, 1903 ile 1907 yılları arasına tarihlenen bir dizi uzanan çıplak resminden biridir. Salon d'Automne'da sergilenmiştir ve eleştirmenler onu Ingres'in çıplaklarıyla karşılaştırmışlardır. Model, Aline'in kuzeni Gabrielle Renard'dır.

Renoir, 1903 yılının ilk aylarını ailesi ve ressam arkadaşı Albert André ile birlikte, resim yapmasını giderek zorlaştıran daimi romatizma ağrılarına karşı savaşarak, Le Cannet'deki Villa Printemps'da geçirir. Mart ayında Cagnes-sur-Mer'deki 'Maison de la Poste'a taşınır ve o andan ölümüne kadar yazlarını Essoyez'de, uzun süren kış dönemini ise Côte d'Azur'deki bu kasabada geçirir. Yıl sonunda Paris'te sahte imzasını taşıyan pastellerin varlığı onu endişelendirir (kısmen de gururlandırır); bu, yayılmakta olan popülaritesinin bir başka göstergesidir. 1904 yazında Bourbonne-les-Bains'de yeniden başladığı tedavi, zayıflığına ve ellerindeki şekil bozukluğuna rağmen yeniden resim yapmasına olanak sağlar. Paris'teki Salon d'Automne'da kendisine adanan bir salonda 35 eseri sergilenir. Ertesi yılın sergisi için Şerel Başkanı seçilir ve 1906 yılındaki sergiye eleştirmenler ve kamuoyundan iltifatlar gören beş tablo gönderir. İlk sergilerindeki alaylar artık unutulmuş ve evi ziyaret mekânına dönmüştür: Sanatçılar, eleştirmenler, koleksiyoncular, sanat meraklıları onu ziyaret edip sohbet ederek veya sadece resim yapışını seyrederek bir şeyler öğrenmeye çalışırlar.

▲ Renoir burada 1903'te Cagnes'daki 'Maison de la Poste'ta görülmektedir. Romatizma yüzünden ellerini hareket ettiremiyordu, ama fırçayı eline bağlayarak resim yapmayı sürdürmüştür.

◀ *Misia Godebska Edwards'ın Portresi*, 1904, Londra, National Gallery. Renoir, son yıllarında yaptığı portrelerde, özellikle kadın portrelerinde, insan psikolojisine özel bir önem vermiş ve birkaç fırça darbesiyle, kişinin en özel sırlarını ortaya çıkarmak için ruhunun derinliklerini yansıtma başarısını sergilemiştir.

▶ Renoir, *Çilekler*, y. 1905, Paris, Musée de l'Orangerie. Renoir, figüratif resimlerin yanında çiçekli veya meyveli sayısız küçük natürmort da yapmıştır. Kompozisyon basitçe, cepheden ve sınırlı bir ışık-gölge kullanımıyla gerçekleştirilmiştir. Bol ışık, objelerin canlı renklerini daha da öne çıkarmaktadır.

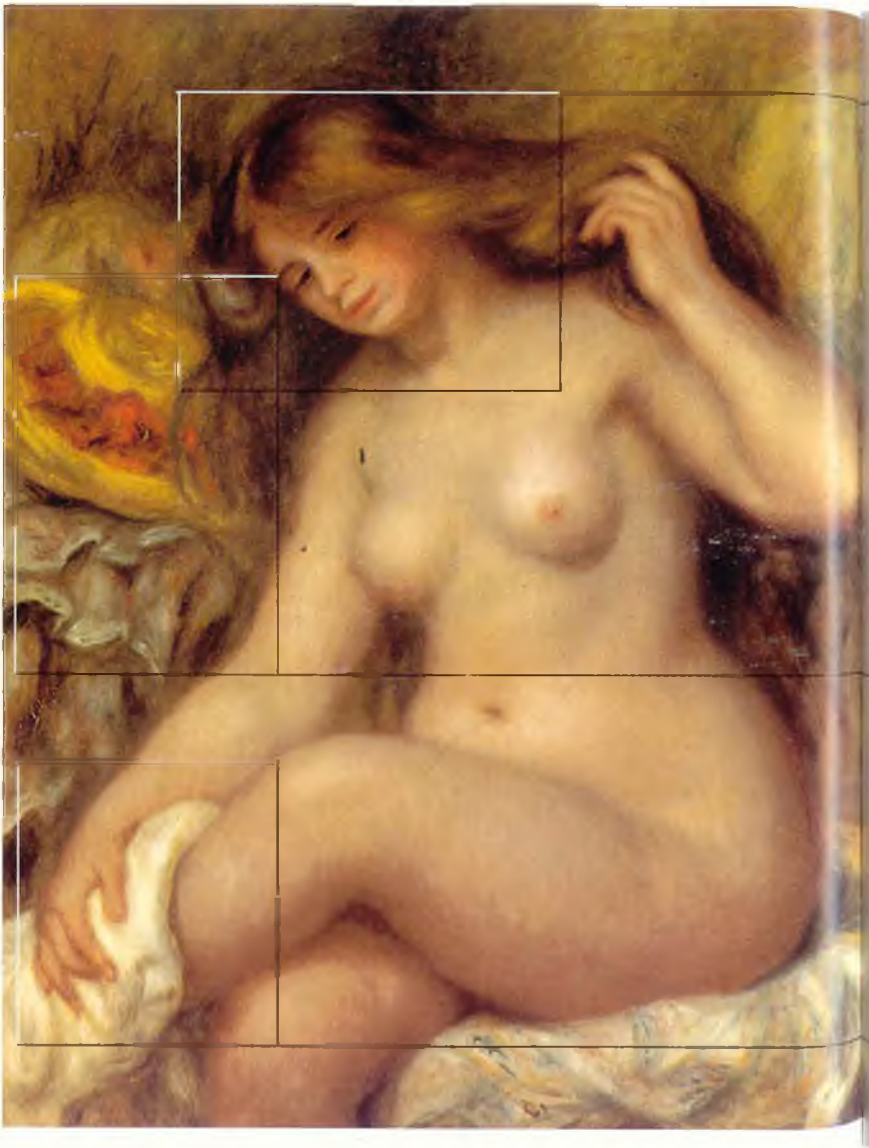

◀ Renoir, *Cagnes, 'Maison de la Poste'*, 1906-7, Washington, National Gallery of Art. Renoir, Colettes'e taşındığında, 1903'ten 1907'ye kadar Cagnes'daki bu evde yaşamıştır. Bu dönemde yaptığı diğer tablolar gibi, bu da küçük boyutludur, sanki daha büyük resimler için çalışılmış bir taslak gibidir.

1903-1919

Yıkanan Kız

Sanatçı, 1903-1905 yılları arasında *Yıkanan Kız*'ın birbirine oldukça yakın en az dört versiyonunu yapmıştır. Büyük bir olasılıkla bu resim ilk yapılandır ve günümüzde Viyana, Kunsthistorisches Museum'da bulunmaktadır.

◀ Renoir'ın diğer resimlerinde de olduğu gibi, model bir elinde açık, gür saçlarını tutar. Diğer elinin hareketini dengeleyen bu hareketi zarif, masum ve aynı zamanda baştan çıkarıcıdır. Gerçekten de genç kız izleyiciye doğru bakar, sanki onun varlığından haberdardır, ama geri çekilmez, tam tersine bedeninin güzelliğinden gurur duyarcasına biraz daha oyalanır.

▶ Arka plandaki manzaraya ait unsurlar bütün gerçekçiliğini kaybetmişken, modern giysilerin varlığı resme çağdaş bir nitelik verir. Bundan sonraki çıplaklarında bu nitelik de kaybolur ve sahne belirsiz bir mekân veya *Paris'in Yargısı* (s. 121) gibi klasik bir dünya içinde yer alır. Yalnızca şapka, kırmızı kurdelesiyle zıtlık oluşturan sarı rengiyle belirginleştirilmiş ve daha ayrıntılı çizilmiştir; bilinçli beyaz renk dokunuşlarıyla ve az sayıda renk lekeleriyle belirlenmiş olan giysilerse zorlukla ayırt edilmektedir.

◀ Bir bacağını kurulayan kızın bu doğal ve istemsiz hareketi huzur atmosferi yaratır. Burada sanatçı Empresyonist eserlerden kesin olarak uzaklaşır ve 'Akdeniz Klasikçiliği' denilen olguyu gerçekleştirir. Yumuşak ve akıcı fırça darbeleri, pastel veya suluboyayı çağrıştıracak denli sulandırılmış ve düz, geniş yüzeylere yayılmış renkler.

1907-1909: Resim yapma açlığı

Renoir, 1907 yılında arkadaşı, ressam Ferdinand Deconchy'nin tavsiyesi üzerine, Cagnes'a bağlı Les Collettes'de geniş bir arazi satın alır. Burada, içinde zeytin ağaçları bulunan büyük bir parkla çevrili, geniş stüdyosuyla basit bir konut olan son evini yaptırdı, buradan denizi ve eski Cagnes kasabasını görebiliyordu. Sağlığı giderek kötüleşmişti: Artık yürüyemiyordu ve onu yatağından şövalenin önüne, tuvali eline yaklaştıran özel bir mekanizmayla donanmış bir tekerlekli sandalyeyle götürtüyorlardı. Kötürümleşmiş elleri fırçaları güçlükle tutuyordu ve tuvali eğmemesi için Gabrielle sürekli olarak onun el ayasına bez parçaları yerleştiriyordu. Halbuki ruhu hep daha güçleniyordu ve resim yapma açlığı diye tanımladığı duyguyla desteklemiyordu. Bu arada eleştirmenlerin ve sanatçıların ziyaretleri, dolayısıyla onun sanatıyla ilgili takdirleri daima artmaktaydı: 1907 Nisan ayında Charpentier'nin koleksiyonunun müzayedesinde, *Bayan Charpentier ve Çocukları* (s. 54-55) 84.000 franka satıldı. Ekim ayında da Salon d'Automne'un şeref başkanı oldu ve sonraki yıllarda da Durand-Ruel'in Paris ve New York'ta düzenlediği başarılı sergileri devam etti.

▶ Renoir, *Şapkalı Genç Kız*, 1908, Paris, Musee d'Orsay. Renoir'ın başarısının sırrı, resmin tüm yüzeyinde yayılarak farklı bir yoğunluk ve canlılık kazanan sıcak ve altın renkli ışıltılardır. Aynı dönemin diğer eserlerinde olduğu gibi, arka plan zaman ve mekân dışında ana hatlarıyla belirtilmiştir. Genç kız, izleyiciye doğru değil de görünmeyen bir konuşmacıya bakarak sahneyi daha da gizemli kılar.

▲ Renoir, 1908'de yaptığı bir rölyefle ilk kez heykele yaklaşmıştır.

◀ Renoir, *Oturan Genç Kadın*, y. 1909, Paris, Musée d'Orsay. Model sade, doğal, neredeyse köylülere has güzelliği nedeniyle tercih ettiği Gabrielle'dir. Uzun yıllardan beri Fransa'nın en ünlü aileleri ona bir portre yaptırmak için çırpınsa da, Renoir o dünyanın gürültü patırtısından kendisini uzak tutmayı başarmıştır.

▲ Renoir, *Palyaço Gibi Giyinmiş Claude*, 1909, Paris, Musée de l'Orangerie. Resmin yapısı, Velázquez, Van Dyck ve Paolo Veronese'nin resimleri gibi geçmişin ünlü modellerini çağrıştırsa da, renklerin kullanımı çok modernidir.

◀ Renoir, *Vollard'ın Portresi*, 1908, Londra, Courtauld Institutes Galleries. Ambroise Vollard, 1868'de Réunion Adası'nda doğar. Montpellier Üniversitesi'nde ve Paris'te hukuk okur, ama sonra baskılara merak salar ve Manet, Cézanne, Pissarro, Degas, Renoir, Bonnard, Van Gogh ve Matisse'ın eserlerini sergilediği bir sanat galerisi açar.

Sırtı Dönük Uzanan Çıplak

Günümüzde Paris, Musée d'Orsay'da bulunan 1909 tarihli bu *Sırtı Dönük Uzanan Çıplak* o yıllarda gerçekleştirdiği sayısız 'sırtı dönük uzanan çıplak' varyasyonlarından biridir. Burada arka plan bilinçli olarak belirsiz, neredeyse düz bırakılmıştır; sanatçı, paletini, yastığın zengin ve ayrıntılı süslemesi dışında az sayıda renkle sınırlamıştır.

▶ Renoir, belirgin bir şekilde Velazquez'in tek kadın çıplağı olan *Aynaya Bakan Venüs* tablosundan (Londra, National Gallery) ilham almıştır. Sanatçı bu tabloyu yaklaşık 1650'de, ikinci kez İtalya'da bulunduğu sırada, 16. yüzyıl Venedik resminden esinlenerek, Carpio y Eliche Markizi için yapmıştır. Eleştirmenler değişik varsayımlar ileri sürmüşlerdir; Renoir bunlardan farklı bir atmosfer ve etki yaratmayı başarmıştır.

▲ Velazquez'in tablosundan farklı olarak, Renoir, ayna tutarı Eros'u ortadan kaldırmıştır. Bize yüzünü göstermeyen genç kız bakışlarını belirsiz bir noktaya dikmiştir. Saçları, neredeyse arka planla karışırcasına, hızlı ve sert fırça darbeleriyle şekillendirilmiştir.

▼ Giambattista Tiepolo'nun erken dönem eserlerinden biri olan bu *Aynaya Bakan Venüs* (Milano, Kont Gerli Koleksiyonu) tablosuyla da birçok benzerliklere sahiptir. İkisinde de benzer bir duygusallık, aynı renk yoğunluğu ve biçimleri yavaşça okşayan ışığı buluruz.

Biçimlerin göz alıcılığı

▼ *Willendorf Venüsü*, Viyana, Naturhistorisches Museum. İnsanın ilk sanatsal biçimleri olan bu küçük kadın heykelcikleri büyük bir ihtimalle anatanrıçanın bereket ritüelleriyle ilgiliydi.

Renoir, 'les meilleures œuvres de Dieu, son exploit suprême' olarak tanımladığı dolgun çıplaklarıyla ünlüdür. 'Ebedi feminin'i, mağara adamlarının ilk duvar resimlerine kadar uzanan batı resim geleneklerine bağlı kalmıştır. Renoir'ın kadın güzelliği ideali, Tiziano ve Rubens'in tuvallerini canlandıran, Picasso ve Matisse için esin kaynağı olacak olan, bereketli Yunan ve Latin Venüslerine hayat veren idallerle aynıdır. Referansları kesin ve açıktır: Louvre'da, Fransa ve yurtdışında yaptığı yolculuklarda bu temayı irdelemiş ve daha sonra *Yıkananlar*'da olduğu gibi değişik varyasyonlar halinde geliştirip işlemiştir. Bu temayı, odalıklar resmederek, egzotik ve oryantalist çerçeve içinde de çalışmayı denemiş ama bu tarzı kendi duyarlılığına yakın görmediği için terk etmiştir. Renoir'ın modelleri arsız, güvenli, iyimser, kötülük ve çapraşıklığın olmadığı bir bakışa sahiptir; bedenlerini artniyetsiz, sakınmadan, neşeli bir tavırla sergilerler: Bilincinde oldukları baştan çıkarıcı güzelliklerini izleyicinin bakışına sunarlar. Onun kadını güneş gibidir ve tek endişesi çevresindeki mekânı taze ve fışkıran canlılığıyla doldurmaktır, bu canlılık o kadar yoğundur ki, son resimlerinde doğayla kaynaşarak doğanın kendisi haline gelir. Bu tiplemе 1800'lü yılların başlarındaki Boccaccio tarzı Eros'tan ve Renoir'ın iyi tanıdığı ama uzak durduğu Paris Belle Epoque dönemi seçkin kadınlarından da çok uzaktır.

▶ François Boucher, *Divanda Uzanan Çıplak*, Münih, Bayerische Staatsgemäldesammlungen. Renoir, daha 'Lévy Freres'de porselen boyadığı ilk yıllarında Boucher'nin kadın figürlerini görmüş ve beğenmişti. Daha sonra, yapay olduğunu düşünerek ondan uzaklaştı.

◀ Picasso, 1921 tarihli bu pastel *Oturan Çıplak*'ta görüldüğü gibi (Özel Koleksiyon) İtalya'ya yaptığı bir yolculukta, eski ustaları örnek almıştır. Jean Cocteau ve Sergei Diaghilev'in Rus balerinlerinin bulunduğu ortamla karşılaşması, klasik form ve hatları uygulayabilmek için, onu Kübist geometriyi benimsemeye itmiştir.

▼ Peter Paul Rubens, *Sabin Kadınlarının Kaçırılışı*, y. 1616, Münih, Alte Pinakothek. Merkezdeki kadın ile Michelangelo'nun *Leda*'sının duruşu ayrıdır, ama atının hareketi Tiziano'nun bir deseninden alınmıştır. Tablo Kral Leucippo'nun kızları Ilera ve Febe'nin Kastor ve Polluks tarafından kaçırılması olarak da yorumlanabilir.

◀ Tiziano Vecellio, *Kutsal Aşk, Dünyevi Aşk*, (ayrıntı) y. 1514, Roma, Galleria Borghese. Resim, genellikle Yeni Platoncu Hümanist görüş doğrultusunda tanrısal aşkı simgeleyen çıplak kutsal Venüs'le dünyevi Venüs arasındaki çelişki olarak da yorumlanır. Ayrıca Francesco Colonna'nın 1499 tarihli *Polifilo'nun Düşü* adlı öyküsüyle bağlantılı olduğu da düşünülür. öyküde Venüs, Polia'yı Polifilo'nun aşkını kabul etmeye davet eder.

1910-1914: Kendini adayış

Renoir, 1910 yılının başında IX. Venedik Bienali'nde 37 eser ve Haziran'da Paris'te Durand-Ruel Galerisi'nde 35 resmi sergiler. Kısa süre sonra karısının portresini yapması için, sanayici Thurneyssen tarafından Münih'e çağrılır. Almanya dönüşü yine romatizma ağrıları başlar. Artık bu dönem, ölümüne kadar ağrılarının sürekli olarak azalıp artacağı bir dönem olacaktır. Cerrahi de dahil olmak üzere, mümkün olan bütün tedavileri dener ki bu tedaviler 1911 ve 1912 yılları arasında kısmen yürümesine ama özellikle de resim yapmasına olanak tanır. 20 Ekim 1911 tarihinde Légion d'honneur 'officier' unvanıyla şereflendirilir ve ertesi yılın yazında Maier Graefe, Münih ve Berlin sergileri üzerine Fransızca ve Almanca olmak üzere geniş bir araştırma yayımlar. Eserlerine duyulan talep giderek artar ve Aralık 1912 tarihinde Henri Rouart'ın koleksiyonunun satışının gösterdiği üzere fiyatları giderek yükselir. Vollard'ın önerisi üzerine, 1913 yılında genç İspanyol Richard Guino'nun ellerini yönlendirerek heykel çalışmaya başlar.

▲ Renoir, Aline ve Coco'yla beraber. I. Dünya Savaşı'nın patlamasıyla oğulları Pierre ve Jean cepheye giderler. Ekim 1914'te Pierre Carcassonne'a, Jean ise Luçon'a yaralı olarak yatırılmıştı.

▼ Renoir, *Bayan Renoir'ın Bob ile Portresi*, 1910, Hartford, Wadsworth Atheneum. Aline kocasından 18 yaş küçük olmasına rağmen, erken yaşlanmış ve şeker hastalığı nedeniyle şişmanlamıştı.

▲ Burada, 1910'da Les Collettes'te çekilmiş bir fotoğrafta görülmekte olan Gabrielle Renard, Amerikalı ressam Conrad Hensler Slade'le evlendiği 1913'e kadar Renoir için modellik yapmıştır.

◀ Renoir, *Tilla Duneux*, 1914, New York, Metropolitan Museum of Art. Paul Cassirer'in Alman asıllı aktrist eşi, Shaw'un *Pygmalion* adlı eserindeki giysisiyle betimlenmiştir.

▼ Renoir, *Mücevherlerle Gabrielle*, y. 1910. Özel Koleksiyon. Giysisinin şeffaflığı basit beyaz fırça darbeleriyle resmedilen Gabrielle'in sayısız portresinden biridir.

▼ Renoir, 1913 ve 1914 yılları arasında, daha önce 1908'de işlediği *Paris'in Yargısı* temasını yeniden ele alır. Gabrielle, Paris ve sağdaki tanrıça için poz verir. Guino eserin bronzdan rölyefini çıkarır ve bu eser 1916 yılındaki Paris Trienali ile 1917 yılında Zürih'te sergilenir.

I. Dünya Savaşı

Sanayi Devrimi'ni gerçekleştiren ilk ülke olan İngiltere, 1870'ten sonra dünya çapında bir güç olarak üstünlüğünü sürdürürken, başta Almanya olmak üzere, giderek yükselen genç devletlerin yarattığı tehdide karşı karşıya geldi. 19. yüzyılın son çeyreğinde büyük devletlerin çıkar çatışmaları belli bölgelerde yoğunlaşmaya başladı. Gavrilo Princip adlı bir Sırp milliyetçisinin, askeri manevraları denetlemek üzere Bosna'da bulunan Avusturya veliaht prensi Franz Ferdinand'la karısını 28 Haziran 1914'te öldürmesi bardağı taşıran son damla oldu ve Almanya'nın Rus müdahalesini önleyeceğine güvenen Avusturya, Sırbistan'a ağır bir ültimatom verdi. Rusya ve Almanya seferberlik ilan ettiler. 31 Temmuz'da Rusya'ya savaş açan Almanya, ertesi gün Luxembourg'a girdi. 3 Ağustos'ta Fransa'ya savaş açtı ve Belçika'yı işgal etti. Böylece, İngiltere de Almanya'ya karşı savaş açtı. Bunun sonucu olarak, bir tarafta Avusturya, Almanya ve daha sonra katılan Osmanlı İmparatorluğu; diğer tarafta da Fransa, Rusya ve Büyük Britanya'nın yer aldığı I. Dünya Savaşı başladı. Toplam 42 milyon kişiyi seferber eden İtilaf Devletleri, 3 milyonu Fransız ve Rus olmak üzere 5 milyon kayıp verdi. İttifak Devletleri ise 23 milyon kişiyi seferber ederek, 1 milyonu Osmanlı askerleri olmak üzere, 4 milyon kayıp verdi. Çarpışmalarda yaralananların sayısı toplamı 21 milyona ulaştı. 11 Kasım 1918'de ateşkes imzalandı.

▲ Caporetto geri çekilişi. 20 Ekim 1917 tarihinde, Plezzo'dan Tolmino'ya uzanan 50 km.lik bir cephe üzerinde Avusturya-Alman birlikleri 350.000 askerle saldırıya geçerler.

▼ *Petersburg Kışlık Saraya Saldırı* (Kusnezov'un bir eseri) 24-25 Ekim 1917'de gerçekleşmiştir. Devrimin merkezi olan Smolni Enstitüsü'nde bulunan Lenin, buradan tren istasyonlarına ve Devlet Bankası'na yapılan saldırıları yönetmiştir.

▲ 28 Haziran 1914 tarihindeki suikasttan önce Franz Ferdinand ve karısı Sofia Saraybosna'da

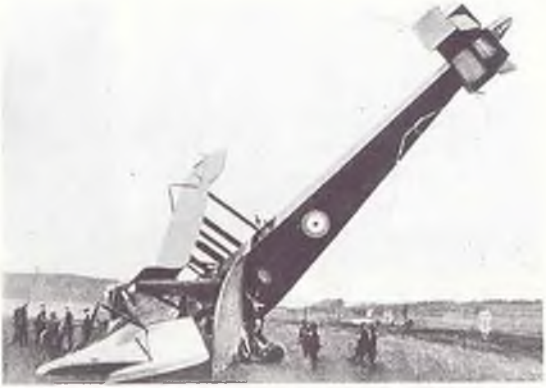

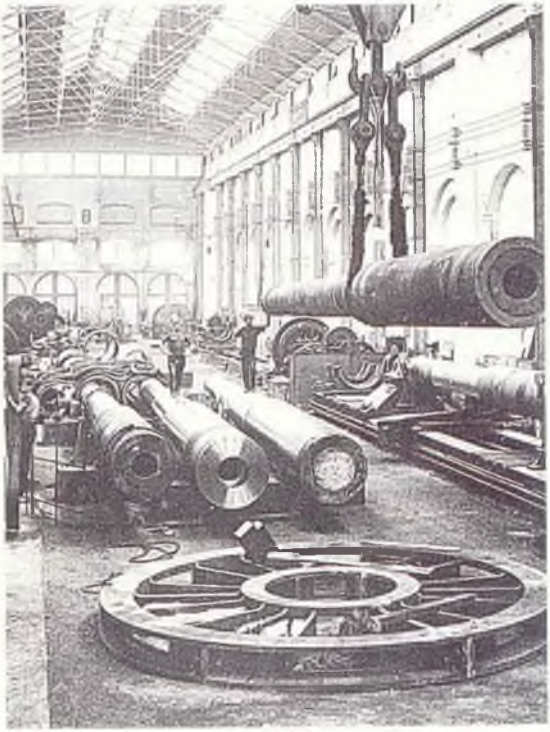

▲ Remarque'ın ünlü romanından uyarlanmış olan ve 1930'da Lewis Milestone tarafından çevrilen *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* adlı film, savaşın vahşetini sert bir dille eleştirir.

▼ Hava kuvvetleri savaşta belirleyici bir rol oynamaya başlar ve dönemin gazeteci ve yazarları ilk hava düellolarını, ortaçağın epik şövalye karşılaşmalarıyla kıyaslamışlardır. Fotoğrafta Almanya'ya yapılan gündüz hava akınında düşürülmüş bir İngiliz uçağı olan, 0/100 Handley Page görülüyor.

▶ Yirminci yüzyılın ilk yıllarında, sanayi, savaşın taktığını ve stratejisini değiştirir. Giderek büyüyen fabrikalarda aşırı miktarda silah üretiliyordu. Her devlet, sayısı milyonlara ulaşan askerini silahlarla donatıyordu.

1915-1919: Son ana kadar ressam

Oğlu Jean 1915'in başında cepheye döner, ama yine bacağından yaralanınca Gèrardmer'e yollanır. Aline onu görmeye gider ama geri dönerken durumu ağırlaşır ve 27 Haziran'da, Nice Hastanesi'nde, 56 yaşındayken şeker hastalığından ölür. Renoir cesaretini ve şevkini yitirmez: Marie Dupuis ve takma adı Dédée olan yeni Rus model Andrée Hessling'in varlığıyla teselli bularak, resim yapmaya devam eder. İradesi, giderek zayıf düşen bünyesiyle savaş halindedir: 49 kiloya kadar düşen bedeninde acı veren yaralar açan uykusuz ve hareketsiz gecelere katlanmak zorundadır. Halbuki onu bahçede, tahta ve camlardan inşa ettirdiği stüdyosundaki şövalesinin önüne taşıdıkları zaman yeniden yaşadığını hisseder ve kullandığı renkler, inanılmaz bir yaşam gücünü açığa çıkararak hayat bulur. 1916 ve 1918 arası, çocuklarının ve aralarında karı koca Andrélerin de olduğu arkadaşlarının eşliğinde Essoyez ve Cagnes arasında yolculuk yaparak resim yapmaya devam eder. 19 Şubat 1919'da Légion d'honneur 'commandeur' unvanını alır; Temmuz'da 'resmin babası' olarak kollukta taşınarak son bir kez daha Louvre'a dönmek ister. Sonbaharda ciğerlerinden hastalanır ve 2 Aralık'ta yaşama gözlerini kapadığında elinde bir natürmortu yeni bitirmiştir. 6 Aralık'ta Essoyez'ye gömülür.

◀ Renoir, Durand-Ruel arşivinden alınan 1915 tarihli fotoğrafta tekerlekli sandalyededir, yanında Dédée ve çıplaklarından biri görülmektedir. George Besson şöyle yazmıştır: "Acı çekmenin, zaferin ve harika buluşların bedbaht ve muhteşem dönemiydi (deforme olmuş kıvrık parmakları arasına fırçayı sokardı), hep daha yürekli ve titreşen bir uyumla hiç durmadan resim yapardı."

▶ Renoir bu anıtsal *Çelenkli Çocuğu*, (1915, Özel Koleksiyon) çiçeklerden ve meyvelerden oluşan, yarım ay şeklindeki bir çelengin ortasında birleşen iki çocuktan oluşan dekoratif üçlemenin parçası olarak yapmıştır. Daha sonra bu üç parça bölünerek, ayrı ayrı satılmıştır.

▼ Renoir, *Annelik*, 1916, Özel Koleksiyon. Bronz heykelde, Pierre'i emziren Aline betimlemiştir. 1885-86 arasındaki resimlerinden alınan bu tema, karısının mezarının yanına dikmek istediği ama gerçekleştiremediği anıt için yapılan bir eskizdir.

▲ Renoir, *Modelin Portresi*, 1916, Paris, Musee Picasso. Yarı aralık gözler ve dudaklar, göğsü ve omzu açıkta bırakan duruş, sıcak ve canlı renklerin kullanımı dikkate değer bir cinsel çekicilik yaratır.

▼ Renoir, *Uyuyan Odalık*, 1915-1917, Paris, Musée d'Orsay. Louvre'da saklanan Correggio imzalı, ünlü *Uyuyan Antiope*'yi çağrıştıran resimde klasik bir tema natüralistik bir açılımla geliştirilmiştir.

Heykeltıraş Renoir

Renoir, 1914 ile 1919 yılları arasında sanatçının direktifleri doğrultusunda projelerini gerçekleştiren Maillol'un öğrencisi Richard Guino, Louis Morel ve Marcel Gimond'un yardımlarıyla heykelle de uğraşmıştır. Az sayıda ama muhteşem *Muzaffer Venüs* ve *Annelik* gibi büyük emek verdiği heykeller yapmıştır. Resmi de bu heykellerden etkilenmiştir: Gerçekten de sanatçı, gerek yeşil ve maviyle kontrast oluşturan pembe ve turuncu gibi renklerin baskın olduğu sıcak tonlar kullanarak, gerekse hacimleri daha net ve kararlı bir desenle güçlendirerek resmettiği kişilerin üç boyutlu gerçekliklerini büyük ölçüde belirginleştirmiştir.

Pek çok hayranına karşın hiç öğrencisi olmadı

Renoir, sanat hayatının ilk yirmi yılında pek kabul görmemiş ve eleştirmenlerin olumsuz yorumlarından etkilenmişse de özellikle hayatının son yıllarına doğru ve ölümünden sonra koleksiyonerlerce talep edilen, eleştirmenlerce övülen, ressamlarca saygı gören birinci sınıf bir kişilik haline geldi. Ressamlar onu, akademik resmin dayattığı zincirleri kırmada katkısı olan, gerçeğe başka açıdan yaklaşarak yeni stilistik ve anlatımsal yollar belirleyen bir öğretmen olarak gördüler. Daha önce de gördüğümüz gibi, Cagnes'daki evi, gönül borçlarını, hayranlıklarını, bağlılıklarını ifade etmek ve bir şekilde onun tarafından takdis edilmek isteyen bu sanatçılar için bir ziyaret merkezi haline geldi. Fakat aynı zamanda, I. Dünya Savaşı yılları başta olmak üzere, aynı sanatçılar Renoir'in şiirsel ve hassas dünyasının geri dönülmez bir şekilde ortadan kaybolduğunu ve yeni Avrupa gerçeğinin köklü olarak değiştiğini anladılar. Bu nedenle eserlerini yeni bir düşünce tarzının başlangıcı olarak değil de, bir çağın sona erişi olarak değerlendirdiler. Renoir'in eserlerindeki şiirsellik, renkler ve ışığın kullanılışı, sanatçının yaşlanmasına rağmen yorulmak bilmeyen gençlik ve canlılık dolu bir yaşam sevgisini yansıtır.

▼ Pablo Picasso 1919'da yaptığı *Renoir'in Portresi* ile derin ve canlı bakışlarında, hastalıklı fiziğinin sınırlarını yenmeyi bilen güçlü ruhunu öne çıkararak sanatçıya duyduğu hayranlığını ifade etmek ister.

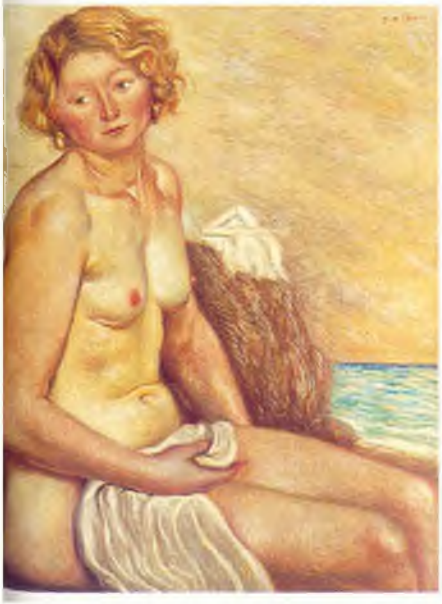

▶ Lucien Freud'un *Gece Portresi* adlı eseri (1977-78, Özel Koleksiyon) çağdaş dünyanın sıkıntılarını yansıtır. Renoir'ın çıplaklarının sahip olduğu huzuru kaybetmiştir.

◀ Henri Matisse, *Çiçek Bayramı*, 1921, Nice, Hôtel Méditerranée. Kısa süre önce karısı Amélie ile Nice'teki Hôtel Beau-Rivage'a taşınan Henri Matisse, 31 Aralık 1917'de hayranlığını sunmak için Renoir'a gider. Daha sonraki ziyaretlerinden birinde ona resimlerinden bazılarını gösterir, yaşlı usta bunun üzerine olumlu yorumlarda bulunarak Matisse'in ayrıntılı çalışmasını, sıradışı teknik yeteneğini ve doğru renk seçimini över.

▼Giorgio De Chirico, *Kadın Çıplak*, y. 1930, Özel Koleksiyon. Yirmili yıllarda gerek stilistik tercihi, gerekse hamisi Barnes'ı memnun etmek için, Renoir'ın tarzına yaklaşır.

► Fernando Botero, *Çıplak*, Özel Koleksiyon. Kolombiyalı sanatçı eski Kolombiya sanatının kalıtıyla Batı resminin unsurlarını bir arada kullanarak kendine has bir dünya yaratır.

Yıkananlar

1918-1919 yılları arasında yaptığı bu resim, Renoir'ın sanatsal ve ruhsal vasiyeti olarak düşünülebilir ve belki de bu nedenle çocukları 1923 yılında bu tabloyu devlete bağışlamak istemişlerdir (halen Paris Musée d'Orsay'da bulunmaktadır).

◀ Giyinik Maya ile Çıplak Maya, Goya'nın en bilinen eserleri arasındadır. 1805 civarında Manuel Godoy için yapılan resimler halen Madrid Museo del Prado'dadır.

▶ Jean Renoir'ın söylediğine göre, babası, resmi, "bütün yaşamı boyunca yaptığı araştırmaların sentezi ve bundan sonra yapacakları için bir sıçrama tahtası" olarak görüyordu. Büyük bir olasılıkla her ikı yıkanan için de, Jean Renoir'la evlenen Andrée (Dédée) Hessling modellik yapmıştır.

▲ Hemen hemen aynı yıllarda yapılmış olmasına rağmen Amedeo Modigliani'nin 1916 tarihli *Kolları Havada Çıplak* (Özel Koleksiyon) resmi tarz olarak Renoir'ınkinden çok uzaktır ve sanatçının etkilendiği, Baudelaire ve Rimbaud'nun erdebi eserlerini özümsemiş olan Geç-Romantik ve dekadan kültürün izlerini taşır.

▶ Giorgione'nın Uyuyan Venüs'üyle (Dresden, Gemäldegalerie) karşılaştırıldığında, Renoir'ın klasik bir temayı çağdaş bir açılımla nasıl yorumladığı görülür. Böylece resme bakanın düş gücü bir taraftan Rönesans kültürünün anılarıyla harekete geçerken diğer taraftan kendi zamanının önermelerini karşısında bulur ve onunla özdeşleşir.

Bir Renoir ne kadar eder?

New York'ta, 15 Mayıs 1990 tarihinde, Christie's'in açık artırmaya sunduğu, Vincent van Gogh'un *Doktor Gachet'nin Portresi* adlı eseri, Ryoei Saito tarafından 82,5 milyon dolar gibi şaşırtıcı bir fiyata satın alınır. İki gün sonra, 17 Mayıs'ta, New York Sothbey's'de Japon kâğıt devi, Renoir'ın Montmartre'deki kafede dans eden kalabalığa adadığı iki resimden biri olan *Au Moulin de la Galette* (daha büyük olan diğeri Paris Musée d'Orsay'da bulunmaktadır, s. 48-49) adlı eseri, tüm rakiplerini geride bırakarak 78,1 milyon Dolara satın alır. Özelde Renoir'in, genel olarak da çağdaş sanat eserlerinin ulaştığı inanılmaz fiyatları kamuoyuna göstermek açısından, bu rakamlar yalnızca buzdağının görünen kısmıdır. Gerçekten de eğer hâlâ bir Renoir baskısı satın almak isterseniz, 100 bin doları aşan nadir baskılar da bulabilirsiniz; desenler ise 100 milyon doların üzerindeki bedelleriyle gerçek bir yatırım haline gelme yolundadır, tabloları ise yalnızca büyük koleksiyoncular içindir.

▶ Renoir'ın 1890 civarında yaptığı bu tablo *Bahçede İki Kız* temasının pek çok versiyonundan biridir. 9 Aralık 1997'de Christie's tarafından Londra'da 496.500 sterline satılmıştır.

▼ 1877 tarihli *Okuyan Kadın* adlı bu resimde de Renoir, modeli, Margot Legrand'ı sevdiği ve diğer tablolarında da kullandığı bir pozda resmetmiştir. Avukat ve finansör Charles Deudon'a ait olan eser, New York'ta 14 Kasım 1989 tarihinde Christie's'de 13 milyon dolara satılmıştır.

◀ 1878'de Renoir *Çikolata Fincanı* adlı eseri Salon'a sunar; resimde, modeli Marguerite Legrand'ı (Margot *Au Moulin de la Galette*'te de poz vermiştir) Rue St Georges'daki stüdyosunda resmetmiştir. 12 Kasım 1990'da tablo, Sotheby's'de 18,5 milyon dolara alıcı bulmuştur.

▲ 1888 yılında yapılan ve dizideki en güzel parça olan bu *Yıkanan Genç Kız*, 13 Kasım 1997'de Sotheby's tarafından 19 milyon dolara satılmıştır.

▶ Renoir'ın *Oturan Çıplak* adlı eseri, 5 Mayıs 1998'de New York'da Christie's tarafından yaklaşık 2,5 milyon euroya satılmıştır.

Repin: *Ivan the Terrible*, 1876. Moskova, Puşkin Müzesi.

Ekler

Not

Bu bölümde Renoir'in eserlerinin bulunduğu yerlerin bir listesi verilmiştir.

Aberdeen, Sanat Galerisi ve Müzeleri
La Roche Guyon'da Evler, s. 72-73.

Hamburg, Kunsthalle
Natürmort, s. 15;
Bois de Boulogne'da At Binenler, s. 35.

▲ Renoir, *Mavi Şapkalı Kız*, 1881, Özel Koleksiyon.

Berlin, Nationalgalerie
Wargemont'da Öğle Sonrası, s. 66.

Boston, Museum of Fine Arts
Bougival'de Dans, s. 69;
Kırda Dans, s. 80.

Cambridge, Fogg Art Museums
Çiçek Buketi, s. 16;
Victor Chocquet, s. 16.

Cardiff, National Museums of Wales
Parisli Kadın, s. 41.

Chicago, Art Institute
Nehir Kıyısında Yemek, s. 52.

Cleveland, Sanat Müzesi
Romaine Lacaux'nun Portresi, s. 13.

Köln, Wallraf-Richartz Museum
Ressam Sisley ve Karısı, s. 23.

Dresden, Gemäldegalerie
Yüzbaşı Darras, s. 34.

Essen, Folkwang Museum
Güneşlikli Lise, s. 17.

▶ Renoir, *Rüzgâr Esintisi*, y. 1872, Cambridge, Fitzwilliam Museum.

Philadelphia, Museum of Art
Aline'in Portresi, s. 73;
Yıkananlar, s. 84-85.

Frankfurt, Städelsches Kunstinstitut
Yemeğin Sonu, s. 53.

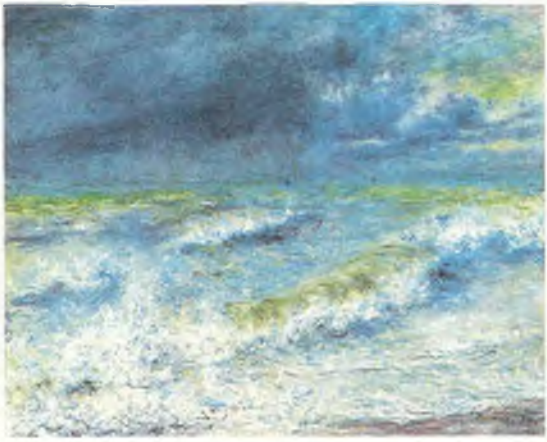
Hartford, Wadsworth Atheneum
Bayan Renoir'in Bob ile Portresi, s. 120.

Hiroshima, Museum of Art
Paris'in Yargısı, s. 121.

▼ Renoir, *Dalga*, 1879, Chicago, Art Institute.

Londra, Courtauld Institute Galleries
Loca, s. 42-43;
Vollard'ın Portresi, s. 115.

Londra, National Gallery
Şemsiyeler, s. 67;
Misia Godebska Edwards'ın Portresi, s. 110.

Lyon, Musée des Beaux-Arts
Gitarlı Kadın, s. 101.

Merion, Barnes Vakfı
Yport Sahilinde Bir Çocuk, s. 67;
Simatçının Ailesi, s. 94.

◀ Renoir, *Estaque'da Kayalıklar*, 1882, Boston, Museum of Fine Arts.

Minneapolis, Institute of Art
Venedik, San Marco Meydanı, s. 61.

Moskova, Puşkin Müzesi
La Grenouillère, s. 6-7;
Çardak Altında, s. 47;
Bahçede, s. 134-135.

New York, Metropolitan Museum of Art
Küçük Margot Bérard, s. 52;
Bayan Charpentier ve Çocukları, s. 54-55;
Napoli Körfezi, s. 62-63;
Pembe, Siyah Şapkalı Genç Kız, s. 88;
Çiçek Toplayanlar, s. 88;
Piyano Çalan İki Genç Kız, s. 90-91;
Tilla Durieux, s. 121.

New York, Museum of Modern Art
Kaynak, s. 106.

Otterlo, Rijksmuseum Kröller Müller
Sirkte Palyaço, s. 23.

Paris, Musée d'Orsay
William Sisley'in Portresi, s. 13;
Seine Üzerindeki Mavnalar, s. 22;
Kedili Çocuk, s. 23;
Frédéric Bazille Şövalesinin Önünde, s. 26-27;
Argenteuil'de Seine Nehri, s. 34;

▶ Renoir, *Wargemont'da Manzara*, Toledo (Ohio), Museum of Art.

▼ Renoir, *Cezayir'de, Arap Bayramı*, 1881, Paris, Musée d'Orsay

Uzanan Genç Kız, s. 35;
Uzun Otlar Arasındaki Patika, s. 38-39;
Charles Le Cœur, s. 41;
Kitap Okuyan Genç Kız, s. 41;
Monet'nin Portresi, s. 44;
Moulin de la Galette'de Balo, s. 48-49;
Richard Wagner'in Portresi, s. 61;
Kasabada Dans, s. 69;
Çiçek Buketi, s. 72;
Madame Gaston Bernheim de Villers, s. 106;
Şapkalı Genç Kız, s. 114;
Oturan Genç Kadın, s. 114;
Sırtı Dönük Uzanan Çıplak, s. 116-117;
Uyuyan Odalık, s. 125;
Yıkananlar, s. 128-129.

Paris. Musée de l'Orangerie
Oturarak Yıkanan Çıplak, s. 66;
Iki Kızın Portresi, s. 89;
Gabrielle Renard'ın Portresi, s. 94;
Vazoda Çiçekler, s. 100;
Yvonne ve Christine Lerolle Piyanoda, s. 102-103;
Uzanan Çıplak, s. 110;
Çilekler, s. 111;
Palyaço Gibi Giyinmiş Claude, s. 115.

Paris. Bibliothèque Nationale de France
Top Oynayan Kızlar, s. 106.

Paris. Musée du Petit Palais
Berthe Morisot ve Kızı, s. 99.

Paris. Musée Marmottan
Monet Okurken, s. 34.

Paris. Musée Picasso
Modelin Portresi, s. 125.

Petersburg. Ermitaj
Siyahlı Kadın, s. 47;
Mademoiselle Samary, s. 53;
Kameşli Çocuk, s. 73.

Reims. Musée Saint-Denis
Manzara, s. 107.

▶ Renoir, *Yıkanan İki Kız*, 1892-1896, Özel Koleksiyon

▶ Renoir, *Yıkanan Kız*, 1893, Washington, National Gallery of Art.

Odalık, s. 30-31;
Le Pont Neuf, s. 36-37;
Balerin, s. 40;
Sukuna Kovasıyla Çocuk, s. 47;
Chatou'daki Kayıkçılar, s. 52;
Çamlıerh Kız, s. 72;
Güneyli İspanyol Kostümlü Genç Kız, s. 101;
Tahaklaki Şeftaliler, s. 107;
Gagnes, Maison de la Poste, s. 111.

Richmond (Virginia), Museum of Fine Arts
Jean Resim Yapıyken, s. 85.

Saint Louis, Sanat Müzesi
Léonard Renoir'in Portresi, s. 9

Sao Paolo, Museu de Arte
Jules le Cœur Fontainebleau Ormanı'nda, s. 17;
Yıkanan Kadın ve Köpek, s. 23;
Pembe ve Mavi, s. 60;
Çiçek Tutan Çocuk, s. 83.

Stockholm, National Museum
'Mère' Anthony'nin Hanı, s. 18-19.

Tokyo, Ulusal Batı Sanatı Müzesi
Montmartre'de Bir Harem, s. 35.

Viyana, Kunsthistorisches Museum
Yıkanan Kız, s. 112-113.

Washington, National Gallery of Art
Diana, s. 16, 17.

Washington, Phillips Koleksiyonu
Sandal Partisi, s. 58-59.

Williamstown, Sterling ve Francine Clark Sanat Enstitüsü
Yıkanan Saraşa, s. 61;
Kendi Portresi, s. 106.

▲ Renoir, *Bağbozumu*, 1879, Washington, National Gallery of Art.

▶ Edouard Manet, *Kılıçlı Çocuk*, 1861, New York, Metropolitan Museum of Art

Not

Bu bölümde, Renoir'la ya da eserleriyle bağlantısı olan sanatçılar, entelektüeller, politikacılar ve iş adamları ile Renoir'in çağdaşı olan ya da aynı alanda etkinlik göstermiş olan ressamlar, heykeltıraşlar ve mimarlar alfabetik sıraya göre listelenmiştir.

Bazille, Jan-Frédéric
(Montpellier 1841–Beaune-la-Rolande 1870). Fransız ressam. Charles Gleyre'in stüdyosunda tanıştığı Renoir'in arkadaşı olmuştur. Atölyesi, çeşitli sanatçıların bir araya geldiği bir kültür merkezi haline gelir. s. 12, 16, 22, 27, 28, 29, 34, 56.

▲ Gustave Caillebotte, *Parke Kazıyıcılar*, 1875, Paris, Musée d'Orsay

Boudin, Eugène
(Honfleur 1824–Deauville 1898). Fransız ressam. Empresyonistlerin 1874 sergisine katıldı. Courbet'nin büyük hayranı olan sanatçı, ışık ve anı atmosfer değişimlerinin etkilerini tablolarına yansıtmaya çalışarak, özellikle deniz manzaralarına ağırlık vermiştir. s. 14, 28.

Caillebotte, Gustave
(Paris 1848–Gennevilliers, Paris, 1894). Fransız Ressam. Monet'nin davet üzerine, Nadar'ın stüdyosundaki sergi dolayısıyla 1874 yılında Empresyonist grubu katıldı. Caillebotte, Empresyonistlerin gözde temalarını benimsemiş olsa da, doğrudan Courbet'nin gerçekçiliğinden kaynaklanan eski formasyonundan vazgeçmemiştir. Paris, Musée d'Orsay'da bulunan *Parke Kazıyıcıları* adlı eseri başyapıtı olarak kabul edilir. s. 52, 59, 77, 80, 91, 96, 97.

Caillebotte, Martial
Gustave'in kardeşi ve Renoir'in arkadaşı. Her ikisi de Gustave'in vasiyetine vekil tayin edilmişti. s. 91, 96, 97.

Cassatt, Mary
(Pittsburgh 1845–Le Mesnil-Théribus, Oise, 1926). Amerikalı ressam. Resmine Birleşik Devletler'de başlayan sanatçı, Paris'e gelerek akademik formasyonunu geliştirmiştir. Degas'nın dikkatini çekerek, onun tarafından Empresyonistlerle tanıştırılmıştır. 19. yüzyılın sonu Paris Operası ve tiyatrolarının dünyası ile aile hayatından sahneler betimlemiş, resimlerinde aile, anne ve çocuk temasına ağırlık vermiştir. Baskı resimleri de çok güçlüdür. s. 70, 71.

Cézanne, Paul
(Aix-en-Provence 1839–1906). Fransız ressam. İlk eserlerinden bu yana belli ölçüde kompozisyon kesinliğine ağırlık vermiştir. Kendisini biçim ve mekân arasındaki sentezi oluşturmaya adamıştır. Çok belirgin olan tarzı 20. yüzyıl resminde önemli bir referans noktası olarak kendisinden sonra gelen ressamları büyük ölçüde etkilemiştir. s. 16, 50, 51, 52, 460, 72, 73, 82.

Charigot, Aline
(1861–1915). Renoir'ın karısı. Renoir'a pek çok poz vermiştir. Şeker hastası olan Aline, 1915 yılında ölmüştür. s. 52, 59, 60, 68, 72, 73, 88.

▶ Claude Monet, *Argenteuil, İkindinin Sonu*, 1872, Özel Koleksiyon

Charpentier, Georges
Fransız yayıncı. Uzun bir süre Renoir'ı desteklemiş ve ressama büyük bir aile portresi sipariş etmiştir. s. 52, 55

Choquet, Victor
(1821–1891). Gümrük görevlisi. 19. yüzyılın en önemli koleksiyonculardan biri olarak kabul edilir. Tutkulu bir sanat uzmanı olarak genç sanatçıları her konuda desteklemiştir. Özellikle Cézanne ve Renoir'a duyduğu bağlılığı hayatı boyunca sürdürmüştür. s. 46.

Corot, Jean-Baptiste-Camille
(Paris 1796–1875). Fransız ressamı. Manzara resimlerinin seçkin ustası olan sanatçı, sanat hayatına genç yaşta başlamıştır. Kendisine sabit bir gelir sağlayan varlıklı ekonomik durumunun getirdiği avantajla kendisini çiğe sanat üretimine adamıştır. Halk sergilerine ve sanat piyasasına gönderdiği geleneksel kurallara uygun manzara resimlerinin yanı sıra, gelecekteki 'en plein air' resmin unsurları olan daha dikkatli bir ışık ve renk arayışının baskın olduğu doğaçlama resimler de yapmıştır. s. 20, 21, 34, 46, 51, 56.

Courbet, Gustave
(Ornans 1819–Vevey 1877). Fransız ressamı. 19. yüzyıl Fransız resminin başat figürlerinden biri olan sanatçı, brik ve edebi Romantisizm'den gerçeğin doğrudan yorumlanmasına ve yansıtılmasına geçişi simgeler. Gerçekçiliğin kurucusu olarak resmi kültüre karşı çıkar ve düzenlediği kişisel sergilerde resimleri herhangi bir mistik unsurdan bağımsız olarak günlük hayatın yalın gerçeklerini yansıtır. s. 16, 17, 18, 22, 25, 28, 46.

Daubigny, Charles-François
(Paris 1817–1878).
Fransız ressamı. Genel olarak manzara resmine ağırlık vermiştir: Barbizon Okulunun 'ikinci nesil' sanatçıları arasında sayılabilir. Resimlerinde yapmacıksız ve aydınlık bir doğalcılık baskındır. Courbet, Corot ve Monet ile yakın bir arkadaşlık kurmuştur. s. 22, 56.

Díaz de la Peña Virgile, Narcisse
(Bordeux 1808–Mentone 1876). Fransız ressamı. Porselen dekoratörü olarak çalıştığı kısa bir dönemden sonra Barbizon Okuluna katılmıştır. Katı bir gerçekçiliğin görüldüğü manzara resimlerinin yanı sıra çıplaklar ve mitolojik konular gibi daha geleneksel temaları da çalışmıştır. s. 12, 18, 20, 21

Dupuis, Marie
Renoir'ın modeli. Sanatçı onu bir barında tanıdığı için 'Boulanger' olarak bilinirdi. s. 106, 124.

Durand-Ruel, Paul
(Paris 1831–1922).
Fransız sanat tüccarı ve galerici. Empresyonistleri büyük ölçüde destekleyerek, 1870 yılından itibaren kendisini onların eserlerini tanıtmaya adar. s. 34, 46, 50, 51, 60, 63, 66, 68, 70, 76, 82, 83, 85, 88, 89, 92, 100, 120.

Duret, Théodore
(1838–1927). Fransız koleksiyoncu ve sanat tarihçisi. Monet'nin arkadaşı olan Duret'nin.

◀ Gustave Courbet, *Ornans'da Cenaze*, 1849, Paris, Musée d'Orsay.

Empresyonist ressam arkadaşlarını konu aldığı, *Les peintres impressionnistes* adını verdiği kitabı 1878 yılında yayınlanmıştır. s. 34.

Gleyre, Charles
(Chevelly, Vaud, 1808–Paris 1874). İsviçreli ressam. İtalya'da ve doğuda yaptığı bir dizi yolculuktan sonra, 1838 yılında Paris'e yerleşti. Molyesin de geleceğin Empresyonistleri Bazille, Sisley, Monet ve Renoir gibi sanatçılar resim eğitimi aldılar; bu sanatçıların arkadaşlıkları onun stüdyosunda başladı. s. 12, 14, 28, 56.

Jongkind, Johann Barthold
(Lattrop 1819–Côte-Saint-André 1891) Hollandalı ressam. Eğitimini Hollanda'da aldıktan sonra, 1846 yılında Fransa'ya yerleşti ve Corot'nun eserlerini takip etti. Manzara resimlerine ve suluboya tekniğine karşı özel bir ilgi duydu. s. 14, 28.

Le Cœur, Charles
Mimar ve ressam Jules'ün kardeşi. Renoir'ı evinde konuk eder ve ona, Romen prens Bibesco'nun daha sonra yıkılan sanayi için iki büyük dekoratif pano ısmarlar. s. 22.

Le Cœur, Jules
Renoir'ı sık sık konuk eden Fransız ressam. Renoir, onun evinde, daha sonra 1872 yılına kadar en gözde modellerinden biri olacak Lise Tréhot ile tanışır. s. 16, 17, 19.

Mallarmé, Stéphane
(Paris 1842–Valvins 1898). Fransız şair. Baudelaire'in ardıllarından olup Simgeci şiirin kurucusu ve önde gelen temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Paris'teki küçük dairesinde düzenlediği toplantılara dönemin tanınmış yazarları, ressamları ve bestecileri katılmıştır. En önemli eserleri arasında *Herodiade* ile çeyrek yüzyıl sonra Claude Debussy'nın ünlü preludüne esin kaynağı olan *Bir Faunun Öğleden Sonrası* sayılabilir. s. 82, 88, 100.

Manet, Edouard
(Paris 1832–1883). Fransız ressamı. 1863'de Salon des Refusés'de sergilenen tablosu *Kırda Yemek* eleştirmenler ve halk arasında büyük bir skandal yaratır. Perspektifi ve ara tonları

◀ Camille Pissarro, *Bayan Jolly*, 1874. Özel Koleksiyon.

ekinine ederek parlak siyahlıkların yanında güçlü renk kontrastları yaratmıştır. 1870'den sonra Empresyonistlere yaklaşmıştır. s. 12, 19, 29, 44, 45, 56, 64, 70, 88, 98.

Merlet, Marguerite
(1807–1896). Renoir'ın annesi. s. 8, 9, 100.

Monet, Claude
(Paris 1840–Giverny 1926). Fransız ressam. Empresyonistlerin önde gelen ressamlarından biri olan sanatçı tuval üzerinde ertmekte olan kar, esen rüzgar ve sis gibi belli bir somutluğu olmayan unsurları betimlemeye çalışmıştır. Anayasları onu, görsel duyumun resimsel yorumlanışının da ötesine giderek ışık altında değişen formu temsil etmeye kadar götürmüştür. s. 12, 16, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 34, 44, 45, 46, 47, 51, 56, 57, 66, 72.

Morisot, Berthe
(Bourges 1841–Paris 1895). Fransız ressam. 1862 yılında Corot'nun stüdyosuna girdi ve doğrudan doğada çalışılan manzaralara adadığı uzun bir çıraklık dönemi geçirdi. 1868

▶ Federico Zandomeneghi, *Sohbet*, ayrıntı, 1890-95, Özel Koleksiyon

yılında Monet ile tanıştı ve Empresyonistlere katıldı; manzaraya birlikte ele ve günlük yaşamdan insan resimlerine de ağırlık verdi. Sonuna kadar Empresyonist ilkelere sadık kalmakla beraber, eserlerindeki ölçülülüğü artırmıştır. s. 46, 72, 82, 88, 98, 99, 102.

Nadar, Félix
(Paris 1820-Marsilya 1910) Fransız fotoğrafçı. 1850 yılında fotoğraf sanatına ağırlık verdi ve 1854 yılında Paris'te kendi stüdyosunu açtı. Dönemin politikacılarının ve entelektüellerinin resmini çekerek ünlü bir portre fotoğrafçısı oldu. 1858 yılında bir balondan Paris'in fotoğraflarını çekerek dünyanın ilk hava fotoğraflarını çekti. 1874 yılında stüdyosunda Empresyonistlerin ilk sergisine ev sahipliği yaptı. s. 34, 40, 41, 42, 72.

Pissarro, Camille
(Saint Thomas 1830–Paris 1903) Fransız ressam. Empresyonist tarzdan sonra Puantilizm'in (Noktacılık) resimsel sentezine yaklaştı ve Divizyonist tekniği hep daha fazla otonomiyle kullanarak Fovizm'e yaklaşan sonuçlar elde etti. s. 50, 51, 56, 67, 72, 80, 85.

◀ Alfred Sisley, *Montgeron'da Erns Hoschede'in Bahçesi*, 1881, Moskova, Puşkin Müzesi.

Renoir, Claude
Renoir'ın üçüncü çocuğu, takma adı Coco'dur. s. 106.

Renoir, Edmond
Renoir'ın küçük kardeşi. *Loca* adlı resminde onu poz vermiştir. s. 16, 43, 52.

Renoir, Jean
Renoir'ın ikinci çocuğu ve ünlü Fransız sinema yönetmeni. 1924 yılından itibaren kendisini sinemaya adar. Başyapıtlarından biri, II. Dünya Savaşı'nı konu aldığı 1937 tarihli *Büyük Avlanış*'tır. s. 95.

Renoir, Léonard
(1799-1874). Pierre-Auguste'in babası, terzi. s. 8, 9.

Renoir, Pierre
Renoir'ın ilk çocuğu, 1885'te doğmuştur. s. 72, 94, 106.

Sisley, Alfred
(Paris 1839–Moret-sur-Loing 1899). Fransız ressam. İngiliz asıllı olan Sisley, babasının ticari işlerinden dolayı Paris'te doğdu. Ama resim eğitimini, Gainsborough, Constable ve Turner'ın manzaralarını inceleme fırsatı bulduğu İngiltere'de aldı. 1862 yılında Fransa'ya döndü ve Glyere'in atölyesinde Monet, Renoir ve Pissarro ile tanıştı. Eserlerinde İngiliz öğretileriyle Barbizon Okulundan Corot'nun resminin belirgin bir karışımı görülür. 1871 yılında babasının ölümünden sonra taşraya çekilerek sessiz sakin bir hayat sürmeye başladı. s. 12, 16, 19, 26, 28, 46, 47, 52, 56, 57.

Tréhot, Lise
Renoir'ın modeli. Sanatçı ile ressam arkadaşı Jules Le Cœur'ün evinde tanışmıştır. Tréhot, zengin bir mimarla evlendikten sonra ressama modellik yapmayı bırakmıştır. s. 16, 17, 22, 23, 31, 34.

Zandomeneghi, Federico
(Venedik 1841–Paris 1917). İtalyan ressam. 1874 yılında Paris'e yerleşti ve Empresyonistlerle tanıştı. Resminde, kent ve Seine boyunca park manzaralarının yanı sıra grafun sanat çizgisinin etkisi de görülür. İtalya'ya döndükten sonra, Divizyonizm, yeni renk etkileri sağlamak için pastel kullanımı gibi yeni dönem teknikleri arayışına girmiştir. s. 88, 89, 92, 93.

1841
Pierre-Auguste Renoir Orta Fransa'da yer alan Limoges'da 25 Şubat 1841 tarihinde doğar. Terzi Léonard Renoir ve işçi Marguerite Merlet'nin yedi çocuğunun altıncısıdır.

1844
Aile Paris'e taşınır. Renoir, desenli porselen üreten Levy Fréres'de çırak olarak işe alınır ve resim derslerine başlar.

1862
École des Beaux-Arts'a girince Emile Signol ve atölyesine de devam ettiği Charles Gleyre'in sınıfına yazılır. Burada Frédéric Bazille, Alfred Sisley ve Claude Monet ile tanışır.

1868
Daubigny'nin girişimleri sayesinde 1868, 1869 ve 1870 yıllarında resimlerini Salon'a kabul ettirmeyi başarır.

1874
15 Nisan–15 Mayıs 1874 tarihleri arasında, Nadar'ın Paris'teki fotoğraf stüdyosunda düzenlenen ilk Empresyonist sergiye katılır.

1875
Sisley, Monet ve Berthe Morisot ile birlikte Hôtel Drouot'da halka açık bir sergi düzenler; satılan resimlerinden ancak 2.251 frank elde eder.

1876–1877
Renoir ikinci ve üçüncü Empresyonist sergilere katılır.

1879–1880
İlk üç Empresyonist sergisinin sonuçlarından hayal kırıklığına uğrayan sanatçı, Empresyonistlerin dördüncü sergisine katılmaktan vazgeçer ve 1880 ve 1881'dekine de katılmaz. 1880 yılında bir kaza geçirir ve sağ kolunu kısmen sol elle resim yapmaya çalışır. Sonbaharda, 39 yaşındayken, 19 yaşındaki Aline Charigot'ya âşık olur.

1881–1882
1881 ve 1882 yılları arasında Cezayir ve Rönesans resmine hayran kaldığı İtalya'yı ziyaret eder.

1883–1884
1883 yılında, Durand-Ruel'in Paris'teki galerisinde, Londra'da ve Boston'da sergi açar.

◀ Renoir, *Kitap Okuyan Genç Kız*, 1874-76, Paris, Musée d'Orsay.

1885
21 Mart 1885'te Aline, Renoir'ın ilk çocuğu Pierre'i dünyaya getirir.

1887–1889
Empresyonizm'den uzaklaşmış olsa da, diğer ressam, eleştirmen, şair ve yazarlarla buluştuğu Berthe Morisot'nun evine gitmeye devam eder. Aralık sonunda romatizma ağrıları ve yüz felci geçirir ve ancak uzun süren bir elektrik tedavisinden sonra iyileşir.

1890–1892
14 Nisan 1890 tarihinde, Paris Belediyesi'nde Aline Charigot ile evlenir. Mayıs ve Haziran'da son kez Salon sergilerine katılır. Durand-Ruel, Mayıs 1892'de büyük bir retrospektif sergi düzenler ve aralarında en güzel eserlerinin de bulunduğu 110 tablosunu sergiler.

1894–1895
2 Mart'ta Gustave Caillebotte ölür ve Renoir vasiyetine vekil tayin edilir. 1894 sonu ve 1895 başı arasında romatizma ağrıları yeniden başlar.

◀ Renoir, *Moulin de la Galette'de Balo*, 1876, Paris, Musée d'Orsay

▼ Renoir, *Bayan Charpentier ve Çocukları*, 1878, New York, Metropolitan Museum of Art

1896–1898
Mayıs ayında Rouen'de Eugene Murer'le 30 tablo, Paris'te Durand-Ruel'le 42 tablo sunar. Aynı yılın 11 Kasım'ında annesi Marguerite Merlet, Louveciennes'de 89 yaşında ölür. Yazı Essoyez'de geçirir; bir bisiklet gezisi sırasında düşer ve kolu ikinci kez kırılır.

1899–1901
1899'da Nice ve Antibes yolu üzerindeki Cagnes-sur-Mer'e taşınır. Mayıs'ta Paris Evrensel Sergisi'ne 10 tablo verir; 16 Ağustos'ta Légion d'honneur payesiyle ödüllendirilir. Ertesi yazı Essoyez'de geçirir ve orada, 4 Ağustos 1901'de üçüncü çocuğu, takma adı Coco olan, Claude doğar.

1903
Mart ayında Cagnes-sur-Mer'de bulunan 'Maison de la Poste'a taşınır ve o tarihten ölümüne kadar, yazları Essoyez'de, uzun kış mevsimini de Côte d'Azur'deki bu kasabada geçirir.

1907–1909
1907'de Cagnes, Les Collettes'de büyük bir arazi satın alır.

1910–1914
1910 yılının başlarında IX. Venedik Bienali'ne 37 eseriyle katılır. Haziran'da Paris'te Durand-Ruel'in galerisinde 35 resmi sergiler. 20 Ekim 1911 tarihinde Légion d'honneur 'officier' payesiyle şerefendirilir. 1913 yılında Vollard'ın daveti üzerine, genç İspanyol Richard Guino'nun ellerini yönlendirerek heykel üzerine eğilir.

1915–1919
27 Haziran 1915 tarihinde karısı Aline, Nice'de bir hastanede, yalnızca 56 yaşındayken, şeker hastalığı yüzünden ölür. 19 Şubat 1919 tarihinde Légion d'honneur 'commandeur' payesi alır. Sonbaharda zatürreeye yakalanır. 2 Aralık 1919 tarihinde ölür ve 6 Aralık'ta Essoyez'ye gömülür.

◀ Renoir, *Yıkananlar*, 1918-19, Paris, Musee d'Orsay

DOST

İmtiyaz Sahibi Erdal Akalın
Yayın Koordinatörü Ali Karabayram
Editör Fisun Demir
Bilgisayar Sayfa Düzenleme Songül Güven

Çeviren Cemal Kaan Emek

ISBN 975-8457-74-8

Dizi Editörleri Stefano Peccatori ve Stefania Zuffi

Metin Gabriele Crepaldi

Görsel Kaynaklar
Electa Arşivi, Milano
Alinari, Floransa
Scala Arşivi, Antella (Floransa)

Görsel materyali temin etmemize yardımcı olan müze ve fotoğraf arşivlerine teşekkür ederiz. Kaynak belirtilmeyen görsel materyalin yayın hakları yayıncılara aittir.

La Biblioteca editrice s.r.l., Milano'nun katkılarıyla hazırlanmıştır

© 1999, SIAE
© 1999, Leonardo Arte s.r.l., Milano
Elemond Editori Associati

© Dost Kitabevi Yayınları
Karanfil Sokak 29/4, Kızılay 06650, Ankara

Tüm yayın hakları saklıdır.

Bu kitap Elemond s.p.a. tarafından Mayıs 2001 tarihinde Martellago, Venedik'te 3000 adet basılmıştır.

ArtBOOK

1 Michelangelo
2 Cezanne
3 Rembrandt
4 Van Gogh
5 Picasso
6 Matisse
7 Kandinsky
8 Renoir

ArtBook

Renoir

Renoir, bize sanat tarihinin en canlı, en güzel imgelerini sunar: Kaygısız Paris'in Pazar günü eğlenceleri, Seine Nehri boyunca yapılan uzun geziler, danslar, balolar, operada bir gece, sarışın kız ve erkek çocukların neşesi ile hayatının baharındaki genç kızların ışıltısı. Renoir, sürükleyici renk dalgaları, benzersiz ışığı ve tüm canlılığıyla Empresyonizm'in kurucularından biridir: Monet'nin etkileyici manzara resimleri ve Manet'nin entelektüel bakışına karşı Renoir, insanlara ve varoluşun her anına duyduğu sonu gelmez ilgiyi ortaya koymuştur. Resmi daima devinim içindedir, zengin ve coşkulu fırçası bize aşkın bir ışık armağan etmiştir.

ISBN 975-8457-74-8